

Regeringens proposition

1981/82: 209

om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.;

beslutad den 15 april 1982.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för de åtgärder eller det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1982—den 30 juni 1984. Vidare läggs fram förslag om prisregleringen på sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1982—den 30 juni 1983. Förslagen läggs fram på grundval av förslag som lämnats av statens jordbruksnämnd. Dessutom föreslås en uppräknig av prisstödet till jordbruket i norra Sverige.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område¹

dels att 7, 9 och 27 §§ samt bilagan till lagen skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 25 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Tillverkare eller, i fall som avses nedan under a), innehavare av slakteri eller köttbesiktningsbyrå erlägger avgift för

a) kött av häst, nötkreatur, tamsvin, får, höns, kalkon, anka och tamgås, när köttet blivit godkänt vid köttbesiktning enligt lagen (1959: 99) om köttbesiktning m. m. (slaktdjursavgift),

b) mjölk som användes av mjölkproducent vid tillverkning av smör eller ost för försäljning,

c) mjölk och grädde som användes i mejeri för tillverkning av annan vara än grädde, smör eller ost,

ost, torr mjölk och kondenserad mjölk, som tillverkats i mejeri, margarinost som ej tillverkats i mejeri,

d) smör och smörliknande vara med minst 70 viktprocent mjölkfett men utan annat fett, vilka användes för tillverkning av grädde, ersättningsmedel för grädde eller produkt för beredning av grädde eller ersättningsmedel för grädde, om varan ej skall förbrukas i tillverkarens hushåll,

e) vete och råg som användes för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt,

f) majs och maniokrot eller ämne som innehåller majs eller maniokrot samt annan väsentligen lika stärkelserik vara, som användes vid tillverkning av stärkelse eller stärkelseprodukt,

h) fett, fet olja och fettsyra som erhålles ur fisk eller havsdäggdjur eller ur fettråvara, hänförlig till tulltaxenummer 12.01, 12.02 och 21.03 (fettvaruavgift),

i) oljekraftfoder som för försäljning tillverkats i samband med att olja utvinnes ur frön och frukter,

j) produkt, härrörande från sojabönor och hänförlig till tulltaxenummer 19.02 eller 23.04.

k) produkt, hänförlig till tulltaxenummer 21.07 B, som tillverkas för försäljning.

k) produkt, hänförlig till tulltaxenummer 21.07 B,

l) naturliga kalciumfosfater, naturliga kalciumaluminiumfosfater, apatit och fosfatkrita hänförliga till

¹ Lagen omtryckt 1981: 637.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 865.

Nuvarande lydelse

Om fettvaruavgift höjes för vara som utmärkts med F i bilagan till denna lag skall den som yrkesmässigt säljer eller förbrukar sådan vara erlagga tilläggsavgift för lager av varan, för vilket fettvaruavgift tidigare erlagts.

Avgiftsmedel som inte åtgår till uppbörd eller kontroll används till prisreglering på jordbrukets område, utjämning av industrins råvarukostnader och åtgärder i samband därmed enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Såvitt gäller avgiftsmedel som uppburits enligt 14 § första eller tredje stycket eller 18 § första stycket, meddelas föreskrifterna med stöd av riksdagens beslut.

Föreslagen lydelse

tulltaxenummer 25.10, ammoniak hänförlig till tulltaxenummer 28.16, kalium- och kalciumpolyfosfater (inbegripet meta- och pyrofosfater), kaliumortofosfater och kalciumhydrogenfosfat (dikalciumfosfat) hänförliga till tulltaxenummer 28.40 samt gödselmedel och andra produkter hänförliga till tulltaxenummer 31.01–31.05.

9 §

Om fettvaruavgift höjs för vara som utmärkts med F i bilagan till denna lag skall den som yrkesmässigt säljer eller förbrukar sådan vara erlagga tilläggsavgift för lager av varan, för vilket fettvaruavgift tidigare erlagts.

Om avgifter som tas ut med stöd av denna lag höjs för varor som avses i 7 § 1), skall den som yrkesmässigt säljer sådana varor erlagga en tilläggsavgift, motsvarande det belopp med vilket avgifterna har höjts, för lager av varorna.

25 a §

Används varor som avses i 7 § 1) i en annan näring än jordbruket och medges inte befrielse från eller återbetalning av avgift med stöd av 25 §, skall näringen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer erhålla kompensation av avgiftsmedel för de ökade kostnader som avgifter enligt denna lag kan ha medfört.

27 §

Avgiftsmedel som inte tas i anspråk för ändamål som avses i 25 a eller 26 § används till prisreglering på jordbrukets område, utjämning av industrins råvarukostnader och åtgärder i samband därmed enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Såvitt gäller avgiftsmedel som uppburits enligt 14 § första eller tredje stycket eller 18 § första stycket, meddelas föreskrifterna med stöd av riksdagens beslut.

Förteckning

över varor som avses i 2 § lagen

Tulltaxenr	Varuslag
ur 19.08	Bakverk, ej hänförliga till nr 19.07, även innehållande kakao (oavsett mängden) (med undantag av biscuits och wafers)
ur 20.02	Potatis och produkter av till nr 07.05 hänförliga ärter och bönor, beredda eller konserverade på annat sätt än med ättika eller ättiksyra
ur 21.05	Homogeniserade sammansatta livsmedelsberedningar, innehållande kött (inbegripet andra djurdelar)
ur 23.07	Sötade fodermedel och andra beredningar av sådana slag som användes för utfodring av djur (med undantag av hundbröd samt sådana vitamin- och mineralfodermedel som ej innehåller torrmjök): innehållande torrmjök K andra slag
25.10	Naturliga kalciumfosfater, naturliga kalciumaluminiumfosfater, apatit och fosfatkrita
28.16	Ammoniak
ur 28.40	Kalium- och kalciumpolyfosfater (inbegripet meta- och pyrofosfater), kaliumortofosfater och kalciumhydrogenfosfat (dikalciumfosfat)
31.01–31.05	Gödselmedel och andra produkter
ur 35.02	Äggalbumin

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982.

Regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, statens jordbruksnämnd får föreskriva att den som yrkesmässigt säljer varor som avses i 7 § l) skall erlägga en avgift för lager av sådana varor som finns vid utgången av juni månad 1982. Beträffande denna avgift gäller i övrigt de bestämmelser i lagen som tillämpas på avgifter enligt 7 §.

2 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1953: 397) om avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m.

Härigenom föreskrivs att lagen (1953: 397) om avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m.¹ skall upphöra att gälla den 1 juli 1982.

Den som vid utgången av juni 1982 är skattskyldig enligt lagen skall lämna deklARATION för den beskattningsperiod som går till ända den 30 juni 1982.

Den upphävda lagen tillämpas fortfarande i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före den 1 juli 1982.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 861.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-04-15

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Boo, Petri, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Tillander, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

1 Inledning

Riksdagen beslutade våren 1981 om prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1981—den 30 juni 1982 (prop. 1980/81: 190, JoU 1980/81: 36, rskr 1980/81: 419). Våren 1979 beslutade riksdagen (prop. 1978/79: 208, JoU 1978/79: 36, rskr 1978/79: 417) om prisregleringen för sockerbetor för tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982 och våren 1980 (prop. 1979/80: 162, JoU 1979/80: 47 och 49, rskr 1979/80: 413) om prisregleringen för socker för tiden den 1 juli 1980—den 30 juni 1982.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 20 augusti 1981 tillkallade chefen för jordbruksdepartementet en kommitté¹ med uppdrag att överväga vissa frågor rörande jordbruksprisregleringen efter den 30 juni 1982. Kommittén överlämnade den 19 november 1981 betänkandet (Ds Jo 1981: 10) Översyn av vissa frågor rörande jordbruksprisregleringen.

Regeringen uppdrog den 26 november 1981 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1982. Förslagen skulle enligt beslutet utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av propositionen om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. (prop. 1977/78: 19, JoU 1977/78: 10, rskr 1977/78: 103). Regeringen beslöt vidare att det avgivna betänkandet skulle överlämnas till jordbruksnämnden för att beaktas

¹ Professorn Lennart Hjelm, ordförande, samt generaldirektörerna Ingvar Lindström och Ingvar Widén.

vid överläggningarna. Nämnden skulle vid uppdragets fullgörande samråda med lantbruksstyrelsen i frågor som rör styrelsens verksamhetsområde.

I skrivelse den 24 mars 1982 har jordbruksnämnden efter avslutade överläggningar lagt fram förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1982. Skrivelsen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Regeringen uppdrog den 26 november 1981 åt jordbruksnämnden att efter överläggningar med företrädare för sockerbetsodlarna och sockertillverkningen samt jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1982. Även dessa förslag skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av propositionen om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. Vidare skulle enligt beslutet beaktas att riksdagen godkänt vad som förordats i propositionen 1980/81: 190 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. i fråga om sockerbetsarealen för 1982 års odling (JoU 1980/81: 36, rskr 1980/81: 419). Riksdagens beslut innebar att sockerbetsarealen skulle utökas med ytterligare 1 000 ha under 1982 års odling till 53 000 ha. Frågan om förtur för fabrikspotatisodlarna vid kvotering av arealökningen skulle prövas vid prisöverläggningarna. Regeringen uppdrog vidare åt jordbruksnämnden att samtidigt lämna förslag till dels hur nuvarande underskott i sockerregleringsfonden skall avvecklas, dels hur sockerregleringen i fortsättningen skall finansieras.

I skrivelse den 5 februari 1982 har jordbruksnämnden efter avslutade överläggningar lagt fram förslag om prisregleringen på sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1982. Skrivelsen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

I skrivelse den 17 mars 1982 har Lantbrukarnas riksförbund (LRF) begärt en uppräknig av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Efter remiss har statens jordbruksnämnd den 24 mars 1982 avgett yttrande över skrivelsen.

I skrivelse den 5 juni 1981, 1980/81: 419, anmälde riksdagens talman att riksdagen godkänt vad jordbruksutskottet anfört i betänkandet JoU 1980/81: 36 beträffande viss redovisning av livsmedelsberedningens arbete. Inom livsmedelsberedningens sekretariat har upprättats en promemoria om beredningens hittillsvarande verksamhet. Promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*. Jag anhåller att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av promemorian.

I prop. 1981/82: 100 (bil. 13 s. 39) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1982/83 beräkna ett förslagsanslag av 3 308 000 000 kr. Jag anhåller att nu få ta upp denna fråga.

2 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område den 1 juli 1981— den 30 juni 1982, m. m.

2.1 Justering av mittpriser, m. m. den 1 juli 1981

Jordbruksnämnden föreslog efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation att jordbruket fr. o. m. den 1 juli 1981 skulle tillerkännas 1 183,3 milj. kr. räknat per helt år. Av detta belopp hänförde sig 942 milj. kr. till kostnadsutvecklingen inom jordbruket, varav 100 milj. kr. utgjorde ett engångsbelopp för att delvis kompensera jordbruket för eftersläpningseffekter till följd av kostnadskompensationen. Ett belopp av 220,5 milj. kr. hänförde sig till kostnadsutvecklingen för viss uppsamling och förädling och 30 milj. kr. till inkomstföljsamhet m. m. Dessutom föreslogs att 9,2 milj. kr. skulle dras av från ersättningen för att slutligt reglera vissa kvarstående frågor från den föregående regleringsperioden.

Regeringen godkände den 18 juni 1981 jordbruksnämndens förslag om ersättning till jordbruket vad avser totalbeloppet och dess fördelning i form av prishöjningar på olika varuslag. Fördelningen framgår av följande tablå.

	Höjning av pris. öre/kg (för mjölk öre/l) i pris- regleringsledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri, milj. kr.
Vete	14	65,69
Råg	15	18,36
Korn	14	9,52
Havre	14	18,20
Matpotatis	9	52,56
Potatisstärkelse	40	17,60
Oljeväxtfrö	15 (+5 ¹)	48,75
Kokärter	20	0,96
Bruna bönor	20	0,44
Ändrad kvalitetsreglering på spannmål		9,20
Summa vegetabilier		241,28
K-mjölk vid mejeri	22	326,70
K-mjölk utanför mejeri	22	10,12
Grädde, tjock	100	43,00
Grädde, tunn	50	11,00
Smör	80	41,60
Härdost m. m.	60	56,10
Färskost	30	1,35
Mjölkpulver	49	10,78
Summa mejeriprodukter		500,65

¹ Finansieras med medel som tillförts regleringsföreningen Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a.

	Höjning av pris, öre/kg (för mjölk öre/l) i pris- regleringsledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri, milj. kr.
Ägg	60	61,80
Kyckling och höns	80	33,76
Kalkon m. m.	100	1,80
Summa ägg och fjäderfä		97,36
Nöt-, kalv-, häst- samt får- och lammkött	96	143,04
Fläsk	79	200,90
Summa kött och fläsk		343,94
Summa animalier		941,95
Totalt		1 183,23

Regeringen bemyndigade jordbruksnämnden att genomföra de av nämnden föreslagna ändringarna av prisgräns- och gränsskyddssystemet samt att vidta de justeringar av införselavgifter m. m. i övrigt som nämnden föreslagit. Enligt nämndens förslag borde bl. a. den genom prisregleringen avsedda prisnivån mer än tidigare anslutas till mittprisnivån, en viss krympning ske av spännvidden mellan prisgränserna för flertalet produkter samt antalet produkter med prisgränser minska något. Vidare borde en bättre anpassning ske av gränsskyddet till det behov av skydd som föreligger med hänsyn till de nya mittpriserna.

Regeringen godkände vidare jordbruksnämndens förslag till finansiering av tillfälligt räntestöd för regleringsåret 1981/82. Enligt förslaget skulle, utöver kvarstående medel från regleringsåret 1980/81 av ca 20 milj. kr., 40 milj. kr. tas från anslagsposten Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket samt 15 milj. kr. från anslagsposten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner fördelade med 5 milj. kr. på pristilläggsmedel för svin och 10 milj. kr. på pristilläggsmedel för mjölk.

2.2 Justering av mittpriser, m. m. den 1 oktober 1981 och den 1 januari 1982

Regeringen aviserade i prop. 1980/81: 20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. och i prop. 1980/81: 118 om ekonomisk-politiska åtgärder en minskning av livsmedelssubventionerna med 300 milj. kr. per den 1 oktober 1981 och med ytterligare 500 milj. kr. per den 1 januari 1982. Regeringen beslöt den 17 september 1981 hur dessa minskningar skulle fördelas mellan olika produkter. Vidare bemyndigade regeringen statens jordbruksnämnd att såvitt avser förändringar av livsmedelssubventionerna per den 1 oktober 1981 vidta förändringar av normalinförselavgifter. Subventionsminskningen framgår av följande sammanställning.

	1 oktober 1981, öre/kg	1 januari 1982, öre/kg
Färskost och ostmassa av typ kvarg	40	85
Smältost och hårdost	40	85
Mjölkpulver	—	129
Nötkött	20	90
Hästkött	20	90
Kalvkött	20	90
Får- och lammkött	—	90
Fläsk	75	75
Kyckling	75	—
Brödsäd, vete	—	12
Brödsäd, råg	—	11

Jordbruksnämnden föreslog efter överläggningar och i samförstånd med berörda parter att jordbruket fr. o. m. den 1 januari 1982 skulle tillerkännas 896,2 milj. kr. räknat per helt år. Av beloppet hänförde sig 691,4 milj. kr. till kostnadsutvecklingen inom jordbruket, 180 milj. kr. till kostnadsutvecklingen för viss uppsamling och förädling samt 44,6 milj. kr. till inkomstföljsamhet m. m. Dessutom föreslogs att 32,7 milj. kr. skulle återföras till jordbruket till följd av beräknade negativa efterfrågeeffekter av förändringarna av livsmedelssubventionerna den 1 oktober 1981 och den 1 januari 1982. Ett avdrag med 52,5 milj. kr. föreslogs ske till följd av effekterna för jordbruket av devalveringen i september 1981.

Regeringen godkände den 17 december 1981 jordbruksnämndens förslag om ersättning till jordbruket vad avser totalbeloppet och dess fördelning på olika varuslag. Fördelningen framgår av följande tabell.

	Höjning av pris, öre/kg (för mjölk öre/1) i pris- regleringslede!	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri, milj. kr.
Oljevärd, rapsolja	40	47,80
Kokärter, bruna bönor	10 ¹	0,70
Summa vegetabilier		48,50
Standardmjölk	24	199,68
Lättmjölk	15	69,60
Filmjölk	25	41,50
Lättfil	17	3,91
Mjölk utanför mejeri	24	11,04
Industrimjölk	10	1,20
Grädde	75	48,75
Färskost (typ kvarg)	20	0,90
Övrig ost	40	37,40
Smör	78	40,56
Mjölkpulver	21	4,62
Summa mejeriprodukter		459,16

¹ Tidigare genomförd prishöjning som inte avräknats.

	Höjning av pris, öre/kg (för mjölk öre/1) i pris- regleringsledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri, milj. kr.
Nöt- samt får- och lammkött	100	134,90
Kalv- och hästkött	40	5,64
Fläsk	75	190,73
Summa kött och fläsk		331,27
Ägg	30	30,90
Fågelkött	60	26,40
Summa ägg och fågelkött		57,30
Summa animalier		847,73
Totalt		896,23

Vidare gav regeringen jordbruksnämnden bemyndigande att av införselavgiftsmedel för regleringsåret 1981/82 använda 3 milj. kr. för verksamhet vid Sveriges exportråd rörande främjande av export av högförädlade livsmedel.

2.3 Sammanfattning av mittpriser, subventioner, m. m. fr. o. m. den 1 januari 1982

Mittpriser, prisgränser och införselavgifter (normalavgifter) fr. o. m. den 1 januari 1982 (öre/kg, för mjölk öre/1).

	Nedre pris- gräns	Mitt- pris ¹	Övre prisgräns	Införsel- avgift i normal- fallet
Vete		114		Rörlig
Råg		109		Rörlig
Korn		107		Rörlig
Havre		105		Rörlig
Matpotatis				
6/7 - 8/11	62	68,50	75	45
9/11 - 29/11	68	74,50	81	48 ²
30/11 - 13/12	73	79,50	86	48
14/12 - 27/12	77	83,50	90	48
28/12 - 17/1	79	85,50	92	48
18/1 - 14/2	80,50	87	93,50	48
15/2 - 14/3	83	89,50	96	51 ³
15/3 - 18/4	86	92,50	99	51
19/4 - 5/7	87	93,50	100	51
Potatisstärkelse	311	331	351	219
Oljeväxtfrö				Rörlig ⁴
Kokärter				73
Bruna bönor				185

¹ För spannmål definitivt inlösenpris.

² Normalavgiften höjs den 15 november till 48 öre/kg.

³ Normalavgiften höjs den 1 mars till 51 öre/kg.

⁴ Fettvaruavgift.

	Nedre pris- gräns	Mitt- pris	Övre prisgräns	Införsel- avgift i normal- fallet
Konsumtionsmjölk 0,5 % fetthalt			223,3–223,8	175
Konsumtionsmjölk 3 % fetthalt			235,3–235,8	175
Grädde, tjock				875
Grädde, tunn				575
Smör	1 219	1 297	1 375	280
Härdost	1 649	1 754	1 859	975
Mjörkpulver, magert	841	895	949	500
Mjörkpulver, fett				550
Vasslepulver				320
Hästkött				1 055
Nötkött ⁵	1 757	1 869	1 981	1 300
Kalvkött	1 889	2 010	2 131	955
Får- och lammkött	1 523	1 692	1 861	1 045
Fläsk ⁶	1 345	1 431	1 517	800
Kyckling	1 217	1 323	1 429	865
Kalkon				1 100
Ägg	834	906	978	330
Heläggmassa				835
Heläggpulver	4 272	4 644	5 016	3 120
Äggulepulver				2 875

⁵ För nötkött gäller även en nedre och en övre buffertzongräns av 1 794 öre per kg resp. 1 944 öre per kg.

⁶ För fläsk gäller även en nedre och en övre buffertzongräns av 1 374 öre per kg resp. 1 488 öre per kg.

De direkta livsmedelssubventionernas storlek fr. o. m. den 1 januari 1982 (dvs. den ersättning öre/kg, för mjölk öre/liter, som av budgetmedel utgår till jordbruket som kompensation för uteblivna avgiftshöjningar och företagna prissänkningar för berörda varor).

Vara	Subvention i prisregleringsledet i öre/kg (för mjölk öre/l) marknadsförd vara inom landet
------	---

Konsumtionsmjölk vid mejeri (utom mjölk som ingår i chokladmjölk och fruktyoghurt)	
med 3 % och 0,5 % fetthalt	142,8
med 0,05 % fetthalt	153,8
Färskost och ostmassa av typ kvarg	130
Smältost och härdost	142
Nötkött	353
Hästkött	218
Kalvkött	368
Får- och lammkött	15
Fläsk	42

Till de direkta livsmedelssubventionerna kommer de medel som utgår av budgetmedel för låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket samt som ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen.

3 Föredragandens överväganden

3.1 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker

Riksdagen beslöt år 1977 om nu gällande riktlinjer för jordbrukspolitiken (prop. 1977/78: 19, JoU 1977/78: 10, rskr 1977/78: 103). Utgångspunkten för jordbrukspolitiken är att landets naturliga resurser för jordbruksproduktion skall utnyttjas och att familjelantbruket skall vara den dominerande företagsformen. Enligt riktlinjerna skall ett huvudsyfte med jordbrukspolitiken vara att tillförsäkra dem som är sysselsatta inom jordbruket i alla delar av landet en ekonomisk och social standard som är likvärdig med den som jämförbara grupper uppnår. Vidare skall jordbrukspolitiken ha till mål att tillgodose konsumenternas berättigade krav på säker tillgång till livsmedel av hög kvalitet till rimliga priser. De statliga insatserna för jordbrukets rationalisering skall därför främja en fortsatt rationalisering av jordbruket genom uppbyggandet och vidmakthållandet av rationella familjeföretag. De ekologiska och miljömässiga aspekterna på jordbruket skall därvid särskilt beaktas. Jordbrukspolitiken skall vidare ges en sådan inriktning att jordbruket och därtill knutna verksamheter kan medverka i en aktiv regionalpolitik.

Produktionsmålet i 1977 års beslut har utformats som delmål avseende åkerarealen, mjölkproduktionen och driftsinriktningen i övrigt. Beträffande åkerarealen skall gälla att den brukningsvärda åkerjorden skall utnyttjas för jordbruksproduktion. Den fredstida mjölkproduktionen skall upprätthållas vid en nivå som ungefär motsvarar konsumtionsbehovet av mjölk och mjölkprodukter. För övriga animalieprodukter skall eftersträvas att balans i stort sett uppnås mellan produktion och avsättningsutrymme inom landet. Det överskott som uppkommer till följd av målsättningen i fråga om åkerarealen skall i första hand utgöras av spannmål.

Beträffande inkomstmålet uttalade jag i regeringens proposition att detta skulle särskilt beaktas vid prissättningen av jordbruksprodukterna. Där emot ansåg jag inte att det fanns anledning att precisera inkomstmålet genom att ange vilka grupper som skulle jämföras och hur jämförelsen skulle gå till. Jag framhöll därvid att det här gällde att ta hänsyn till såväl ekonomisk som social standard, varför det var svårt att göra exakta mätningar. Vid sidan av att inkomstmålet skulle avse i första hand heltidssysselsatta inom jordbruket skulle en strävan vara att nå en ökad utjämning av inkomsterna mellan olika jordbrukarkategorier. Samtidigt som syftet skulle vara att de som är sysselsatta inom jordbruket skulle kunna följa med i den allmänna standardökningen som kan uppnås i vårt land fick detta inte ses som en lönsamhetsgaranti för varje enskilt företag. När det gällde prissättningen framhöll jag att det borde föreligga en betydande frihet vid valet av utgångspunkter för prissättningen. Det skulle ses mot bakgrunden av de målkonflikter som ofrånkomligen uppträder vid den praktiska utformningen av prisregleringen. Därför borde det finnas möjligheter att ta

hänsyn till alla de faktorer som har betydelse i sammanhanget och till att det inte är möjligt att i förväg bestämma vilken betydelse olika faktorer skall tillmätas. Riksdagen lämnade dessa uttalanden utan erinran.

Det enligt det jordbrukspolitiska beslutet gällande inflationsskyddet och systemet för inkomstföljsamhet för jordbruket syftar till att ge jordbruket och viss livsmedelsindustri kompensation för prishöjningar på inköpta produktionsmedel samt att möjliggöra följsamhet för jordbrukarnas inkomster av eget arbete och eget kapital till inkomstutvecklingen för andra befolkningsgrupper.

1977 års jordbrukspolitiska riktlinjer tillämpades första gången på prisregleringsperioden den 1 juli 1978—den 30 juni 1981 (prop. 1977/78: 154, JoU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 348). Till grund för prisregleringen låg förslag av statens jordbruksnämnd som hade utformats efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation och som biträttats av de båda delegationerna.

För perioden gällde i huvudsak följande principer. I fråga om ersättningen till jordbruket för eget arbete och eget kapital skulle i första hand löneutvecklingen för de stora kollektiven beaktas. När det fanns ett tillförlitligt statistiskt underlag skulle även inkomst- och lönsamhetsförhållandena för andra småföretagargrupper kunna beaktas. Hänsyn skulle tas till de olika förhållanden som påverkar den ekonomiska och sociala standarden inom jordbruket. Rationaliseringsutvecklingen skulle beaktas på i princip samma sätt som under tidigare prisregleringsperiod. Kostnadsersättningen till jordbruket för inköpta produktionsmedel skulle mätas med det s. k. produktionsmedelsprisindex (PM-index).

Våren 1981 beslöt riksdagen om prisregleringen på jordbruksprodukter för regleringsåret 1981/82 (prop. 1980/81: 190, JoU 1980/81: 36, rskr 1980/81: 419). Riksdagens beslut byggde i allt väsentligt på de regler som gällt för den föregående treåriga prisregleringsperioden. Jag har i det föregående redovisat de justeringar av mittpriser m. m. som på grundval av beslutet skett per den 1 juli 1981 och den 1 januari 1982.

Riksdagens beslut i följd grundade sig på en proposition om jordbruksprisregleringen som baserats på ett förslag av jordbruksnämnden som inte hade biträttats av vare sig Lantbrukarnas förhandlingsdelegation eller nämndens konsumentdelegation. Den redovisning som hade lämnats av de båda delegationernas ståndpunkter visade att man hade olika bedömningar av inkomstutvecklingen och hur 1977 års jordbrukspolitiska beslut borde tillämpas. Den oenighet som hade redovisats gav vid handen att överläggningarna om prisregleringen för tiden efter den 30 juni 1982 kunde bli komplicerade. Mot den bakgrunden fanns det enligt min mening anledning att vidta särskilda förberedelser inför överläggningarna i syfte att underlätta dessa. Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade jag därför en särskild kommitté för ändamålet. Kommittén skulle enligt sina direktiv analysera bl. a. situationen för olika grupper lantbrukare, däribland de som är nyetablerade eller nyligen har gjort stora investeringar, liksom de skilj-

aktigheter i bedömningarna som hade kommit fram vid överläggningarna våren 1981. Kommittén skulle söka bedöma inkomstutvecklingen för olika jämförbara grupper samt den ekonomiska och sociala standarden för dessa jämte de prestationer som standarden grundar sig på. Den skulle vidare gå igenom de prispolitiska medel som kan utnyttjas för att de jordbrukspolitiska målen skall uppnås. Bl. a. skulle därvid prövas de olika förslag som framfördes vid prisöverläggningarna våren 1981 rörande tekniken för jordbrukarnas inkomstföljsamhet och kostnadskompensation. Kommittén skulle också söka vägar för att uppnå en bättre produktionsbalans i enlighet med 1977 års jordbrukspolitiska beslut. Syftet med förberedelserna var inte att föreslå förändringar i de gällande jordbrukspolitiska riktlinjerna utan att få fram en plattform för jordbruksprisöverläggningarna och därmed göra det möjligt att basera riksdagsbeslutet för nästa prisregleringsperiod på en överenskommelse.

Kommittén avgav sitt betänkande i november 1981, varefter statens jordbruksnämnd fick i uppdrag att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter för tiden efter den 30 juni 1982. Förslagen skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut år 1977 om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken. Kommitténs betänkande överlämnades till jordbruksnämnden för att beaktas vid överläggningarna.

Jordbruksnämnden har nu lagt fram förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1982—den 30 juni 1984. Förslaget har biträttats av de båda delegationerna.

För egen del kan jag konstatera att det nu är möjligt att basera jordbruksprisregleringen för nästa regleringsperiod på ett förslag av jordbruksnämnden som har lagts fram i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation. Det är enligt min mening särskilt värdefullt att så kan ske i rådande ekonomiska läge då samverkan mellan olika grupper i samhället är en förutsättning för att lösa Sveriges ekonomiska problem.

De senaste årens utveckling i svensk samhällsekonomi med bl. a. ökade energipriser och en hög räntenivå har medfört att kostnaderna i jordbruket stigit kraftigt. Den höga räntan har drabbat främst nystartade lantbrukare med hög skuldsättning och litet eget kapital. Den ekonomiska situationen har därför kommit att variera starkt mellan olika lantbrukarkategorier och det har således blivit svårare att med generella prispolitiska medel nå de jordbrukspolitiska målen. Åtgärder har också vidtagits bl. a. genom det räntestöd som har införts inom prisregleringens ram för att uppnå en bättre fördelning av kompensationen till jordbruket.

De stigande kostnaderna i jordbruket har påverkat livsmedelspriserna. Priserna har även påverkats av minskade livsmedelssubventioner. Här vill jag samtidigt erinra om dels att minskningen av livsmedelssubventionerna

motiverats av det statsfinansiella läget, dels att de totala subventionerna nu uppgår till ca 3,3 miljarder kr. Avtagande köpkraft i kombination med prishöjningar har medfört sjunkande efterfrågan på vissa livsmedel. Samtidigt har en viss ökning av produktionen ägt rum. Därmed har överskott uppstått på framför allt kött och fläsk. Denna utveckling utgör en bakgrund till de förslag som jordbruksnämnden nu har lämnat.

Jag har tidigare i annat sammanhang framhållit att den dämpning av inflationen som vi redan under hösten 1981 kunde förutse naturligtvis också skulle komma att påverka kostnaderna i jordbruket och därmed livsmedelspriserna. Utvecklingen på oljemarknaden och den sänkning av diskontot med två procentenheter som skett sedan i höstas leder till att takten i inflationen minskar ytterligare. Detta gör att man nu bör kunna se ljusare på framtiden också för jordbruket, samtidigt som det är väsentligt att upprätthålla produktionsbalansen inom animalieproduktionen. Konsumenterna bör således kunna emotse en dämpad ökning av livsmedelspriserna om den allmänna ekonomiska utvecklingen fortsätter att förbättras.

Jag övergår nu till att behandla jordbruksnämndens förslag.

Jordbruksnämnden anför att om inte åtgärder vidtas förutses betydande produktionsöverskott under de närmaste åren, främst av kött och fläsk. Enligt nämnden kan överskott förutses också av mejeriprodukter. Överskotten måste i huvudsak avsättas till låga priser utomlands, vilket medför lägre avräkningspriser till jordbrukarna. För att uppnå inkomstmålet måste enligt nämnden balans skapas mellan produktion och efterfrågan. Mot bl. a. denna bakgrund föreslår nämnden vissa åtgärder som syftar till att stimulera konsumtionen och anpassa produktionen. I övrigt är förslaget uppbyggt enligt i stort sett nuvarande principer för prisregleringen.

Beträffande systemet för *inkomstföljsamhet* bör enligt förslaget även i fortsättningen i första hand löneutvecklingen för de stora kollektiven beaktas. När ett tillförlitligt statistiskt underlag föreligger bör enligt förslaget även inkomst- och lönsamhetsförhållandena för andra småföretagargrupper kunna beaktas. Hänsyn bör också kunna tas till de olika förhållanden som påverkar den ekonomiska och sociala standarden inom jordbruket. Rationaliseringsutvecklingen inom näringen bör beaktas på i princip samma sätt som under nuvarande prisregleringsperiod. Samtidigt anføres att rationaliseringsvinsten under den föreslagna prisregleringsperioden, bl. a. till följd av minskad produktionsvolym, kan komma att bli lägre än vad som varit fallet under 1970-talet.

Vidare föreslås att ändringar av arbetsgivaravgift eller liknande avgift, i vad gäller den s. k. egenavgiften, liksom hittills bör beaktas vid första möjliga justeringstillfälle. Även andra ändrade förutsättningar för näringen under regleringsperioden, t. ex. ändringar i beskattningsregler, till följd av statsmakternas beslut bör enligt förslaget kunna tas upp till överläggningar och efter överenskommelse beaktas vid prissättningen.

Jordbruksnämnden föreslår att det särskilda stödet till smågrisproduktionen avvecklas och att ålderspensionärer undantas från att erhålla leve-ranstillägg på mjölk fr. o. m. den 1 juli 1982. De medel som nu utgår för dessa ändamål bör enligt nämnden få användas för produktionsanpassningsåtgärder främst inom fläsk- och mjölkproduktionen samt för åtgärder inom låginkomstsatsningarnas ram. I övrigt föreslås de låginkomstsatsningar och andra sociala satsningar som hittills gjorts fortsätta efter i huvudsak samma grunder som förut och utgå inom ramen för de överens-kommelser som kan komma att träffas.

Jordbruksnämnden föreslår att jordbruket, utöver vad som kan erhållas genom rationaliseringar, den 1 juli 1982 tillförs ett belopp av 50 milj. kr. Vidare föreslås att vid de överläggningar som förutsätts ske inför den 1 januari 1983 bör ersättning utgå motsvarande förtjänst- och löneutvecklingsgarantin för de stora lönekollektiven samt hänsyn tas till en eventuell tillämpning av den s. k. prisgarantiregeln i löneavtalen. Överläggningar om inkomstföljsamheten för det andra året i regleringsperioden föreslås ske inför den 1 juli 1983.

Enligt nämnden bör ytterligare studier göras om arbetsinsatserna i jordbruket samt inkomstutvecklingen för olika typer av jordbruk. Omfattningen av detta utredningsarbete kommer enligt nämnden att bli beroende av i vilken utsträckning särskilda medel ställs till förfogande.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag angående inkomstföljsamhet.

Jordbruksnämnden föreslår att jordbruket per den 1 juli 1982 tillförs ett belopp av 75 milj. kr. som skall användas till *konsumtionsstimulerande åtgärder och till etableringsstöd* för att underlätta etablering för lantbrukare utan ett stort eget kapital. Den 1 juli 1983 bör enligt förslaget ytterligare 37,5 milj. kr. tillföras jordbruket för dessa ändamål. För etableringsstödet har kostnaderna under regleringsåret 1982/83 beräknats till ca 30 milj. kr. och under regleringsåret 1983/84 till ca 45 milj. kr. Återstående medel bör enligt förslaget användas till konsumtionsstimulerande åtgärder. Enligt nämnden kan medlen ställas till förfogande antingen genom prishöjningar eller genom att nya budgetmedel tillförs.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag att medel tillförs jordbruket för nyssnämnda åtgärder. Medlen bör tillföras jordbruket genom prishöjningar. Härvid kan, som nämnden har anfört, dessa medel ställas till förfogande för ändamålet antingen genom omfördelning av de medel som utgår till jordbruket till följd av livsmedelssubventionerna eller genom avgifter på produktionen. Det ankommer på regeringen att efter förslag av nämnden besluta härom.

Jordbruksnämnden föreslår att mittpriser, prisgränser och införselavgifter liksom hittills bör justeras varje halvår per den 1 juli och den 1 januari. Till grund för justeringarna bör läggas normerade värdevolymer över *jordbrukets kostnader* för inköpta produktionsmedel och utvecklingen av PM-index enligt hittills tillämpade regler. Beträffande avskrivnings-

kostnaderna föreslår jordbruksnämnden att jordbruket under normala förhållanden bör kompenseras för dessa enligt nuvarande principer. Under perioder med t. ex. starka förändringar i investeringsvolym och inflation samt stora ändringar i den ekonomiska politiken, som markant ändrar förutsättningarna för beräkningarna, föreslås att överläggningar om kompensationen för avskrivningskostnaderna kan tas upp en gång per år i samband med diskussionerna om inkomstföljsamheten. Sådana överläggningar kan ske första gången inför den 1 juli 1983.

Jordbruksnämnden förordar att den avgift på handelsgödsel som föreslås införd, i likhet med vad som gäller för fodermedel, inte bör kompenseras inom inflationsskyddet via PM-index, eftersom inflytande avgifter i huvudsak förutsätts bli använda inom jordbruksprisregleringen.

Jordbruket tillfördes för regleringsåret 1981/82 ett engångsbelopp av 100 milj. kr. som kompensation för vissa eftersläpningseffekter i kostnadskompensationen. Eftersom denna effekt delvis kvarstår, bör enligt förslaget beloppet utgå även under regleringsåret 1982/83. Jordbruksnämnden föreslår att vid överläggningarna om kostnadskompensation m. m. till jordbruket per den 1 juli 1983 bör, med hänsyn till inflationens och kostnadskompensationens utveckling, prövas om beloppet skall utgå även för tiden därefter.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag i fråga om kostnadskompensationen till jordbruket.

Beträffande *kostnaderna för uppsamling och förädling* föreslår nämnden att kompensationen under regleringsperioden utformas på i huvudsak samma sätt som tidigare, dvs. med hänsyn till den faktiska kostnadsutvecklingen. Under regleringsperioden bör enligt förslaget parallellt med sedvanliga beräkningar göras kostnadsberäkningar baserade på indexmätningar enligt ett system som utretts inför nu avslutade överläggningar. Slutlig ställning till en eventuell övergång till kompensationsberäkningar baserade på indexmätningar får enligt förslaget tas härefter. Frågan om hur kompensationen för kapitalkostnaderna skall beräknas samt hur volymförändringar skall beaktas vid kompensationsberäkningarna föreslås bli behandlad vid de överläggningar som förutsätts ske inför den 1 juli 1982.

Jag har inget att erinra mot jordbruksnämndens förslag rörande kompensation för kostnaderna för uppsamling och förädling. I detta sammanhang vill jag erinra om mitt uttalande i prop. 1977/78: 154, nämligen att ett system för indexmätning av kostnaderna inom uppsamling och förädling bör syfta till att finna en smidig teknik för att mäta den faktiska kostnadsutvecklingen.

Enligt regeringens bemyndigande genomförde jordbruksnämnden vissa ändringar i *prisgränssystemet* per den 1 juli 1981. Ändringarna innebar bl. a. att mittpriserna justerades så att de i huvudsak överensstämde med de faktiska priserna. I samband härmed anpassades införselavgifterna till de nya mittpriserna. Införselavgifterna justerades den 1 juli 1981 och den 1

januari 1982 med hänsyn till det behov av gränsskydd som då bedömdes föreligga. Vidare infördes en särskild korrigeringsregel vilken innebär att eventuell över- eller underkompensation i förhållande till mittpriserna delvis kan beaktas i efterhand. Denna korrigeringsregel innebär att hittillsvarande s. k. världsmarknadsklausul kunde utgå. För flertalet av de prisgränssatta produkterna företogs bl. a. en krympning av spännvidden mellan prisgränserna.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag att det nya prisgränssystemet tillämpas också under den föreslagna regleringsperioden. Detta innebär bl. a. att införelavgifterna varje halvår, per den 1 januari och den 1 juli, bör justeras med hänsyn till det behov av gränsskydd som då bedöms föreligga. Utgångspunkterna för fastställandet av gränsskyddet bör i enlighet med vad nämnden har föreslagit redovisas för de båda delegationerna, medan det bör ankomma på nämnden att till regeringen lämna förslag om normalinförelavgifternas storlek. Vidare bör en eventuell tillämpning av korrigeringsregeln ske, förutom den 1 juli 1982, vid de överläggningar som föreslås äga rum inför den 1 juli 1983 och den 1 juli 1984.

Jordbruksnämnden föreslår vissa åtgärder för produktionsanpassning som jag återkommer till i det följande. Såsom jordbruksnämnden har anfört bör, som förutsättning för att produktionsanpassande åtgärder genomförs, gälla att återhållsamhet visas vid prissättningen. Som villkor för dylika åtgärder bör dock som anges i förslaget inte krävas att priset sätts under mittpriset, vilket dock inte hindrar att priset i dessa situationer kan komma att ligga under detta pris.

Beträffande *utbyteshandeln* med kött och fläsk föreslår nämnden att de regler som har gällt under innevarande regleringsperiod skall gälla också för tiden efter den 30 juni 1982. Jag har inget att erinra mot detta förslag.

Jordbruksnämnden tar därefter upp *regleringsekonomin för spannmål*. Jordbruksnämnden uppger att den ekonomiska ställningen i regleringsföreningen Svensk spannmålshandel som vid ingången till regleringsåret 1981/82 visade ett överskott av ca 35 milj. kr. vid ingången till nästa regleringsår beräknas förbytas till ett underskott av ca 83 milj. kr. De internationella spannmålspriserna har under år 1982 visat en fallande tendens och enligt nämnden har regleringsföreningen i sina prognoser därför inte vågat räkna med högre exportpriser än de som i genomsnitt erhållits under regleringsåret 1981/82. Vid normalskörd för år 1982 beräknas därför föreningens underskott stiga kraftigt. Jordbruksnämnden föreslår att underskottet i spannmålsregleringen vid normalskörd och nu förväntad internationell prisnivå under regleringsåret 1982/83 inte bör överstiga 250 milj. kr. Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har förklarat sig beredd att av regleringsmedel som tilldelas jordbruket överföra medel till kassan så att den vid nämnda förhållanden vid utgången av regleringsåret 1982/83 inte har större underskott än 250 milj. kr. Skulle skörden bli större än normalt kommer jordbruket enligt förslaget liksom tidigare år antingen att få tillskjuta ytter-

ligare medel eller godta en sänkning av de preliminära inlösenpriserna. Om världsmarknadspriserna blir lägre än som nu antagits bör enligt förslaget en ökning av underskottet kunna medges. Finansieringen av detta ytterligare underskott föreslås bli behandlat vid kommande överläggningar.

Jag har inget att invända mot vad jordbruksnämnden har anfört beträffande spannmålsregleringen. Jag vill härvid erinra om att riksdagens beslut om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken i fråga om finansieringen av spannmålsöverskotten bl. a. innebär att systemet skall vara utformat så att det blir ett gemensamt intresse för näringen och staten att lösa överskottsproblemen. Beslutet innebär vidare att det bör tillses att tillräckliga medel står till förfogande för att under normala förhållanden täcka kostnaderna för prisregleringsverksamheten och avsättningen av överskottsquantiteter. I beslutet framhålls vidare att det i samband med prisöverläggningarna från tid till annan bör ske en prövning av hur stort belopp som årligen bör tillföras spannmålsregleringen för att täcka det normala behovet.

Prisregleringen bör i övrigt bygga på de principer som gäller under innevarande prisregleringsperiod. Det innebär bl. a. att jordbruksnämnden bör vid kommande *justeringstillfällen* under den förestående prisregleringsperioden efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen till regeringen inkomma med förslag till fördelning av de totala beloppen på olika produkter samt till de ändringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter som krävs för att jordbruket skall tillföras avsedda intäktsökningar. Det ankommer därefter på regeringen att besluta härom.

Jag har i det föregående biträtt nämndens förslag att särskilda medel bör tillföras jordbruket för *konsumtionsstimulerande åtgärder* för framför allt kött och fläsk. Även inom ramen för köttregleringen avses enligt nämnden åtgärder bekostas för att främja den inhemska kött- och fläskkonsumtionen under förutsättning att kostnaden härför i stort sett inte bedöms bli högre än för motsvarande export. Nämnden uppger att en arbetsgrupp med representanter för nämnden och delegationerna kommer att tillsättas för att ta fram förslag till dylika åtgärder. Som exempel på åtgärder anges rabattering av nötkött och fläsk till skolmåltider.

Enligt nämnden är det inte möjligt att inom rimlig tid återvinna balans på animalieområdet endast genom att stimulera konsumtionen. Även produktionsbegränsande åtgärder måste vidtas. Nämnden redovisar bl. a. följande åtgärder för *produktionsanpassning*.

Frågan om en tidsbegränsad investeringskontroll har aktualiserats vid överläggningarna. Jordbruksnämnden lägger inte fram något förslag till investeringskontroll eftersom olika uppfattningar råder såväl mellan delegationerna som inom nämnden om det lämpliga i att genomföra en sådan åtgärd. Samtidigt anför nämnden att lantbruksstyrelsen i cirkulärskrivelse till lantbruksnämnderna föreskrivit att dessa, med hänsyn till marknadsläget för fläsk, tills vidare i princip inte skall bevilja statligt stöd till

investeringar i denna produktionsgren. Jordbruksnämnden uppger att lantbruksstyrelsen efter samråd med nämnden avser att ta ställning till en eventuell begränsning av statligt stöd till investeringar för övriga produktionsgrenar inom animalieområdet.

En höjning av införselavgiften för oljekraftfoder utöver en anpassning till fodersädspriserna har enligt jordbruksnämnden aktualiserats. För att erhålla någon betydande effekt på produktionen krävs enligt nämnden stora avgiftshöjningar samtidigt som en avgiftsbeläggning bör ske av allt proteinfoder för att undvika konkurrensnedvridande effekter. Detta skulle innebära att även fiskmjöl beläggs med avgift, vilket av handelspolitiska skäl torde stöta på svårigheter. Endast en begränsad höjning av avgiften på oljekraftfoder är därför enligt nämnden lämplig.

Enligt jordbruksnämnden finns det nu mindre skäl än tidigare att särskilt stimulera mjölkproduktionen. Nämnden föreslår därför att leveranstilläget på mjölk, vilket ingår i den s. k. låginkomstsatsningen, tas bort för jordbrukare över 65 år fr. o. m. den 1 juli 1982. Vidare övervägs enligt nämnden ersättning till producenter mellan 60 och 65 år för att upphöra med mjölkproduktion före uppnådd pensionsålder. Denna åtgärd kan enligt nämnden kombineras med en slaktpremie på mjölkkor och finansieras av prisregleringsmedel eller av medel som frigörs genom att leveranstilläget på mjölk för pensionärer föreslås upphöra. Jordbruksnämnden föreslår dessutom att den får bemyndigande att vid behov under prisregleringsperioden tillämpa ett s. k. tvåprissystem för mjölk, vilket innebär att mjölkleveranser utöver en viss bestämd kvantitet betalas med ett lägre avräkningspris.

Beträffande animalieområdet i övrigt föreslår jordbruksnämnden att stödet till smågrisproduktionen inom ramen för låginkomstsatsningen tas bort fr. o. m. budgetåret 1982/83. Vidare övervägs enligt nämnden vissa slaktpremier i syfte att minska nötkötts- och fläskproduktionen. Dessa premier kan enligt nämnden finansieras av prisregleringsmedel eller av de medel som frigörs genom att smågrisstödet slopas.

Jag kan godta de åtgärder som jordbruksnämnden redovisat för att åstadkomma balans mellan produktion och konsumtion av animalieprodukter. Enligt min mening är det nödvändigt att produktionen av sådana produkter bättre anpassas till efterfrågan inom landet i enlighet med riktlinjerna i 1977 års beslut. Det är därför i nuvarande läge angeläget att nyetableringar och utbyggnad av stora besättningar inte kommer till stånd. Utan etableringskontroll i någon form kan samhället påverka endast sådana objekt som är beroende av statligt stöd. Mot denna bakgrund är det nödvändigt att lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden utnyttjar de möjligheter som finns för att förhindra en utbyggnad av animalieproduktionen.

Beträffande avgiften på oljekraftfoder ankommer det på jordbruksnämnden att inom det bemyndigande som ges av regeringen bestämma avgiftens storlek. Vad gäller de föreslagna slaktpremierna ankommer det på näm-

den att besluta om dessa. I övrigt bör det ankomma på regeringen eller efter regeringens bemyndigande på jordbruksnämnden att besluta om genomförandet av åtgärderna.

Genom begränsningen av leveranstillägget för mjölk och avskaffandet av stödet till smågrisproduktionen frigörs ca 15 milj. kr. resp. ca 20 milj. kr. av budgetmedel. Såsom jordbruksnämnden har föreslagit bör dessa medel få användas för produktionsanpassning inom främst mjölk- och fläskproduktionen. Jag återkommer härtill vid min behandling av anslagsfrågorna för budgetåret 1982/83.

Jag tar härefter upp frågan om införande av en *avgift på handelsgödsel*. Jordbruksnämnden begär bemyndigande att ta ut en sådan avgift. Nämnden föreslår att avgiften tas ut vid inhemsk tillverkning och vid import. Enligt förslaget är avsikten att en avgift som motsvarar ca 7% av försäljningspriserna på i princip alla handelsgödselmedel skall tas ut fr. o. m. den 1 juli 1982. Avgiftens storlek avses bli omprövad våren 1983. Enligt nämnden bör återbäring ske till näringar som ligger utanför jordbruksprisregleringen, t. ex. skogs- och trädgårdsnäringarna. Avgifter av den nämnda storleken beräknas ge en intäkt för den andel som används inom jordbruket av ca 110 milj. kr. per år. Dessa medel bör enligt nämnden få användas inom jordbruksprisregleringen och kommer därmed jordbruket som kollektiv till godo. Kostnadsökningen på grund av avgiften skall därför enligt nämnden inte få belasta konsumentpriserna på livsmedel.

Jag biträder förslaget om införandet av en avgift på handelsgödsel och att influtna avgiftsmedel skall användas inom jordbruksprisregleringen. Jag vill erinra om att jag i prop. 1977/78: 19 om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. framhöll att möjligheten borde stå öppen att ta ut en gödselmedelsavgift.

Vid uppbörderna av avgiften är det svårt att skilja på olika användningsområden. De delar av avgiftsmedlen som kan beräknas avse förbrukning inom skogsbruket och trädgårdsnäringen bör som nämnden föreslagit återföras till dessa näringar. Jordbruksnämnden avser att i samråd med lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen återkomma till regeringen med förslag om hur återföringen bör ske. Enligt min mening bör av bl. a. administrativa skäl en kollektiv återbäring av avgiftsmedlen ske till dessa näringar.

Jag återkommer i det följande med de förslag till lagstiftning som krävs med anledning av förslaget om en avgift på handelsgödsel.

Jag övergår nu till att behandla jordbruksnämndens förslag beträffande *ränte- och etableringsstöd*. I dessa frågor har nämnden samrått med lantbruksstyrelsen.

Det tillfälliga räntestödet till jordbruksföretag utgår enligt regeringens beslut t. o. m. år 1982. Bestämmelserna härom finns i förordningen (1980: 604) om tillfälligt räntestöd till jordbruksföretag (ändrad 1981: 680). Jordbruksnämnden föreslår att stödet förlängs t. o. m. år 1985 under vilken

tid det samtidigt successivt avvecklas. Återbetalda medel skall enligt nämnden återgå till jordbruksprisregleringen. Medelsbehovet vid nuvarande räntenivå beräknas av nämnden till 55 milj. kr. för år 1982, 50 milj. kr. för år 1983, 45 milj. kr. för år 1984 och 20 milj. kr. för år 1985. Jag biträder nämndens förslag och återkommer till finansieringen för budgetåret 1982/83 i samband med anslagsfrågorna.

För att underlätta etablering för lantbrukare, utan ett stort eget kapital, föreslår jordbruksnämnden som jag tidigare har nämnt att ett etableringsstöd införs. Etableringsstödet är tänkt att reducera räntekostnaderna i företaget till en nivå som ett lantbruk kan bära vid en rimlig egen kapitalinsats. Stödet föreslås utgå med ett belopp motsvarande den del av räntekostnaden som överstiger en viss räntenivå. Stödet avses utgå i full omfattning under de första fem åren för att sedan trappas av under de tre följande åren. Stödet avses lämnas i form av lån. Efter stödperiodens slut föreslås den del av lånet avskrivs som avser stöd till inventarier. Räntelån till fastighetsköp bör enligt förslaget vara återbetalningspliktiga och vid periodens slut eller senare placeras som hypotekslån med statlig garanti. Detta innebär enligt nämnden att medel då ytterst återförs till jordbruksprisregleringen. Etableringsstödet bör enligt förslaget omfatta etablering som gjorts även under år 1981 och 1982. Som jag tidigare redovisat beräknar nämnden medelsbehovet för etableringsstödet till 30 milj. kr. under regleringsåret 1982/83 och till 45 milj. kr. under regleringsåret 1983/84.

Jag biträder nämndens förslag men vill samtidigt framhålla att reglerna för etableringsstödet inte bör utformas så att det motverkar de åtgärder som vidtas för att förbättra produktionsbalansen inom animalieproduktionen. Det ankommer på regeringen att, efter förslag av lantbruksstyrelsen i samråd med jordbruksnämnden, besluta om utformningen av ränte- och etableringsstöden.

Jordbruksnämnden tar även upp vissa förslag om administrativa kostnader samt om prisregleringen på olika produkter, nämligen en höjning av tillverkningsavgiften på ersättningsprodukter för grädde och vissa förändringar av distributionstillägget vid leverans av mjölk och grädde från mejeri. För egen del har jag inget att erinra mot förslagen. Det ankommer på regeringen eller efter regeringens bemyndigande jordbruksnämnden att besluta i dessa frågor.

Riksdagen medgav våren 1981 att statens jordbruksnämnd för budgetåret 1981/82 får disponera rörliga krediter i riksgäldskontoret dels till ett belopp av högst 250 milj. kr. för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter, dels till ett belopp av högst 50 milj. kr. för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. Jordbruksnämnden har i sin anslagsframställning för budgetåret 1982/83 begärt att få disponera motsvarande krediter. Jag biträder nämndens förslag.

3.2 Införselavgiftsmedel m. m.

I *bilaga 1* redovisas användningen av införselavgiftsmedel m. m. under regleringsåret 1980/81 liksom också beräkningen av införselavgiftsmedel som inflyter under regleringsåren 1981/82 och 1982/83. Den huvudsakliga medelsdispositionen för regleringsåret 1980/81 framgår av följande tabell, i vilken även den preliminära dispositionen för regleringsåret 1981/82 redovisas.

Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m. m. regleringsåren 1980/81 och 1981/82

	1980/81 1 000-tal kr.	1981/82 1 000-tal kr. prel.
<i>Inkomster</i>		
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	9 587 ¹	16 974 ¹
Under resp. regleringsår influtna införselavgifter		
exkl. fodermedel	372 237	344 600 ²
fodermedel	190 426	200 000
Summa	572 250	561 574
<i>Utgifter</i>		
a) Av medel inom fördelningsplanen		
Svensk spannmålshandel	2 000	2 000
Sveriges potatisintressenter	19 500	29 500
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0
Svensk kötthandel	105 000	0
Svensk kötthandel, utbyteshandel	304	12 120
Föreningen för mejeriprodukter	192 923	167 000
Svensk ägghandel	70 500	65 000
Regleringskassan för fågelkött	2 000	0
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige		
– mjölk	15 500	20 500
– kött	0	5 000
– ägg	600	1 400
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m. m.	25 000	25 000
Stöd till odling av konserverter och andra köksväxter	2 500	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	1 400	1 400
Stöd till odling av vallväxtfrö	2 000	2 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500
Sveriges exportråd	0	1 500
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	9 399	123 280
Summa	457 626	467 200

¹ Intäktsräntor från föregående år.

² Dessutom beräknas ca 1 milj. kr. inflyta av införselavgifter på stärkelse till teknisk industri, vilket belopp skall tillföras regleringsföreningen Sveriges potatisintressenter.

	1980/81 1 000-tal kr.	1981/82 1 000-tal kr. prel.
b) Av medel <i>utanför fördelningsplanen</i>		
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 948	15 000
Utbyteshandel kött och fläsk	49 696	37 880
Pristillägg får- och lammkött	14 540	15 500
Svensk matpotatiskontroll	4 425	4 875
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 353	2 544
Bidrag till Stiftelsen för ackordhäst- organisationens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	288	300
Prisåterbäring till pålsdjursuppfödare	2 000	4 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000	6 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	300
Restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter för ost	6 599	5 000
Stöd till maltproduktionen	2 000	1 000
Sveriges exportråd	0	1 500
Summa	114 624	94 374
Summa utgifter	572 250	561 574
Saldo vid utgången av resp. regleringsår	0	0

Fördelningsplanen för regleringsåret 1981/82 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj. kr. Härtill kommer inflytande avgifter för fodermedelsimporten f. n. beräknade till 200 milj. kr., varvid fördelningsplanen omfattar 467,2 milj. kr. Jordbruksnämnden beräknar de disponibla inkomsterna av införselavgifter till 561,6 milj. kr., vilket innebär ett beräknat överskott av 94,4 milj. kr. sedan medel avsatts till fördelningsplanen. Definitiv fördelningsplan för regleringsåret 1981/82 kan fastställas först efter utgången av regleringsåret.

De ändamål utanför fördelningsplanen som får täckas av införselavgiftsmedel beräknas för regleringsåret 1981/82 helt ta i anspråk det beräknade överskottet av 94,4 milj. kr.

Sammanställningen avseende regleringsåret 1981/82 skiljer sig på några punkter från de beräkningar som lagts fram i prop. 1980/81: 190. Sålunda har utbyteshandel med nötkött med öststaterna minskats med 10 milj. kr. Vidare har utbyteshandel med kött och fläsk, som angavs till 50 milj. kr., tagits upp med beräknade tillgängliga medel, 37,9 milj. kr., samt restitution av införselavgifter ökats med 3 milj. kr. till 5 milj. kr. Bidragen till Svensk matpotatiskontroll och Sveriges potatisodlares riksförbund har ökats med 280 000 kr. resp. 177 000 kr., då nämnden tillstyrker ett tilläggsanslag för regleringsåret 1981/82 för ökade lönekostnader under år 1981 med dessa belopp. I enlighet med regeringens bemyndigande i regeringsbeslut den 17 december 1981 har 1,5 milj. kr. anslagits av medel inom fördelningsplanen och 1,5 milj. kr. av medel utanför fördelningsplanen för verksamhet vid Sveriges exportråd rörande främjande av export av högförädlade livsmedel.

I den mån tillgängliga medel utanför fördelningsplanen blir mer än 94,4 milj. kr. bör överskjutande belopp i första hand användas till att betala utbyteshandel med kött och fläsk upp till ett belopp av 50 milj. kr. Därefter eventuellt kvarstående belopp bör användas till ändamål inom fördelningsplanen med hänsyn till att 31,1, 4,8 resp. 0,3 milj. kr. för utbyteshandel med kött och fläsk i brist på medel utanför fördelningsplanen togs från fördelningsplanerna regleringsåren 1978/79–1980/81.

Jag har inte något att erinra mot vad jordbruksnämnden anfört rörande införselavgiftsmedlens disposition under regleringsåren 1980/81 och 1981/82.

Regeringen uppdrog den 26 november 1981 åt jordbruksnämnden att närmare överväga och framlägga förslag om användningen av införselavgiftsmedlen inom och utanför fördelningsplanen. Nämnden redovisar att den har påbörjat ett sådant arbete och kommer senare att lämna förslag om användningen. För regleringsåret 1982/83 föreslår dock nämnden att medlen får tas i anspråk enligt hittills tillämpade principer.

Jordbruksnämnden beräknar att det under *regleringsåret 1982/83* inflyter 585,5 milj. kr. i form av införselavgiftsmedel, inkl. räntor från föregående år. Härav avser 230 milj. kr. fodermedel.

Jordbruksnämnden föreslår att *fördelningsplanen* för regleringsåret 1982/83 bör omfatta 267,2 milj. kr. jämte inflytande fodermedelsavgifter, som beräknas till 230 milj. kr. eller totalt 497,2 milj. kr. Jag biträder nämndens förslag.

Med hänsyn till ovissheten rörande regleringsekonomins utveckling lägger nämnden inte fram någon fördelningsplan för det preliminärt beräknade beloppet. Nämnden bör återkomma med förslag till preliminär fördelning i samband med förslaget till justering av införselavgifter m. m. fr. o. m. den 1 juli 1982. Nämnden bör liksom tidigare, efter hörande av Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen, få jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande.

Jag har inget att erinra mot att Svensk spannmålshandel liksom hittills tillförs införselavgifter för viss utbyteshandel med brödsäd. Vidare bör Sveriges oljeväxtintressenter tillföras hela fettvaruavgiften för en kvantitet motsvarande oljeinnehållet i den inhemska fröskörden, dock högst motsvarande fettvaruavgiften på den totala fettkonsumtionen. I detta sammanhang vill jag nämna att jordbruksnämnden i enlighet med regeringens bemyndigande och på grundval av ett förslag av kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning tar ut införselavgift på stärkelse och importavgift på stärkelsederivat till teknisk industri fr. o. m. den 1 mars 1982. I syfte att bidra till finansieringen av stärkelseregleringen får inflytande införselavgifter vid import av stärkelse för tekniskt bruk tillföras regleringsföreningen Sveriges potatisintressenter. Detsamma gäller för importavgifter som erläggs vid import av derivat sedan därav täckts kostnaderna för exportbidrag m. m.

Medelsbehovet under regleringsåret 1982/83 för de ändamål *utanför fördelningsplanen* som jag anger i det följande bör i första hand täckas av införselavgiftsmedel.

För *utbyteshandel* med kött och fläsk har nämnden beräknat 65 milj. kr. Av detta belopp bör 15 milj. kr., som avser utbyteshandel med nötkött med öststaterna, föras över till Svensk kötthandel. Återstående 50 milj. kr., som avser utbyteshandel med kött och fläsk med andra länder, bör föras över till Svensk kötthandel i enlighet med de grunder som redovisats i prop. 1978/79: 208.

Kostnaderna för *pristillägg för får- och lammkött* av 530 öre per kg bestrids under regleringsåret 1981/82 med 10 milj. kr. från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och med 15,5 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Jordbruksnämnden beräknar kostnaden för pristillägget till 25,5 milj. kr. under regleringsåret 1982/83. Jag föreslår att av pristillägget på får- och lammkött bekostas även för regleringsåret 1982/83 10 milj. kr. från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och resterande belopp, 15,5 milj. kr., med införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Härutöver kan nämnas att regeringen har bemyndigat nämnden att under regleringsåret 1981/82, inom ramen för livsmedelssubventionerna, utbetala pristillägg på får- och lammkött.

Till Svensk matpotatiskontroll (SMAK) har för regleringsåret 1981/82 av medel utanför fördelningsplanen reserverats högst 1 115 000 kr. för *upplysningsverksamhet på matpotatisområdet*. För regleringsåret 1982/83 föreslås en höjning av beloppet till 1 200 000 kr.

Ersättningen till SMAK för den *officiella kontrollen av matpotatis* föreslås uppgå till högst 3 737 000 kr. I detta belopp ingår 100 000 kr. för utvecklingsarbete. Nämnden föreslår också att SMAK skall få ett tilläggsanslag på 280 000 kr. för ökade lönekostnader under regleringsåret 1981/82. Nämnden avser att återkomma rörande ökade lönekostnader under regleringsåret 1982/83.

Jag har inget att invända mot dessa förslag.

Sveriges potatisodlares riksförbund (SPOR) har för regleringsåret 1981/82 erhållit 2 367 000 kr. för sin verksamhet med *effektivisering av matpotatisodlingen*. Nämnden föreslår ett tilläggsanslag för regleringsåret 1981/82 med 177 000 kr. för ökade lönekostnader under regleringsåret 1981/82 samt ett anslag av 2 554 000 kr. för regleringsåret 1982/83. Nämnden avser att återkomma rörande ökade lönekostnader under regleringsåret 1982/83. Nämnden redovisar att den vid bedömningen av anslagskraven från SMAK och SPOR har följt de anvisningar som gäller för myndigheternas anslagsframställningar. Jag har inget att erinra mot detta.

Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande bör i enlighet med nämndens förslag tillföras oförändrat 475 000 kr.

Bidrag för att *begränsa fraktkostnaderna för mjölk och grädde* till vissa områden i de nordligaste länen bör, som nämnden föreslagit, utgå med 300 000 kr. under regleringsåret 1982/83.

Vidare föreslås att nämnden under regleringsåret 1982/83 får disponera högst 4 milj. kr. av avgiftsmedel utom fördelningsplanen för *återbäring till pälsdjursuppfödare* av den del av priset på inhemskt foder för pälsdjursuppfödning som är hänförlig till införselavgifterna på fodermedel. Jag biträder även detta förslag.

För *stöd till vallfröodlingen* föreslår jordbruksnämnden för regleringsåret 1982/83 att 6 milj. kr. anvisas av medel utanför fördelningsplanen. Jag har inget att erinra mot detta förslag.

Till *fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen* har under regleringsåret 1981/82 förts 800 000 kr., varav 500 000 kr. inom och 300 000 kr. utom fördelningsplanen. Jordbruksnämnden föreslår att motsvarande belopp skall utgå under regleringsåret 1982/83. Jag har inget att invända mot detta under förutsättning att 500 000 kr. anslås inom fördelningsplanen.

För *kollektiva åtgärder inom odlingen av konsumtionsfisk* föreslår nämnden att högst 600 000 kr. av medel utom fördelningsplanen får användas under regleringsåret 1982/83. Som skäl för bidrag anförs att fiskproducenterna betalar ett högre pris än världsmarknadspriset för foder som används i produktionen, samtidigt som ett gränsskydd på konsumtionsfisk saknas. Med hänsyn till den särskilda översyn av användningen av införselavgiftsmedel som jordbruksnämnden påbörjat är jag inte nu beredd att biträda detta förslag.

Kostnaderna för *restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt för ost* beräknas av nämnden till 5 milj. kr. för regleringsåret 1982/83. Jag har inget att erinra mot denna beräkning.

För *stöd till maltproduktionen* bör enligt nämndens förslag 1 milj. kr. utgå under regleringsåret 1982/83. Jag biträder även detta förslag.

Med hänsyn till osäkerheten om den faktiska avgiftsuppbörden föreslår jordbruksnämnden att en rörlig kredit på 120 milj. kr. får stå till förfogande även under regleringsåret 1982/83 och att den får användas för ändamål inom och utom fördelningsplanen samt för sockerregleringen. Jag biträder förslaget med tillägget att krediten inte, utan regeringens särskilda medgivande, får användas för finansiering av utbyteshandel med kött och fläsk. Jag biträder också förslaget att i likhet med innevarande budgetår en rörlig kredit av 40 milj. kr. ställs till nämndens förfogande under budgetåret 1982/83 för råvarukostnadsutjämnningen. Det bör ankomma på regeringen att närmare föreskriva hur krediterna får utnyttjas och villkoren för detta.

3.3 Prisregleringen på sockerbetor och socker

Jordbruksnämnden föreslår efter överläggningar och i samförstånd med Sveriges betodlares centralförening och Svenska Sockerfabriks AB samt nämndens konsumentdelegation en ettårig prisregleringsperiod för sockerbetor och socker omfattande tiden den 1 juli 1982—den 30 juni 1983. Förslaget har utformats med beaktande av vad som förordats i prop. 1980/81: 190 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. i fråga om

sockerbetsarealen för 1982 års odling (JoU 1980/81: 36, rskr 1980/81: 419). Riksdagens beslut innebär att sockerbetsarealen utökas med ytterligare 1 000 ha under 1982 års odling till 53 000 ha. Den utökade sockerbetsarealen utgör statens bidrag för att möjliggöra fortsatt drift vid sockerbruket i Karpalund.

I den nyss nämnda propositionen angavs vidare att en strävan med arealökningen borde vara att åstadkomma en minskning av fabrikspotatisodlingen. Frågan om förtur för potatisodlarna för år 1982 fick prövas vid kommande prisöverläggningar.

Under 1981 års odling övergick ca 270 ha från fabrikspotatis till sockerbetor. Jordbruksnämnden redovisar nu att den har undersökt intresset från fabrikspotatisodlarna för att byta till sockerbetor. Odlare med en sammanlagd areal på ytterligare 70 ha har uttryckt intresse för ett arealbyte. Nämnda odlare bör enligt nämnden i princip tilldelas önskad areal sockerbetor, om de förbinder sig att minska sin fabrikspotatisareal med lika många hektar och inte leverera fabrikspotatis på motsvarande andelar till stärkelsefabrik.

Kostnadskompensationen till betodlarna har enligt förslaget beräknats till ca 54,4 milj. kr. medan ersättningen för *inkomstföljsamhet* föreslås bli ca 2,7 milj. kr. Detta innebär att grundpriset för 1982 års betskörd bör höjas med 2,42 kr. till 24,18 kr. per 100 kg betor med en sockerhalt av 16%. Höjningen av betpriset motsvarar en partiprishöjning av socker med 18,81 kr. per 100 kg.

Arealbidraget till de odlare i Småland och Blekinge som levererar betor till bruket i Mörbylånga föreslås utgå oförändrat med 200 kr./ha kontrakterad areal. Till odlare på Öland föreslås arealbidraget bli oförändrat 400 kr./ha och till odlare på Gotland oförändrat 500 kr./ha. Bidragen bör liksom hittills finansieras med medel ur sockerregleringsfonden.

Jag biträder nämndens förslag till arealbidrag, kostnadskompensation och ersättning för inkomstföljsamhet till betodlarna.

Vad gäller *kompensationen till sockerbolaget* innebär förslaget att prisregleringen liksom tidigare endast bör avse strösocker. Av bolagets verksamhet vid raffinaderiet i Arlov ingår i regleringen endast raffineringen av råsocker, såväl inhemskt som importerat. Detta innebär att bl. a. bitsocker- och sirapstillverkningen liksom f. n. lämnas utanför regleringen.

Förslaget innebär vidare att sockerpriset den 1 juli 1982 bör justeras på grund av ökade kostnader. Korrigering av sockerpriset på grund av ändringar i oljepriset under prisregleringsperioden föreslås därutöver ske när oljepriset har ändrats med minst ± 160 kr. per m^3 .

Jordbruksnämnden föreslår att sockerbolaget för regleringsåret 1982/83 tillerkänns ca 33,3 milj. kr. varav ca 27,9 milj. kr. utgör ersättning för kostnadsökningar exkl. olja och ca 5,4 milj. kr. utgör definitiv ersättning för oljekostnaderna för regleringsåret 1980/81. I kostnadskompensationen ingår viss ökad ersättning för merkostnaderna för bruken på Öland och

Gotland. Denna ersättning utgör ca 13 milj. kr. Därutöver erhåller bolaget 4,3 milj. kr. från sockerregleringsfonden som kompensation för dessa merkostnader.

Kostnadskompensationen om ca 33,3 milj. kr. innebär enligt nämnden en höjning av strösockerpriset (kvalitet K 5 i säck om 50 kg) med 10,99 kr. per 100 kg den 1 juli 1982. Tillsammans medför de föreslagna ökningarna av betpriset och sockerbolagets andel av partipriset på socker att strösockerpriset stiger med sammanlagt 29,80 kr. per 100 kg till 367,27 kr. per 100 kg. Nämnden begär att få genomföra prishöjningarna på sådant sätt att minsta möjliga störning uppstår på marknaden. Nämnden föreslår vidare att ersättningen för raffinering och lagring av importerat råsocker höjs för inträffade kostnadsökningar till 64,69 kr. per 100 kg.

Gränsskyddet föreslås liksom hittills utgöras av införselavgifter som tas ut på såväl råsocker som färdigt socker och sockerprodukter. Införselavgiften på sirap, sockerlösningar och sockerkulör bör liksom hittills motsvara avgiften för färdigt socker, varvid hänsyn tas till produktens torrsubstanshalt. Nämnden föreslår att vid behov får tas ut en försäljningsavgift på allt socker som säljs inom landet. De uttagna avgifterna bör användas för att subventionera import av socker när världsmarknadspriset på socker är högre än det inhemska priset. Som världsmarknadspris på färdigt socker föreslås liksom hittills gälla Parisbörsens spot-notering för vitsocker ökad med kostnader för frakt m. m. till svensk hamn samt korrigerad för kvalitetskillnader. Till skillnad från tidigare föreslås att fraktkostnadens och kvalitetskorrektions storlek får fastställas av jordbruksnämnden.

Sockerregleringsfondens intäkter utgörs av införselavgifter alternativt försäljningsavgifter. Från fonden föreslås få bestridas kostnaderna för fraktrabattering med 1,2 milj. kr. Från fonden föreslås dessutom kostnaderna för arealbidragen finansieras till en beräknad kostnad av 3,5–4 milj. kr. samt en viss del, 4,3 milj. kr., av ersättningen till sockerbolaget för merkostnaderna vid sockerbruken på Öland och Gotland. Vidare förutsätts att fonden skall få användas för exportbidrag avseende sockerhaltiga produkter som är föremål för extern prisutjämning samt till täckande av regleringsföreningen Svensk sockerhandels administrationskostnader. Jordbruksnämnden föreslår att den rörliga kredit som nämnden äger disponera hos riksgäldskontoret liksom hittills får anlitas för sockerregleringen.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag till reglering av sockertillverkningen för tiden den 1 juli 1982–den 30 juni 1983 samt förslaget till ersättning till sockerbolaget under regleringsåret 1982/83. Jag har i det föregående föreslagit att den rörliga kredit på 120 milj. kr. som stått till regeringens förfogande för bl. a. ändamål inom sockerregleringen under regleringsåret 1981/82 bör få användas för samma ändamål även under regleringsåret 1982/83.

I samband med uppdraget till jordbruksnämnden att avge förslag om prisregleringen på sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1982

uppdrog regeringen åt nämnden att samtidigt lämna förslag till dels hur nuvarande underskott i sockerregleringsfonden skall avvecklas, dels hur sockerregleringen i fortsättningen skall finansieras.

Jordbruksnämnden beräknar att underskottet i sockerregleringsfonden vid utgången av regleringsåret 1981/82 kommer att vara ca 45 milj. kr. Enligt nämndens förslag bör underskottet täckas genom bidrag från konsumenterna, sockerbolaget och betodlarna med en årlig inbetalning på resp. 3,5 milj. kr., 3,75 milj. kr. och 4 milj. kr. under en fyraårsperiod. Konsumenternas bidrag bör täckas genom överföring från fonderade försäljningsavgiftsmedel. Betodlarnas andel bör dras från betpriset och inbetalas av sockerbolaget tillsammans med bolagets egen andel. Den första inbetalningen bör göras under regleringsåret 1982/83. Jordbruksnämnden anför att om 1977 års jordbrukspolitiska beslut om 85–90 % självförsörjning för socker inte ändras och som en följd härav högst 51 500 ha får odlas år 1983 bör inbetalningarna upphöra. Resterande underskott torde enligt nämnden då kunna täckas av inflytande införselavgifter.

För att underskottet inte skall öka under regleringsåret 1982/83 föreslår jordbruksnämnden att sockerbolaget för skörd som överstiger 312 000 ton vitsocker till sockerregleringsfonden skall inbetala ett belopp som motsvarar beräknade införselavgifter för därav undanträngd import. 60 % av inbetalningen bör få dras av från likviden till betodlarna. Om skörden blir lägre än 312 000 ton bör enligt förslaget införselavgifterna för ökningen av importen sättas in i en fond för näringen, varvid 60 % skall anses vara odlarnas andel och 40 % sockerbolagets.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag till avveckling av underskottet i sockerregleringen. Samtidigt vill jag, med anledning av vad nämnden har anfört, nämna att sockernäringskommittén i januari 1982 har avgett betänkandet (SOU 1982: 6) Sockernäringen. Betänkandet remissbehandlas f. n.

3.4 Prisstödet till jordbruket i norra Sverige

Syftet med prisstödet i norra Sverige är att höja lönsamheten hos jordbruket i detta område till en nivå som är jämförbar med den som uppnås vid det mellansvenska jordbruket. Stödet utgår i form av pristillägg på mjölk, kött och fläsk samt till smågrisproduktion och getskötsel. Dessutom utgår ett särskilt prisstöd till rennäringen i form av pristillägg på renkött. Prisstödet till jordbruket utgår inom olika stödområden med varierande belopp. Bestämmelserna återfinns i förordningen (1978: 472) om prisstöd till vissa jordbruk (omtryckt 1980: 490, ändrad 1981: 640) och i kungörelsen (1973: 508) om prisstöd till rennäringen (ändrad senast 1981: 641).

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige har under 1970-talet setts över vart tredje år. Den senaste översynen gjordes år 1979 och ledde till att stödet enligt riksdagens beslut justerades per den 1 juli 1980 (prop. 1979/80: 162, JoU 1979/80: 47 och 49, rskr 1979/80: 413). I propositionen uttalade

jag att en allmän översyn av prisstödet borde ske vart tredje år. Om produktionskostnaderna utvecklades på ett ogynnsamt sätt, borde dock prisstödet kunna justeras under perioden. Riksdagen biträdde de förslag till förbättring av prisstödet som framlades. Samtidigt uttalades att åtskilligt talade för en mera övergripande och parlamentariskt förankrad översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige. Dessutom framfördes att en justering av prisstödet skulle kunna ske under treårsperioden så att dess syfte upprätthålls.

Mot bakgrund av riksdagens beslut har jag med stöd av regeringens bemyndigande våren 1981 tillkallat en kommitté med uppgift att se över det statliga stödet till jordbruket i norra Sverige. Kommittén beräknas avge förslag om bl. a. prisstödet under hösten 1982.

Regeringen uppdrog åt statens jordbruksnämnd att under perioden den 1 juli 1980—den 30 juni 1983 följa, bedöma och redovisa effekterna av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Om produktionskostnaderna utvecklades på ett ogynnsamt sätt, skulle nämnden under perioden inkomma med förslag till de justeringar av prisstödet på olika produkter som bedömdes erforderliga för att stödets syfte skulle kunna upprätthållas. En av utgångspunkterna för bedömningen skulle vara förändringarna i PM-index. Jordbruksnämnden skulle vid uppdragets fullgörande samråda med lantbruksstyrelsen.

På grundval av jordbruksnämndens redovisning av kostnadsutvecklingen under perioden oktober 1979—oktober 1980 beslutade riksdagen om en uppräknings av prisstödet per den 1 juli 1981 (prop. 1980/81: 190, JoU 1980/81: 36, rskr 1980/81: 419).

LRF har i skrivelse till regeringen begärt en uppräknings av prisstödet från den 1 juli 1982. Jordbruksnämnden har efter samråd med lantbruksstyrelsen i sitt remissyttrande också lämnat en redovisning av sitt uppdrag och föreslagit att stödet räknas upp från den 1 juli 1982. Nämnden redovisar att PM-index under perioden oktober 1980—oktober 1981 har stigit med 12,5%. En uppräknings av stödnivån med PM-index ger enligt nämnden en ökad kostnad med ca 29 milj. kr. Jordbruksnämnden föreslår en uppräknings av stödet i enlighet härmed.

För egen del anser jag att en uppräknings av prisstödet till jordbruket i norra Sverige bör ske också i år. I avvaktan på resultatet av den översyn som f. n. sker av stödet bör dock uppräkningsen göras något mindre än som föreslagits. Jag förordar att stödbeloppen höjs för de olika produkterna inom resp. stödområde med ca 9%. Motsvarande höjning bör ske av prisstödet till rennaringen. Kostnaderna för en sådan höjning beräknar jag till 20 milj. kr.

Jag föreslår att en uppräknings av stödnivåerna för mjölk bör ske enligt följande uppställning.

Område	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg
1	44,8	48,8
2	31,6	34,4
3	27,6	30,0
4	18,4	20,0
5	7,8	8,4

För kött och fläsk inom resp. område föreslår jag följande uppräknig.

Område	Kött av nötkreatur		Fårkött		Fläsk	
	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg
1	256	279	256	279	57	62
2	189	206	189	206	38	41
3	103	112	103	112	20	22
4	38	41	38	41	—	—

Stödet till smågrisproduktionen bör utgå med de belopp som framgår av följande tabell,

Område	Nuvarande stödbelopp kr./sugga	Förslag kr./sugga
1	395	430
2	265	290
3	200	220
4	95	105

Stödet till getskötseln bör höjas från 175 kr. till 190 kr. per mjölkproducerande get.

I fråga om prisstödet till rennaringen föreslår jag att stödet bör höjas från 150 kr. till 165 kr. per slaktad ren.

3.5 Lagstiftningsfrågor

Det förslag till avgift på handelsgödselmedel som jag tidigare har lagt fram föranleder ändringar i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område. Avsikten är att avgift skall tas ut såväl vid inhemsk tillverkning som vid import. I lagens 7 § behöver tillägg göras till uppräknigen av de varuslag som en tillverkare erlägger avgift för. Vidare måste motsvarande tillägg göras i lagens bilaga, vilket innebär att de aktuella varorna enligt 2 § inte kan importeras utan jordbruksnämndens tillstånd och att enligt 14 § införselavgift kan tas ut.

Även om det är tänkt att avgift inledningsvis skall tas ut endast på de färdiga handelsgödselmedlen, bör beredskap finnas att avgiftsbelägga ock-

så de råvaror som ingår i dessa medel för den händelse att råvarorna i större utsträckning skulle börja användas som gödselmedel. Jag föreslår därför att de aktuella avgiftsbemyndigandena får omfatta också de råvaror som ingår i färdiga gödselmedel.

I den mån bestämmelser som meddelas med stöd av de nu föreslagna avgiftsbemyndigandena av administrativa skäl måste utformas så att avgiftsplikt kommer att gälla i fråga om en vara också när varan såsom är fallet t. ex. med ammoniak tillverkas eller införs för annat ändamål än som gödselmedel eller som råvara till gödselmedel, kan befrielse från eller återbetalning av avgift medges med stöd av 25 § lagen om prisreglering på jordbrukets område.

En avgift som tas ut vid tillverkning och import föranleder vissa problem när avgiften höjs. Det uppkommer då skilda prisnivåer för varor som tillverkats eller importerats före resp. efter avgiftshöjningen. För att undgå detta problem bör det i likhet med vad som enligt 9 § gäller i fråga om fettvaruavgiften vara möjligt att ta ut en tilläggsavgift på den mängd handelsgödsel som finns lagrad, när avgiftshöjningen sker. Tilläggsavgiften skall givetvis motsvara det belopp med vilket avgiften höjs. Den bör erläggas av den som yrkesmässigt säljer handelsgödselmedel. Tilläggsavgift skall således inte kunna tas ut av jordbrukare som lagrar gödselmedel för eget bruk. Bestämmelser om tilläggsavgift på handelsgödselmedel bör tas in i lagen som ett nytt andra stycke i 9 §.

Enligt jordbruksnämndens förslag skall avgifter på handelsgödselmedel börja tas ut fr. o. m. den 1 juli 1982. I överensstämmelse med vad jag nu har föreslagit i fråga om tilläggsavgift vid avgiftshöjning bör det ges möjlighet att ta ut avgift på de lager av gödselmedel som finns vid utgången av juni månad 1982. Därigenom undviks problemet med två prisnivåer samtidigt som det ekonomiska incitamentet till hamstring av gödselmedel tas bort. Med hänsyn härtill föreslår jag att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, jordbruksnämnden får befogenhet att införa avgift på de lager av handelsgödselmedel som finns vid den tidpunkt när tillverknings- och införselavgiften föreslås införd. Bestämmelser med denna innebörd bör tas upp som övergångsbestämmelser.

Den återbäring av avgiftsmedel som skall ske till andra näringar än jordbruket för den kostnadsökning som uppkommer till följd av nu föreslagna avgifter på handelsgödselmedel bör regleras genom särskilda föreskrifter som meddelas av regeringen. Regeringen bör kunna överlåta åt myndighet att meddela sådana föreskrifter. Bestämmelser med denna innebörd bör tas upp i en ny paragraf, 25 a §, i lagen om prisreglering på jordbrukets område. Som en följd härav bör också 27 § ändras.

I prop. 1981/82: 120 om ändring i lagen (1977:975) med tulltaxa, m. m. har regeringen föreslagit att produkter under tulltaxenr 20.02 tillverkade av till tulltaxenr 07.05 hänförliga ärter och bönor blir fria från tull och i stället förs över till jordbruksprisregleringen. Härigenom ges möjlighet att vid

import ta ut införelavgift för dessa produkter. Förslaget att föra dessa produkter till jordbruksprisregleringen föranleder en ändring av bilagan till lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område. Förslag till denna lagändring bör nu läggas fram.

Enligt lagen (1953: 397) om avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m. skall tillverkare av gräddersättningsmedel för egen förbrukning erlagga särskild avgift för den fettvara som används i produkten. Tillverkning för förbrukning i eget hushåll är dock undantagen från avgift. Riksskatteverket föreslår i skrivelse den 18 augusti 1981 att nämnda lag upphävs, eftersom avgiftsintäkterna är små på grund av att gräddersättningsmedel numera tillverkas i liten utsträckning för egen förbrukning. Därtill kommer att det föreligger betydande svårigheter att kontrollera att lagen efterlevs.

Efter samråd med chefen för budgetdepartementet föreslår jag att ifrågasvarande lag upphävs. För den händelse gräddersättningsmedel i framtiden skulle få ökad användning bör det finnas en möjlighet att införa en avgift på sådana medel, när en tillverkare av medlen utnyttjar dem för egen yrkesmässig förbrukning. Med hänsyn härtill föreslår jag att punkten k) i 7 § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område ändras så att det finns möjlighet att ta ut avgift inte bara såsom f. n. vid tillverkning av fettemulsioner för försäljning utan även vid tillverkning av emulsioner för egen förbrukning.

De lagändringar som jag nu har föreslagit bör träda i kraft den 1 juli 1982.

I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,
2. lag om upphävande av lagen (1953: 397) om avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m.

Förslaget under 2 har upprättats efter samråd med chefen för budgetdepartementet.

Av lagförslagen torde enbart förslaget under 1 vara av den karaktär att det bör g. anskas av lagrådet. Lagförslaget får anses vara en viktig del av det förslag till prisreglering på jordbruksprodukter som jag tidigare har lagt fram. Mina förslag förutsätter att regleringen kan börja tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1982. Fördens skull krävs skyndsam behandling av ärendet. Med hänsyn till nu anförda skäl bör enligt min mening remiss till lagrådet kunna underlåtas.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen dels föreslår riksdagen att

1. antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,

2. antaga förslaget till lag om upphävande av lagen (1953:397) om avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m.,

dels föreslår riksdagen att

3. godkänna de av mig förordade grunderna för reglering av priser m. m. på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1982—den 30 juni 1984,
 4. godkänna vad jag har förordat i fråga om användningen av avgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1982/83 eller har influtit under tidigare regleringsår,
 5. godkänna de av mig förordade grunderna för reglering av priser m. m. på sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1982—den 30 juni 1983,
 6. godkänna vad jag har förordat om prisstödet till jordbruket i norra Sverige,
 7. medge att statens jordbruksnämnd för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter under budgetåret 1982/83 får disponera en rörlig kredit på högst 250 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
 8. medge att statens jordbruksnämnd för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö för budgetåret 1982/83 får disponera en rörlig kredit på högst 50 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
 9. medge att regeringen eller, efter regeringens bestämmande, statens jordbruksnämnd för ändamål inom jordbruksprisregleringen och regleringen av sockernäringen för budgetåret 1982/83 får disponera en rörlig kredit på högst 120 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
 10. medge att statens jordbruksnämnd för råvarukostnadsutjämning under budgetåret 1982/83 får disponera en rörlig kredit på högst 40 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
- dels ock bereder riksdagen tillfälle att
11. ta del av den inom beredningens för livsmedels- och näringsfrågor sekretariat upprättade promemorian om beredningens verksamhet.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

5 Anslagsfrågor för budgetåret 1982/83

TIONDE HUVUDTITELN

C. Jordbruksprisreglering

C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

1980/81 Utgift	4 643 761 607
1981/82 Anslag	3 716 000 000
1982/83 Förslag	3 308 000 000

Under anslaget anvisas medel för olika prisreglerande åtgärder. Från anslaget bestrids kostnaderna för livsmedelssubventioneringen. Vidare utgår medel till låginkomstsatsningen, avbytarverksamheten och andra sociala satsningar inom jordbruket samt medel som ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Från anslaget bestrids även vissa kostnader för prisutjämning.

	1981/82	Beräknad ändring 1982/83	
		Statens jordbruksnämnd	Föredraganden
Anslag			
Ersättning till följd av livsmedelssubventioner	3 195 000 000	-390 000 000	-390 000 000
Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket	420 000 000	+15 000 000	+15 000 000
Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen	65 000 000	-	-
Prisutjämning	35 000 000	-33 500 000	-33 500 000
Särskilda undersökningar	670 000	+50 000	-
Summa (avrundad)	3 716 000 000	-408 000 000	-408 000 000

Statens jordbruksnämnd

Jordbruksnämnden har dels i sin anslagsframställning, dels i sitt förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1982 - 30 juni 1984 lämnat förslag till medelsanvisning för de olika posterna under anslaget.

Jordbruksnämnden beräknar under posten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner ett belopp av 2 805 milj. kr. för budgetåret 1982/83.

Till Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket för budgetåret 1981/82 disponerar nämnden 135 milj. kr. för leveranstillsätt för mjölkproducenter, 20 milj. kr. för stöd till smågrisproduktionen samt 95 milj. kr. för avbytarverksamhet inom jordbruket. Eventuella besparingar resp. överskridanden av beloppet för leveranstillsätt för mjölk eller stöd till smågrisproduktionen

skall tillföras resp. avgå från beloppet för avbytarverksamheten. Vidare får 10 milj. kr. användas för företagshälsovård inom jordbruket och 120 milj. kr. till ett socialförsäkringsskydd för lantbrukarna.

Jordbruksnämnden skall vidare under budgetåret 1981/82 från anslagsposten ställa 40 milj. kr. till lantbruksstyrelsens förfogande för tillfälligt räntestöd till jordbruksföretag samt för administration härav. Härutöver disponerar nämnden för tillfälligt räntestöd under budgetåret 1981/82 återstående medel från budgetåret 1980/81 (ca 20 milj. kr.) samt 15 milj. kr. från anslagsposten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner.

Jordbruksnämnden föreslår att stödet till smågrisproduktionen tas bort och att en övre åldersgräns på 65 år införs för erhållande av leveranstillägg på mjölk. Förslaget innebär att medelsbehovet minskar med ca 35 milj. kr.

För det tillfälliga räntestödet beräknar nämnden kostnaderna till ca 55 milj. kr. Nämnden föreslår att detta belopp i sin helhet anvisas under förevarande anslagspost, varvid posten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner minskas med 15 milj. kr.

För avbytarverksamhet, företagshälsovård och socialförsäkring inom lantbruket föreslås samma belopp som för innevarande budgetår.

De föreslagna förändringarna innebär ett totalt beräknat medelsbehov för budgetåret 1982/83 av 435 milj. kr. Härvid har förutsatts att de ca 35 milj. kr., som frigörs genom att vissa stödåtgärder bortfaller, får användas för föreslagna anpassningsåtgärder inom främst fläsk- och mjölkproduktionen. Liksom tidigare bör eventuella besparingar eller överskridanden av beloppet för leveranstillägg tillföras resp. avgå från beloppet för avbytarverksamhet. Dessutom bör eventuella överblivna medel som avsatts för produktionsanpassningsåtgärder m.m. få användas för övriga ändamål inom låginkomstsatsningen.

Anslagsposten på 65 milj. kr. för Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen fördelar sig med 55 milj. kr. på kostnader för sänkning av partipriset på konsumtionsmjölk och med 10 milj. kr. på kostnader för pristillägg för får- och lammkött. Jordbruksnämnden föreslår att 65 milj. kr., dvs. samma belopp som för innevarande år, anslås för budgetåret 1982/83.

Kostnader för råvaruprisutjämning till livsmedelsindustrin, vilka tidigare belastat statsbudgeten, finansieras numera huvudsakligen genom en direktdestinerad utjämningsavgift. Den särskilda prisutjämnningen för socker som används för framställning av dextran finansieras från förevarande anslag. Kostnaden beräknas för budgetåret 1982/83 till 1,5 milj. kr. Nämnden anser att denna kostnad alljämt bör finansieras med medel från statsbudgeten. Särskild prisutjämning för den fördyring för viss livsmedelsindustri och teknisk industri som är en följd av tullskyddet på vissa fetter bestrids också f. n. av statsbudgetmedel. Kostnaderna härför beräknas till 6,2 milj. kr. för budgetåret 1982/83. Den största kostnadsposten avser vissa fetter som främst används vid tillverkning av chokladvaror, för

vilka avgiftsfinansierad intern prisutjämning tillämpas. Jordbruksnämnden har på regeringens uppdrag övervägt finansieringen av ifrågavarande prisutjämning och undersökt möjligheterna att avlasta statsbudgeten kostnaderna för denna. Nämnden bedömer det möjligt att de närmaste budgetåren bekosta nämnda prisutjämning med medel ur den för hela råvarukostnadsutjämningen gemensamma utjämningskassan utan tillförsel av budgetmedel. Nämnden vidhåller dock sin tidigare framförda principiella uppfattning att behovet av denna prisutjämning är en direkt följd av tullar som tillfaller statskassan varför frågan om budgetfinansiering bör tas upp till ny prövning om medelsbrist uppkommer i utjämningskassan.

För anslagsposten Prisutjämning föreslår nämnden därför att 1,5 milj. kr. anslås för budgetåret 1982/83.

Anslagsposten Särskilda undersökningar har använts för ett antal angelägna projekt inom jordbruksnämndens verksamhetsområde. För budgetåret 1982/83 begär nämnden ett belopp av 720 000 kr.

Föredraganden

Jag beräknar i likhet med jordbruksnämnden kostnaderna för livsmedelssubventioneringen på olika produkter för budgetåret 1982/83 till ca 2805 milj. kr. Av beloppet hänför sig drygt 2200 milj. kr. till subventionerna på mjölk och ost och knappt 600 milj. kr. till subventionerna på kött och fläsk. Minskningen i förhållande till innevarande budgetår beror främst på att helårseffekten av de minskningar av livsmedelssubventionerna som har skett per den 1 oktober 1981 och den 1 januari 1982 uppnås budgetåret 1982/83.

För låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket beräknar jag i enlighet med nämndens förslag 435 milj. kr.

Kostnaderna för livsmedelssubventionerna inkl. låginkomstsatsning m. m. kan således beräknas till ca 3 300 milj. kr.

Beträffande prisutjämningen gör jag den bedömningen att prisutjämningen till följd av tullskyddet på vissa fetter bör finansieras med medel ur den för prisutjämningen gemensamma utjämningskassan. Härmed uppnås en besparing på statsbudgeten av ca 6,2 milj. kr. för nästa budgetår. Prisutjämningen för socker som används vid framställning av dextran bör dock finansieras av budgetmedel.

Med hänvisning till sammanställningen och till vad jag tidigare har anfört beräknar jag anslaget till 3 308 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 3 308 000 000 kr.

C 6. Prisstöd till jordbruket i norra Sverige

Riksdagen har under förevarande rubrik för budgetåret 1982/83 anvisat ett förslagsanslag av 235 000 000 kr. (prop. 1981/82: 100 bil. 13 s. 41, JoU 1981/82: 21, rskr 1981/82: 195).

Mot bakgrund av vad jag har anfört i det föregående om en uppräknig av prisstödet till jordbruket i norra Sverige bör ytterligare 20 milj. kr. anvisas för ändamålet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisstöd till jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1982/83 utöver redan anvisat förslagsanslag anvisa ytterligare 20 000 000 kr.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad här har anförts för de åtgärder eller det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

Bilaga 1

STATENS JORDBRUKSNÄMND

1982-03-24

DNR 402-255/82

FÖRSLAG TILL PRISREGLERANDE ÅTGÄRDER PÅ
JORDBRUKETS OMRÅDE FÖR PERIODEN DEN
1 JULI 1982 - 30 JUNI 1984, M M

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G

- 1 INLEDNING
- 2 SAMMANFATTNING AV FÖRSLAGET
- 3 DEN SAMHÄLLSEKONOMISKA OCH JORDBRUKSPOLITISKA BAKGRUNDEN
- 4 NUVARANDE SYSTEM FÖR INFLATIONSSKYDD, INKOMSFÖLJSAMHET OCH GRÄNSSKYDD
- 5 JORDBRUKSPRISREGLERINGENS ALLMÄNNA UTFORMNING FÖR PERIODEN 1 JULI 1982 - 30 JUNI 1984
 - 5.1 Jordbrukarnas inkomster från eget arbete och eget kapital, m m
 - 5.2 Medel för etableringsstöd och till konsumtionsstimulerande åtgärder
 - 5.3 Kostnadsutvecklingen inom jordbruket
 - 5.4 Kostnader för uppsamling och förädling
 - 5.5 Prisgränssystemet m m
 - 5.6 Utbyteshandel
 - 5.7 Prissättningen på spannmål
 - 5.8 Övrigt
- 6 ÅTGÄRDER FÖR KONSUMTIONSSSTIMULANS OCH PRODUKTIONSANPASSNING
 - 6.1 Inledning
 - 6.2 Konsumtionsstimulerande åtgärder
 - 6.3 Produktionsbegränsade åtgärder
 - 6.3.1 Investeringskontroll
 - 6.3.2 Statligt investeringsstöd

Innehållsförteckning, fortsättning

- 6.3.3 Höjd oljekraftfoderavgift
- 6.3.4 Införande av en övre åldersgräns på 65 år för erhållande av leveranstillägg på mjölk
- 6.3.5 Ersättning till producenter mellan 60 och 65 år för att upphöra med mjölkproduktion före uppnådd pensionsålder
- 6.3.6 Tvåprissystem för mjölk
- 6.3.7 Minskad nötköttproduktion genom slaktpremier för kvigkalvar
- 6.3.8 Slaktpremier för smågrisar
- 6.3.9 Slaktpremier för dräktiga suggor
- 6.3.10 Borttagande av stödet till smågrisproduktionen
- 6.3.11 Betalning för tomma stallplatser för slaktsvin
- 6.3.12 Genomförande av åtgärderna
- 7 HANDELSGÖDSELAGIFT
- 8 RÄNTE- OCH ETABLERINGSSTÖD
- 8.1 Avveckling av nuvarande tillfälliga räntestöd
- 8.2 Etableringsstöd
- 9 ADMINISTRATIONSKOSTNADER FÖR FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER
- 10 AVBYTARVERKSAMHET, SOCIALFÖRSÄKRINGSSKYDD, FÖRETAGSHÄLSOVÅRD OCH ANNAN LÅGINKOMSTSATSNING

Innehållsförteckning, fortsättning

- 11 PRISREGLERINGEN PÅ OLIKA PRODUKTER
 - 11.1 Tillverkningsavgiften på ersättningsprodukter för grädde
 - 11.2 Avlösning av 0,8 öres debitering vid leverans av mjölk och grädde i s k säljfärdiga enheter
 - 12 INFÖRSELAVGIFTER M M
 - 12.1 Införselavgiftsmedel m m för 1980/81
 - 12.2 Införselavgiftsmedel m m för 1981/82
 - 12.3 Införselavgiftsmedel m m för 1982/83
 - 12.4 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m m regleringsåren 1980/81 och 1981/82
 - 12.5 Kassan för råvarukostnadsutjämning
 - 12.6 Rörliga krediter
 - 13 HEMSTÄLLAN
 - 14 BESLUTSMENING
-
- Bilaga 1¹ Förslag till lag om ändring av lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område
 - Bilaga 2¹ Kopia av skrivelse 1981-12-11 från Svensk matpotatiskontroll
 - Bilaga 3¹ Kopia av skrivelser 1981-11-11 och 1981-12-03 från Sveriges potatisodlares riksförbund
 - Bilaga 4¹ Kopia av skrivelse 1982-01-13 från lantbruksstyrelsen angående ekonomiskt stöd till biodlingen
 - Bilaga 5¹ Kopia av skrivelser 1981-04-14 och 1982-03-11 från Sveriges fiskodlares förening

¹ Här uteslutna.

Regeringen

Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1982 - den 30 juni 1984, m m

1 INLEDNING

Regeringen uppdrog den 26 november 1981 åt jordbruksnämnden (JN) att, efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och JNs konsumentdelegation, lämna förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbeter och socker för tiden efter den 30 juni 1982¹. Förslaget skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut 1977 om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken m m (prop 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103). Betänkandet "Översyn av vissa frågor rörande jordbruksprisregleringen" (Ds Jo 1981:10) överlämnades samtidigt till nämnden för att beaktas vid överläggningarna.

Regeringen uppdrog samtidigt åt JN

att närmare överväga och framlägga förslag om användningen av införselavgiftsmedlen inom och utanför fördelningsplanen samt

1 Med begreppet "parterna" avses i det följande JN, som företräder staten, och de båda delegationerna.

att överväga och framlägga förslag rörande behovet och möjligheterna till samordning av de rörliga krediter m m i riksgäldskontoret som f n står till förfogande för olika ändamål inom jordbruksprisregleringen.

Efter avslutade överläggningar lägger JN härmed fram förslag till prisreglerande åtgärder efter den 30 juni 1982. Förslagen har biträttats av de i överläggningarna deltagande delegationerna. I frågor som berör lantbruksstyrelsen har samråd skett mellan myndigheterna.

Vidare överlämnar JN redovisningar för införselavgiftsmedel för regleringsåren 1980/81, 1981/82 och beräkningar av sådana medel för 1982/83. Redovisningarna åtföljs av förslag till disposition av medlen.

Överläggningar om en ny prisregleringsperiod påbörjades i december 1981. Som underlag för sina bedömningar har JN och delegationerna utöver det ovan angivna betänkandet haft ett omfattande ekonomiskt- statistiskt material som belyser läge och utveckling för de tre jordbrukspolitiska målen - inkomstmålet, produktionsmålet och effektivitetsmålet. Utredningar har bl a lagts fram angående jordbrukarnas levnadsstandard och inkomstförhållanden, jordbrukarnas arbetsinsatser, produktionsutvecklingen inom jordbruket samt utvecklingen av jordbrukets kostnader och priser. Vidare har presenterats utredningar avseende dels åtgärder för produktionsanpassning m m, dels utredningar om regleringstekniska frågor.

2

SAMMANFATTNING AV FÖRSLAGET

JN, Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen har enats om ett förslag till prisreglering som omfattar tvåårsperioden 1 juli 1982 - 30 juni 1984.

De senaste årens utveckling i svensk samhällsekonomi, med hög inflation, kraftiga kostnadsökningar på jordbrukets produktionsmedel, sjunkande realinkomster och reallt minskade livsmedels- subventioner, har medfört sjunkande efterfrågan på livsmedel. Om inte åtgärder vidtas förutses betydande produktionsöverskott under de närmaste åren - främst av kött och fläsk - som i huvudsak måste avsättas till låga priser utomlands. För att uppnå inkomstmålet, enligt vilket jordbrukarna bör tillförsäkras en ekonomisk och social standard som är likvärdig med den som jämförbara grupper uppnår, måste balans skapas mellan produktion och efterfrågan. Sådan balans har också förutsatts gälla på animalieområdet i de jordbrukspolitiska riktlinjerna från 1977.

Förslaget innehåller åtgärder som syftar till att stimulera konsumtionen och begränsa produktionen.

Särskilda medel, 75 Mkr den 1 juli 1982 och ytterligare 37,5 Mkr den 1 juli 1983, avsätts för konsumtionsstimulerande åtgärder - bl a rabatter till skolor - och till ett särskilt etableringsstöd för nystartade jordbrukare.

Stödet till smågrisproduktionen föreslås upphöra. Leveranstillägget på mjölk föreslås slopat för pensionärer. Därutöver kan ytterligare åtgärder övervägas. Bl a kan avgifterna på kraftfoder komma att höjas utöver vad som krävs för att skydda fodersädspriserna. Äldre mjölkproducenter kan komma att erbjudas att mot ersättning sluta sin produktion. Inom mjölkproduktionen kan ett tvåprissystem övervägas. Frågan om en tidsbegränsad investeringskontroll har diskuterats. Parterna har dock inte kunnat enas om en sådan åtgärd.

En avgift på handelsgödsel föreslås.

Avtalet är i övrigt uppbyggt enligt i stort sett nuvarande principer. Detta innebär bl a att överläggningar om ersättningen till jordbrukarna för eget arbete och eget kapital skall äga rum en gång om året. Härvid skall liksom hittills löneutvecklingen för de stora kollektiven på arbetsmarknaden beaktas. Hänsyn skall också kunna tas till de olika förhållanden som påverkar jordbrukarnas ekonomiska och sociala standard. Liksom tidigare skall rationaliseringsvinsten beaktas. Denna kan dock under de närmaste åren komma att bli lägre än vad som varit fallet under 1970-talet.

Enligt förslaget tillförs jordbruket den 1 juli 1982 utöver rationaliseringsvinsten ett belopp om 50 Mkr i inkomstföljsamhet. Den 1 januari 1983 förutsätts ersättning utgå motsvarande förtjänstutvecklingsgarantin för de stora lönekollektiven. Hänsyn föreslås dessutom tas till en eventuell tillämpning av prisgarantiregeln i löneavtalen.

Överläggningar om inkomstföljsamhet för det andra avtalsåret föreslås ske våren 1983.

Jordbruket och viss livsmedelsindustri bör, liksom under innevarande prisregleringsperiod, få kompensation för sina kostnadshöjningar på i huvudsak samma sätt som hittills. Detta innebär bl a att jordbruket varje halvår föreslås tillföras belopp med ledning av utvecklingen av produktionsmedelsprisindex (PM-index). Jordbruket tillfördes förra året ett belopp om 100 Mkr för vissa eftersläpningseffekter i kostnadskompensationen. Detta belopp föreslås kvarstå ytterligare minst ett år varvid överläggningar upptas rörande läget inför 1983/84.

3 DEN SAMHÄLLSEKONOMISKA OCH JORDBRUKSPOLITISKA
BAKGRUNDEN

Samhällsutvecklingen under första delen av 1970-talet präglades av relativt god ekonomisk tillväxt, ökad köpkraft och snabb teknisk utveckling i jordbruket. Till skillnad mot 1960-talet rådde i mitten av 1970-talet i stort sett balans mellan produktion och konsumtion. Livsmedelssubventionernas införande motverkade prisstegringarna vilket gynnade avsättningen av jordbruksprodukter. Under mitten av 1970-talet minskade industrins efterfrågan på arbetskraft och därmed möjligheterna till alternativa sysselsättningar utanför jordbruket.

Den internationella livsmedelskrisen 1973 - 74 samt regionalpolitiska och miljömässiga hänsyn kom under 1970-talet att påverka jordbrukspolitikens utformning.

Bl a mot denna bakgrund tillkom 1977 års jordbrukspolitiska beslut (prop 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103), vars huvudmål är följande:

- De som är sysselsatta inom jordbruket bör tillförsäkras en ekonomisk och social standard som är likvärdig med den som jämförbara grupper uppnår. Inkomstmålet är sedan 1977 ett huvudsyfte med jordbrukspolitikerna.
- Landets naturliga resurser för jordbruksproduktion skall utnyttjas. Jordbruksproduktionen skall vara tillräckligt stor och fördelad över hela landet för att säkra befolkningens försörjning med nödvändiga livsmedel i fred och vid en avspärrning (produktionsmålet). Produktionsmålet motsvarar i stort sett 100 % självförsörjning i fred för alla viktiga jordbruksprodukter. För spannmål har ett överskott accepterats genom att åkerarealen förutsätts bibehållas i stort sett oförändrad. Vissa andra delmål har också specificerats.

- Produktionen bör bedrivas effektivt så att priserna ur konsumentsynpunkt blir rimliga (effektivitetsmålet). Uppbyggnaden och vidmakthållandet av effektiva familjeföretag skall i första hand främjas.

- Ekologiska och miljömässiga aspekter bör beaktas och jordbrukspolitiken bör ges en sådan inriktning att jordbruket och därtill knutna verksamheter kan medverka till en aktiv regionalpolitik.

De olika jordbrukspolitiska målen och medlen påverkar varandra i hög grad liksom mål och medel i annan ekonomisk politik. De kan således antingen verka i gemensam riktning eller stå i konflikt med varandra. I den konkreta utformningen av de jordbrukspolitiska målen måste därför ske en sådan balansering att mål/medelkonflikterna ej blir för stora. Detta har också förutsatts i de jordbrukspolitiska riktlinjerna.

För att exemplifiera det nyss anförda kan nämnas samspelet mellan inkomstmål och produktionsmål. Inkomstmålet är som nyss nämnts ett huvudsyfte för jordbrukspolitiken, men inkomstmålet är också ett medel för att nå produktionsmålet. För att jordbruks- produktionen skall kunna upprätthållas - i varje fall på längre sikt - i den omfattning som statsmakterna angett måste de som är sysselsatta inom livsmedelsproduktionen ges tillräckliga inkomst- och lönsamhetsvillkor så att de väljer att stanna inom denna produktion. Å andra sidan kan en alltför hög lönsamhet ge upphov till för stor produktion, vilken då får avsättas till ofta betydligt lägre priser utomlands än på den svenska marknaden. Liknande samspel eller konflikter kan uppstå även i fråga om effektivitetsmålet.

Inkomstmålet har ej närmare konkretiserats i de jordbrukspolitiska riktlinjerna. Det är dessutom svårt att i inkomsthänseende jämföra jordbrukare som är företagare med andra grupper i samhället, främst löntagare. Vidare förekommer stora variationer inom jordbrukarkollektivet t ex mellan nyetablerade och sedan länge etablerade jordbrukare, mellan självägande och arrendatorer, mellan jordbrukare i olika delar av landet samt mellan större och mindre jordbruksföretag. Ett omfattande utredningsmaterial har tagits fram för att belysa nu nämnda förhållanden. Trots detta föreligger ändå stora svårigheter att göra helt rättvisande bedömningar.

Under senare år har utvecklingen i svensk samhällsekonomi skärpt konflikterna mellan de jordbrukspolitiska målen och försvårat möjligheterna att tillgodose dem. Bl a till följd av ökade energipriser och en hög räntenivå har kostnaderna i jordbruket ökat. Den ekonomiska utvecklingen har bl a medfört sänkta realinkomster för stora konsumentgrupper, vilket minskat efterfrågan på främst kött och fläsk. Vidare har det statsfinansiella läget medfört en minskning av livsmedelssubventionerna, vilka tidigare medverkat till att upprätthålla en hög efterfrågan.

Denna utveckling med minskad konsumtion av vissa jordbruksprodukter och en viss fortsatt ökning av produktionen har medfört att besvärande överskott uppstått, främst på kött och fläsk samt ägg. Överskott kan också förutses för mejeriprodukter. Om inte åtgärder vidtas förutses ökade produktionsöverskott under de närmaste åren som i huvudsak måste avsättas till låga priser utomlands. Dessa överskott medför stora svårigheter att upprätthålla jordbrukarnas inkomster, eftersom ökade exportkostnader kommer att medföra minskade avräkningspriser. En förutsättning för att inkomstmålet skall kunna uppfyllas är därför att balans skapas mellan produktionen och inhemsk efterfrågan. Sådan balans har också förutsatts gälla på animalieområdet i de jordbrukspolitiska riktlinjerna från 1977. Mot denna bakgrund föreslås i det följande vissa åtgärder som syftar till att stimulera konsumtionen och begränsa produktionen.

4 NUVARANDE SYSTEM FÖR INFLATIONSSKYDD,
 INKOMSTFÖLJSAMHET OCH PRISREGLERING

Inflationsskyddet under de båda senaste regleringsperioderna (1 juli 1978 - 30 juni 1981 resp 1 juli 1981 - 30 juni 1982) har syftat till att ge jordbruket och viss livsmedelsindustri kompensation för prisstegringar på inköpta förnödenheter och för ökade lönekostnader. Vidare har avsetts att följsamhet skall nås för jordbrukarnas inkomster av eget arbete och eget kapital till inkomstutvecklingen för jämförbara grupper.

Justeringar av priser och införselavgifter till följd av prisutvecklingen för inköpta produktionsmedel har skett varje halvår under perioden, per den 1 juli och per den 1 januari. Överläggningar om ersättningen för eget arbete och eget kapital har i princip skett en gång om året (per den 1 juli).

Till grund för kostnadskompensationen till jordbruket har legat utvecklingen av priserna för jordbrukets produktionsmedel, mätt enligt lantbruksekonomiska samarbetsnämndens produktionsmedelsprisindex (PM-index). Beträffande kostnaderna för uppsamling och förädling inom ramen för jordbruksprisregleringen har kostnaderna kompenserats med hänsyn till den faktiska kostnadsutvecklingen. Som utgångspunkt för överläggningarna om denna kompensation har legat kostnadskalkyler som granskats av statens pris- och kartellnämnd (SPK).

Till utgångspunkt för justeringarna av prisnivån, enligt regeln om inkomstföljsamhet, har legat löneutvecklingen för de stora kollektiven. Därvid har beaktats rationaliseringsutvecklingen inom näringen. Vidare har beaktats ändringar av arbetsgivaravgift eller liknande avgift, i vad gäller den s k egenavgiften. Även andra ändrade förutsättningar för näringen till följd av statsmakternas beslut har kunnat tas upp för att efter överläggningar beaktas vid prissättningen.

Av tablan nedan framgår de belopp som utgått inom jordbruksregleringen fr o m den 1 juli 1978.

	Kompensation för kostnads- utvecklingen		Belopp för inkomstfölj- samhet (inkl sociala kost- nader), m m Mkr	Övrigt Mkr	Summa Mkr
	Jordbruket	Uppsamling och förädling			
1 juli 1978	333,9	43,9	- 4,5		373,3
1 jan 1979	161,8	45,1	50,6		257,5
1 juli 1979	346,0	54,2			400,2
1 jan 1980	645,7	70,6	133,6		849,9
1 juli 1980		1 170,0 ¹
1 jan 1981	686,1	174,9	43,9	17,3	922,2
1 juli 1981	942,0	220,5	30,0	- 9,2	1 183,3
1 jan 1982	691,4	180,0	44,6	-19,8	896,2
Summa	6 052,6

¹ Vid överläggningarna rådde olika uppfattningar om hur beloppet skulle framräknas men enighet nåddes om totalbeloppet, 1 170 Mkr.

Den åsyftade prisnivån inom landet upprätthålls genom två olika regleringar, nämligen dels genom ett särskilt gränsskydd i form av införselavgifter som erläggs på importerade livsmedel, dels genom marknadsregleringar inom landet. Genom de sistnämnda avsätts pristryckande överskott antingen inom landet eller på export.

5 JORDBRUKSPRISREGLERINGENS ALLMÄNNA UTFORMNING FÖR
PERIODEN 1 JULI 1982 - 30 JUNI 1984

5.1 Jordbrukarnas inkomster från eget arbete och eget kapital, m m

Enligt statsmakternas beslut (prop 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103) skall, som tidigare nämnts, ett huvudsyfte med jordbrukspolitiken vara att tillförsäkra dem som är sysselsatta inom jordbruket i alla delar av landet en ekonomisk och social standard, som är likvärdig med den som jämförbara grupper uppnår. Detta syfte skall särskilt beaktas vid prissättningen på jordbruksprodukterna. I propositionen och utskottsutlåtandet har inkomstmålet inte preciserats och det har inte heller angetts vilka grupper som skall jämföras och hur jämförelsen skall tillgå. Det framhålls att hänsyn måste tas till såväl ekonomisk som social standard, varför det är svårt att göra exakta mätningar.

I första hand skall enligt nämnda beslut inkomstmålet avse heltidssysselsatta inom jordbruket. Rimliga krav skall också ställas på effektivitet i produktionen. Enligt beslutet är det nödvändigt att göra särskilda låginkomstsatsningar för att inkomstmålet skall uppnås för så stora grupper jordbrukare som möjligt. En strävan skall därvid vara att nå en ökad utjämning av inkomsterna mellan olika jordbrukarkategorier. Likaså skall enligt beslutet såsom hittills utgå särskilt stöd till jordbruket i norra Sverige för att kompensera de högre produktionskostnaderna som där föreligger. Detta är en förutsättning om inkomstmålet skall avse sysselsatta inom jordbruket i alla delar av landet.

Det anses vidare i riksdagsbeslutet speciellt värdefullt att, inom ramen för särskilda låginkomstsatsningar, åtgärder kunnat vidtas för att förbättra jordbrukarnas sociala standard, bl a i form av avbytarverksamhet.

Beträffande systemet för inkomstföljsamhet framhålls i jordbruksutskottets utlåtande att inflationsskyddets grundkonstruktion bör bibehållas och kompletteras med ett system för inkomstföljsamhet enligt i huvudsak tidigare tillämpad metod. Detta innebär inte någon lösning i fråga om detaljerna för utformningen av inflationsskyddet och inkomstföljsamheten. Det bör sålunda vid överläggningarna finnas utrymme för successiva anpassningar med hänsyn till utvecklingen och vunna erfarenheter.

Parterna är nu överens om att i första hand bör även i fortsättningen statistiskt material rörande löneutvecklingen för de stora kollektiven beaktas. Parterna är också ense om att söka bredda jämförelseunderlaget. Även inkomst- och lönsamhetsförhållanden för andra småföretagargrupper bör kunna beaktas, när ett tillförlitligt statistiskt underlag härför föreligger. Vid de årliga överläggningarna om inkomstföljsamheten bör möjligheter vidare föreligga att ta hänsyn till de olika förhållanden som påverkar den ekonomiska och sociala standarden inom jordbruket.

Rationaliseringsutvecklingen inom näringen bör beaktas på i princip samma sätt som under nuvarande prisregleringsperiod. Parterna är emellertid ense om att rationaliseringsvinsten under kommande prisregleringsperiod, bl a till följd av minskad produktionsvolym, kan komma att bli lägre än vad som varit fallet under 1970-talet.

Ändringar av arbetsgivaravgift eller liknande avgift, i vad gäller den sk egenavgiften, bör liksom hittills beaktas vid första möjliga justeringstillfälle. Även andra ändrade förutsättningar för näringen under regleringsperioden - t ex ändringar i beskattningsregler - till följd av statsmakternas beslut bör kunna tas upp till överläggningar och efter överenskommelse beaktas vid prissättningen.

Parterna har enats om att fr o m 1 juli 1982 avveckla det särskilda stödet till smågrisproduktionen samt att undanta ålderspensionärer från att erhålla leveranstillägg på mjölk. Det har förutsatts att de medel som nu utgår för dessa ändamål även fortsättningsvis får användas för produktionsanpassningsåtgärder främst inom fläsk- och mjölkproduktionen samt för åtgärder inom låginkomstsatsningarnas ram (se vidare avsnitt 6 och 8). I övrigt bör de låginkomstsatsningar och andra sociala satsningar som hittills gjorts fortsätta efter i huvudsak samma grunder som förut och utgå inom ramen för de överenskommelser som kan komma att träffas.

Parterna har nu överenskommit att jordbruket, utöver vad som kan erhållas genom rationaliseringar, bör tillföras ett belopp om 50 Mkr den 1 juli 1982. Vid de överläggningar som förutsätts ske inför den 1 januari 1983 bör ersättning utgå motsvarande förtjänst-/löneutvecklingsgarantin för de stora lönekollektiven samt hänsyn tas till en eventuell tillämpning av den s k prisgarantiregeln i löneavtalen.

Överläggningar om inkomstföljsamheten för det andra avtalsåret får ske inför den 1 juli 1983.

Parterna är ense om att ytterligare fördjupa studierna om arbetsinsatserna i jordbruket. Vidare bör resurser sättas in för att inkomstutvecklingen för olika typer av jordbruk skall kunna beräknas med större tillförlitlighet än för närvarande. Härmed avses t ex heltidsjordbrukare med låg sysselsättning utanför jordbruket resp deltidjordbrukare, nystartade jordbrukare kontra etablerade och jordbruk med olika produktionsinriktning.

Omfattningen av detta utredningsarbete blir beroende av i vilken utsträckning särskilda medel ställs till förfogande.

5.2 Medel för etableringsstöd och till
konsumtionsstimulerande åtgärder

Parterna har enats om att jordbruket den 1 juli 1982 bör tillföras ett belopp om 75 Mkr som skall användas till konsumtionsstimulerande åtgärder och för etableringsstöd (se vidare avsnitt 6 och 8). Den 1 juli 1983 bör ytterligare 37,5 Mkr tillföras för detta ändamål. För etableringsstödet har kostnaderna under 1982/83 beräknats till ca 30 Mkr och under 1983/84 till ca 45 Mkr. Återstående medel bör användas till konsumtionsstimulerande åtgärder.

Medlen kan ställas till förfogande antingen genom prishöjningar eller genom att nya budgetmedel tillförs varvid i senare fallet dessa bör avräknas från totalbeloppen fr o m den 1 juli 1982 resp den 1 juli 1983. Väljes alternativet prishöjningar kan medlen tillföras regleringsekonomi antingen genom omfördelning av livsmedelssubventionerna eller genom avgifter på produktionen.

5.3 Kostnadsutvecklingen inom jordbruket

JN och delegationerna är ense om att under den tvååriga prisregleringsperioden (1 juli 1982 - 30 juni 1984) bör mittpriser, prisgränser och införselavgifter justeras varje halvår per den 1 juli och den 1 januari. Till grund för justeringarna bör i enlighet med prop 1977/78:19 läggas normerade värdevolymer över jordbrukets kostnader för inköpta produktionsmedel och utvecklingen av produktionsmedelsprisindex (PM-index).

Justeringsbeloppet bör beräknas genom att utvecklingen av PM-index under närmast föregående halvårsperiod, oktober-april resp april-oktober multipliceras med den normerade värdevolymer för jordbrukets kostnader. Med normerad värdevolymer avses här jordbrukets totala kostnader (exklusive kostnader för eget arbete och eget kapital) under ett normalt år.

Liksom hittills bör kostnadskompensationen utgå enbart för den produktion som avsätts inom landet (inkl utbyteshandel). Fördelningen av kompensationsbeloppet på olika produkter bör också ske på grundval av inom landet försålda kvantiteter. Den normerade värdevolymen för jordbrukets kostnader bör således reduceras med exportproduktionens andel (exkl utbytesexport). Exportproduktionens andel bör beräknas som exportintäkternas andel av totala produktionsvärdet. Den reducerade värdevolymen bör användas som underlag vid beräkning av kompensationsbeloppet. Motsvarande reduktion bör också göras vid beräkning av kostnader för uppsamling och förädling samt vid beräkning av de belopp som tillförs i inkomstföljsamhet.

I likhet med tidigare bör värdevolymen omräknas en gång per regleringsår. Vid övriga regeltillämpningar bör den justeras med hänsyn till utfallet vid närmast föregående justeringstillfälle.

Möjligheter bör även fortsättningsvis föreligga att vid regeltillämpningarna ta upp till övervägande huruvida det registrerade indexutfallet ger en rättvisande bild av den faktiska kostnadsutvecklingen. PM-index registrerar inte förändringarna i kostnaderna för den lejda arbetskraften i jordbruket. Om det kan påvisas att markanta avvikelser från faktisk kostnadsutveckling (inkl för den lejda arbetskraften) föreligger, som leder till inte avsedda effekter, bör detta kunna beaktas vid inflations-skyddets tillämpning.

Under överläggningarna har frågan om kompensationen för avskrivningskostnaderna diskuterats. Parterna har enats om att jordbruket under normala förhållanden bör kompenseras för avskrivningskostnaderna enligt nuvarande principer. Under perioder med t ex starka förändringar i investeringsvolym och inflation samt stora ändringar i den ekonomiska politiken, som markant ändrar förutsättningarna för beräkningarna, kan överläggningar om kompensationen för avskrivningskostnaderna tas upp en gång per år i samband med diskussionerna om inkomstföljsamheten. Sådana överläggningar kan ske första gången inför den 1 juli 1983.

Övriga kostnader bör kompenseras enligt nu gällande riktlinjer.

För posten köpfodermedel i PM-index skall såsom tidigare tillämpas ett tremånadersmedeltal. Köpfodermedelsposten i PM-index påverkas av ändringar i införselavgifter på fodermedel inom jordbruksprisregleringen. Inflytande införselavgifter, som tillförs jordbruket, påverkar storleken av beloppet för avgiftsmedel inom fördelningsplanen.

Dessa förhållanden kan i vissa fall leda till att över- eller underkompensation för jordbruket uppkommer vid regelutlösningar. Det belopp som skall tillföras jordbruket vid regelutlösningar bör därför, på sätt som hittills skett, korrigeras vid ändringar i influtna införselavgifter på fodermedel.

Det sagda innebär att, om avgiftsmedlen under ett regleringsår överstiger 68 milj kronor, skall överskjutande medel - utom för fodersäd utöver normerade kvantiteter - avdras från beloppet för kostnadskompensation. Understiger beloppet 68 milj kronor, skall ingen korrigerings ske.

Parterna är ense om att den avgift på handelsgödsel som föreslås införd (se avsnitt 7) i likhet med vad som gäller för fodermedel inte bör kompenseras inom inflationsskyddet via PM-index, eftersom intäkterna av denna avgift förutsätts användas inom jordbruksprisregleringen.

Jordbruket tillfördes den 1 juli 1981 ett engångsbelopp om 100 Mkr som kompensation för vissa eftersläpningseffekter i kostnadskompensationen. Då denna effekt delvis kvarstår har parterna enats om att beloppet bör utgå också under 1982/83. Den 1 juli 1983 bör, med hänsyn till inflationens och kostnadskompensationens utveckling, prövas om beloppet skall utgå också för tiden därefter.

5.4 Kostnader för uppsamling och förädling

Beträffande kostnaderna för uppsamling och förädling inom ramen för jordbruksprisregleringen har parterna enats om att kompensationen under regleringsperioden bör utformas på i huvudsak samma sätt som tidigare. Hänsyn bör således tas till den faktiska kostnadsutvecklingen, varvid även prisutvecklingen för biprodukter vid slakt bör beaktas till 75 %. Utgångspunkt för överläggningarna om denna kompensation bör vara kostnadskalkyler som granskats av SPK. För övrig livsmedelsindustri har vid SPKs prisövervakning uppställts vissa riktlinjer med bl a krav på viss produktivitetsutveckling. Parterna är överens om att samma riktlinjer som gäller för andra livsmedelsindustrier, vilka är föremål för prisstopp och prisövervakning av SPK, också bör gälla för uppsamling och förädling inom jordbruksprisregleringen. Härför talar vidare bl a att statsmakterna har beslutat att effektivitetsutvecklingen på sistnämnda område skall mätas i efterhand och skäligheten bedömas. Härvid får hänsyn tas till de särskilda förutsättningar som gäller för ifrågavarande industrier.

Under regleringsperioden bör parallellt med sedvanliga beräkningar göras kostnadsberäkningar baserade på indexmätningar enligt det system som utretts inför nu avslutade överläggningar. Slutlig ställning till en eventuell övergång till kompensationsberäkningar baserade på indexmätningar får tas därefter.

Parterna har enats om att ta upp frågan om hur kompensationen för kapitalkostnaderna skall beräknas samt hur volymförändringar skall beaktas vid kompensationsberäkningarna vid de överläggningar som förutsätts ske inför den 1 juli 1982.

5.5 Prisgränssystemet m m

Den 1 juli 1981 genomfördes vissa ändringar i prisgränssystemet. Bl a justerades mittpriserna så att dessa i huvudsak överensstämde med de faktiska priserna. I samband härmed anpassades införselavgifterna till de nya mittpriserna. Införselavgifterna justerades vid regelutlösningarna den 1 juli 1981 och den 1 januari 1982 med hänsyn till det behov av gränsskydd som då bedömdes föreligga. En särskild korrigeringsregel infördes, vilken innebär att eventuell över- eller underkompensation i förhållande till mittpriserna delvis kan beaktas i efterhand. Denna korrigeringsregel innebär att dittillsvarande VM-klausul kunde utgå. För flertalet av de prisgränssatta produkterna företogs bl a en krympning av spännvidden mellan prisgränserna.

Parterna har enats om att de omläggningar av prisgränssystemet som genomfördes från den 1 juli 1981 bör kvarstå under kommande regleringsperiod. Detta innebär bl a att införselavgifterna varje halvår, per den 1 januari och den 1 juli, bör justeras med hänsyn till det behov av gränsskydd som då bedöms föreligga. Utgångspunkterna för fastställandet av gränsskyddet bör redovisas för de båda delegationerna, medan det ankommer på JN att till regeringen lämna förslag om normalinförselavgifternas storlek. Vidare bör en eventuell tillämpning av korrigeringsregeln ske, förutom som tidigare överenskommits den 1 juli 1982, vid de överläggningar som förutsätts äga rum inför den 1 juli 1983 och den 1 juli 1984.

Som förutsättning för att produktionsanpassande åtgärder (se avsnitt 6) genomförs bör gälla att återhållsamhet visas vid prissättningen. Parterna är dock ense om att som villkor för produktionsbegränsande åtgärder inte skall krävas att priset sätts under mittpriset. Detta hindrar dock inte att priset i dessa situationer kan komma att ligga under mittpriset.

Om väsentligt ändrade förutsättningar för utrikeshandeln, häri inberäknat mera betydande växelkursändringar, inträffar under regleringsperioden, bör det liksom hittills ankomma på JN att efter överläggningar med de båda delegationerna lägga fram förslag till de åtgärder som kan anses påkallade för att syftet med det nu framlagda förslaget skall uppfyllas.

5.6 Utbyteshandel

Beträffande utbyteshandeln med kött och fläsk bör de regler som gällt för regleringsperioderna 1 juli 1978 - 30 juni 1982 gälla också för tiden efter den 30 juni 1982.

5.7 Prissättningen på spannmål

1981 års spannmålsskörd lämnade för de flesta grödor en högre hektaravkastning än normalt. Överskottet är nu till största delen avsatt på export. Den ekonomiska ställningen i regleringsföreningen Svensk Spannmålshandel, ekonomisk förening, som vid ingången till regleringsåret 1981/82 visade ett överskott av ca 35 Mkr beräknas vid ingången till nästa regleringsår förbytas till ett underskott om ca 83 Mkr.

De internationella spannmålspriserna har under 1982 visat en fallande tendens. Regleringsföreningen har i sina prognoser därför inte vågat räkna med högre exportpriser än de som i genomsnitt erhållits under 1981/82. Vid normalskörd 1982 beräknas därför underskottet i regleringskassan för spannmål stiga kraftigt. Parterna har enats om att underskottet i spannmålsregleringen vid normalskörd och nu förväntad internationell prisnivå under 1982/83 ej bör överstiga 250 Mkr. Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har förklarat sig berett att av regleringsmedel som tilldelas jordbruket överföra medel till kassan så att den vid nämnda förhållanden vid utgången av 1982/83 ej har större underskott än 250 Mkr. Skulle skörden bli större än normalt kommer jordbruket liksom tidigare år att antingen få tillskjuta ytterligare medel eller godta en sänkning av de preliminära priserna.

Om världsmarknadspriserna blir lägre än som nu antagits bör en ökning av underskottet kunna medges. Hur detta ytterligare underskott slutgiltigt skall finansieras bör tas upp vid kommande överläggningar.

Förslaget innebär ej att vare sig staten, konsumenterna eller jordbruket binder sig för hur underskottet framdeles skall betalas. Spannmålsregleringens finansiering bör enligt statsmakternas beslut prövas en gång per regleringsår.

5.8 Övrigt

Förslag till ändringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter samt till fördelning av de totala beloppen vid kommande justeringstillfällen bör som hittills läggas fram av JN efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen för att prövas av statsmakterna.

De totalbelopp som skall tillföras jordbruket i samband med justeringarna bör fördelas mellan de olika varuslagen bl a med hänsyn till önskemål om produktionens utveckling och inriktning samt rationaliseringsutvecklingen i jordbruket. Fördelningen på olika varuslag bör så långt som möjligt ske på sådant sätt att jordbruket bedöms erhålla avsedd inkomstförbättring.

I övrigt bör, där annat ej framhålls, regleringen bygga på de regler som gäller under innevarande prisregleringsperiod.

6 ATGÄRDER FÖR KONSUMTIONSSSTIMULANS OCH
PRODUKTIONSANPASSNING

6.1 Inledning

Med hänsyn till den rådande och förväntade obalansen mellan produktion och konsumtion är parterna ense om att åtgärder bör vidtas som syftar till att stimulera konsumtionen och begränsa produktionen. Enligt parternas uppfattning krävs en kombination av åtgärder för att produktionsbalansen skall kunna återställas inom rimlig tid.

6.2 Konsumtionsstimulerande åtgärder

Parterna är ense om att det är angeläget att stimulera konsumtionen inom landet av framför allt nötkött och fläsk. Särskilda medel föreslås därför avsatta för detta ändamål (se avsnitt 5.2). Parterna är dessutom ense om att inom ramen för köttregleringen bekosta ytterligare åtgärder för att främja den inhemska kött- och fläskkonsumtionen under förutsättning att kostnaden härför i stort sett ej bedöms bli högre än för motsvarande export.

En arbetsgrupp med representanter bl a från JN och delegationerna kommer att tillsättas för att ta fram förslag till konsumtionsstimulerande åtgärder. Som exempel på åtgärder kan nämnas rabatter av nötkött och fläsk till skolmåltider. Parterna har också diskuterat om inte sådana åtgärder borde omfatta även övriga animalieprodukter. En rad skäl talar dock för att åtgärderna i första hand bör avse nötkött och fläsk, eftersom den största obalansen råder och förväntas råda för dessa produkter. Konsumtionsminskningarna har också varit störst här. Dessa produkter beräknas dessutom komma att svara för en allt större del av de ökande exportkostnaderna.

6.3 Produktionsbegränsade åtgärder

Som nyss framhållits är det inte möjligt att inom rimlig tid återvinna balans på animalieområdet endast genom att stimulera konsumtionen. Även produktionsbegränsande åtgärder måste vidtas. Vid överläggningarna har bl a följande åtgärder diskuterats.

6.3.1 Investeringskontroll

Fråga. om en tidsbegränsad investeringskontroll har varit uppe till diskussion vid överläggningarna. Olika uppfattningar råder såväl mellan delegationerna som inom nämnden om det lämpliga i att genomföra en sådan åtgärd. Lantbrukarnas förhandlingsdelegation förordar en investeringskontroll, medan konsumentdelegationen inte anser sig kunna acceptera denna åtgärd.

6.3.2 Statligt investeringsstöd

Animalieproduktionen kan hållas tillbaka genom att helt eller delvis minska det statliga stödet för investeringar på detta område. En sådan åtgärd bör i så fall ges en tidsbegränsad giltighet.

Under budgetåret 1980/81 bifölls 610 ansökningar på totalt ca 130 Mkr avseende statligt stöd till byggnadsinvesteringar. Motsvarande siffror för 1979/80 var 907 ansökningar och ca 260 Mkr.

Ett allmänt villkor för statligt stöd är att detta utgår endast om sökanden med hänsyn till ekonomisk ställning och kreditmöjligheter annars inte kan genomföra investeringen på skäliga villkor. Producenter med god tillgång på eget eller lånat kapital kan dock genomföra investeringar utan statligt stöd.

Lantbruksstyrelsen har i cirkulärskrivelse den 22 januari 1982 föreskrivit att lantbruksnämnderna med hänsyn till marknadsläget för fläsk i princip inte tillsvidare skall bevilja statligt stöd till investeringar i denna produktionsgren. Om starka skäl föreligger för stöd skall beslutet underställas styrelsens prövning. Lantbruksstyrelsen avser att efter samråd med JN ta ställning till en eventuell begränsning av statligt stöd till investeringar för övriga animaliegrenar.

6.3.3 Höjd oljekraftfoderavgift

Oljekraftfoder är i dagsläget belagt med importavgift. Den nuvarande införselavgiften på oljekraftfoder syftar främst till att ge oljekraftfoder en i förhållande till fodersäd anpassad prisnivå. Avgiften får även användas som styrmedel.

En höjning av oljekraftfoderavgiften utöver en anpassning till fodersädspriserna verkar återhållande på produktionsutvecklingen inom animalieområdet och stimulerar odling av inhemska proteingrödor. Samtidigt erhålls medel för finansiering av jordbruksprisregleringen.

De proteinfodermedel som för närvarande är belagda med avgift är sojamjöl, rapsmjöl, övrigt oljekraftfoder samt glutenfoder. För att erhålla någon betydande effekt på produktionen krävs avgiftshöjningar, utöver vad som är motiverat med hänsyn till fodersädspriserna, av storleksordningen 1 kr per kg. Detta skulle innebära en tredubbling av avgiften, vilket skulle ge en höjning av priset med 50 %. Vid en så stor avgiftshöjning bör en avgiftsbeläggning ske på allt proteinfoder för att undvika konkurrenssnedvridande effekter. Detta skulle innebära att även fiskmjöl skulle avgiftsbeläggas, vilket av handelspolitiska skäl torde stöta på svårigheter. Endast en begränsad höjning av avgiften på oljekraftfoder är därför lämplig.

Som exempel kan nämnas att vid en höjning av avgiften med 10 öre per kg tillförs regleringsekonomi ca 40 Mkr. En ökning av fodermedelsavgifterna av här nämnda skäl bör ej få påverka konsumentpriserna. En sådan avgiftshöjning kan dock återverka på fodermedel utanför regleringen.

Det ankommer på JN att bestämma avgifternas storlek inom det bemyndigande som ges av regeringen.

6.3.4 Införande av en övre åldersgräns på 65 år för erhållande av leveranstillägg på mjölk

Leveranstillägget på mjölk ingår i den s k låginkomstsatsningen inom jordbruket. Farhågorna för en bristande balans på mjölkområdet medför att det nu finns mindre skäl än tidigare att särskilt stimulera mjölkproduktionen. Därför föreslås att leveranstillägget på mjölk tas bort för jordbrukare över 65 år fr o m den 1 juli 1982.

Härvid frigörs ca 15 Mkr av budgetmedel, vilka av parterna har förutsatts få användas för föreslagna produktionsanpassningsåtgärder m m.

6.3.5 Ersättning till producenter mellan 60 och 65 år för att upphöra med mjölkproduktion före uppnådd pensionsålder

Åtgärden, som har karaktär av deltidspensionering, avser att ge möjligheter för mjölkproducenter mellan 60 och 65 år att minska sin arbetsinsats.

Åtgärden kan finansieras av regleringsmedel eller av medel som frigörs genom att leveranstillägget på mjölk föreslås upphöra. Avtalsvillkoren bör fastställas av JN och avtal träffas mellan mejeriföretagen och producenterna.

Denna åtgärd kan kombineras med en slaktpremie på mjölkkor.

6.3.6 Tvåprissystem för mjölk

Åtgärden innebär att mjölk utöver en viss bestämd kvantitet, t ex föregående års produktion, betalas med ett lägre avräkningspris. Utgångspunkten bör vara att ett lägre utjämningsbidrag utgår för överskjutande kvantiteter.

JN föreslår i samförstånd med delegationerna att den bemyndigas att vid behov få tillämpa ett sådant system under prisregleringsperioden.

6.3.7 Minskad nötköttsproduktion genom slaktpremier för kvigkalvar

Åtgärden syftar främst till att på sikt minska nötköttsproduktionen och innebär att rekryteringsprocenten inom mjölkproduktionen sänks. Åtgärden genomförs genom att slakten av kvigkalvar ökar. Detta minskar slakten av kvigor och unga kor. För att stimulera sådan slakt kan en av regleringsmedel finansierad slaktpremie på kvigkalvar införas. Det ankommer på nämnden att besluta i denna fråga.

6.3.8 Slaktpremier för smågrisar

Smågrisslakt är ett effektivt sätt att snabbt begränsa fläskproduktionen. Ett av problemen med en smågrisslakt är att det är svårt att finna avsättning för ett större antal slaktkroppar av smågris. Slaktkropparna får därigenom ett lågt marknadsvärde och ersättningen för i produktionen nedlagda kostnader blir låg.

En utslaktningspremie är en förutsättning för att smågrisslakt skall kunna genomföras. Premien kan betalas av regleringsmedel eller av de medel som frigörs genom att stödet till smågrisproduktionen föreslås upphöra.

Smågrisslakt bör endast sättas in under en begränsad tid i en akut situation då man snabbt vill minska ett överskott. Åtgärden bör i så fall i första hand sättas in så att den får effekt under första halvåret då överskotten normalt är störst. Det ankommer på JN att besluta i denna fråga.

6.3.9 Slaktpremier för dräktiga suggor

Slakt av dräktiga suggor är liksom slakt av smågrisar ett effektivt sätt att snabbt begränsa produktionen. Jämfört med smågris-slakt är slakt av dräktiga suggor att föredra, då den ger ett bättre utbyte för insatta resurser.

Åtgärden, som kan beslutas av JN, kan finansieras av regleringsmedel eller av medel som frigörs genom att stödet till smågrisproduktionen föreslås upphöra.

6.3.10 Borttagande av stödet till smågrisproduktionen

Stödet till smågrisproduktionen är en del av låginkomstsatsningen inom jordbruket. Stöd lämnas f n med 100 kr per sugga upp till 19 suggor. Ett borttagande av stödet innebär en minskad stimulans att producera smågrisar.

Stödet föreslås borttaget fr o m budgetåret 1982/83. Härvid frigörs ca 20 Mkr av budgetmedel, vilka medel av parterna förutsatts få användas för föreslagna produktionsanpassningsåtgärder m m.

6.3.11 Betalning för tomma stallplatser för slaktsvin

Enighet råder om att inte f n införa något system med betalning för tomma stallplatser. Lantbrukarnas förhandlingsdelegation anser dock att frågan bör kunna aktualiseras under den kommande prisregleringsperioden.

6.3.12 Genomförande av åtgärderna

För vissa av åtgärderna har förslag lämnats om när de bör införas. För övriga åtgärder är det inte möjligt att nu lämna ett detaljerat förslag till vid vilken tidpunkt eller i vilken ordning eller omfattning åtgärderna bör sättas in. JN bör i förekommande fall få bemyndigande av regeringen att besluta om det närmare genomförandet av erforderliga åtgärder.

7 HANDELSGÖDSELAVGIFT

De överläggande parterna är ense om att föreslå regeringen att JN bemyndigas införa en handelsgödselavgift. Förslag till lag om ändring av lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område bifogas (bilaga 1).

Avsikten är att fr o m den 1 juli 1982 ta ut avgift som motsvarar ca 7 % av försäljningspriserna på i princip alla handelsgödselmedel. Avgifternas storlek avses bli omprövad våren 1983. Återbäring bör ske till näringar som ligger utanför jordbruksprisregleringen, t ex skogs- och trädgårdsnäringarna.

Avgifter av här nämnd storleksordning beräknas ge en intäkt för den andel som används inom jordbruket av ca 110 Mkr per år. Dessa medel bör få användas inom regleringsekonomin och kommer därmed jordbruket som kollektiv till godo. Kostnadsökningen på grund av avgiften skall därför inte få belasta konsumentpriserna på livsmedel.

JN bör få ansvara för den närmare utformningen samt administrationen av dessa avgifter.

Särskilda yttranden:

Ledamoten i konsumentdelegationen Grethe Lundblad har anmält en avvikande uppfattning när det gäller på vilket sätt handelsgödselavgiften skall användas och anser att avgiften är en skatt, där användningen av medlen får förutsättningslöst bestämmas av regering och riksdag.

Ledamoten i konsumentdelegationen Göran Holmqvist har anfört följande: Avtalet innehåller förslag till en rad uppräknade åtgärder som syftar till att stimulera konsumtionen och begränsa produktionen. I förhandlingsarbetet har en handelsgödselavgift diskuterats, därför att en viss höjd på denna skulle kunna ha en produktionsbegränsande effekt. Av denna anledning skulle avgiften kunna accepteras under avtalsperioden.

I uppgörelsen mellan jordbruksnämnden, Lantbrukarnas Förhandlingsorganisation och konsumentdelegationen föreslås en avgift utan någon som helst motivering. Min uppfattning är att handelsgödselavgiften därigenom blir ett medel att förstärka Svensk Spannmålshandels ekonomi och att avtalet nu bidrar till att införa ytterligare en punktskatt. Min principiella uppfattning är att man bör undvika avgifter på näringslivets produktionsmedel.

8 RÄNTE- OCH ETABLERINGSSTÖD

Samråd har i dessa frågor ägt rum med lantbruksstyrelsen som också förutsätts få administrera ränte- och etableringsstöden. Lantbruksstyrelsen avser att efter samråd med JN senare inkomma med förslag om den närmare utformningen av stöden.

8.1 Avveckling av nuvarande tillfälliga räntestöd

Nuvarande räntestöd utgår enligt fattade beslut t o m år 1982 (förordning 1980:604). Många av de företag som nu erhållit räntestöd skulle få betydande svårigheter till överlevnad om

stödet avvecklades. För att undvika denna effekt har parterna enats om att föreslå en förlängning av stödet t o m år 1985 under vilken tid stödet successivt avvecklas. Återbetalda medel förutsätts återgå till jordbruksprisregleringen.

Följande avvecklingsplan föreslås:

- 1982: Räntestöd utgår för den del av räntan på stödgrundande skuld som överstiger 11 % och i övrigt enligt nu gällande bestämmelser.
- 1983: Räntestöd till företag som har etablerat eller investerat under perioden 1975-77 utgår för den del av räntan på stödgrundande skuld som överstiger 11,5 %.
- Räntestöd till företag som har etablerat eller investerat under perioden 1978-80 utgår för den del av räntan på stödgrundande skuld som överstiger 11 %.
- 1984: Räntestöd till företag som har etablerat eller investerat under perioden 1975-77 utgår för den del av räntan på stödgrundande skuld som överstiger 12 %.
- Räntestöd till företag som har etablerat eller investerat under perioden 1978-80 utgår för den del av räntan på stödgrundande skuld som överstiger 11,5 %.
- 1985: Räntestöd till företag som har etablerat eller investerat under perioden 1975-77 utgår ej.
- Räntestöd till företag som har etablerat eller investerat under perioden 1979-80 utgår för den del av räntan på stödgrundande skuld som överstiger 12 %.

De företag som har etablerat eller investerat under åren 1975-77 och 1980 kommer att få räntestöd under sammanlagt fem år. Företag som etablerat eller investerat 1978-79 kommer att få stöd under sex år. För alla företag gäller att de under sista stödåret får räntestöd för den del av räntan som överstiger 12 %.

Medelsbehovet kan vid nuvarande räntenivå, diskonto 10 %, beräknas till:

År	Mkr
1982	55
1983	50
1984	45
1985	20

8.2 Etableringsstöd

Med det ränteläge som för närvarande råder krävs ett stort eget kapital för att kunna etablera sig som lantbrukare. Denna situation medför att överlåtelser i många fall stoppas eller fördröjs. För att underlätta etablering för lantbrukare, utan ett stort eget kapital, har parterna enats om att förslå att ett etableringsstöd införs.

Etableringsstödet är tänkt att reducera räntekostnaderna i företaget till en nivå som ett lantbruk kan bära vid en rimlig egen kapitalinsats. Stödet föreslås utgå med ett belopp motsvarande den del av räntekostnaden som överstiger en viss räntenivå. Stödet avses utgå i full omfattning under de första fem åren för att sedan trappas av under de tre följande åren. Fr o m år nio bör inget stöd utgå. Under femårsperioden innebär detta att företaget får bära en räntekostnad motsvarande 10 % av den stödgrundande kapitalskulden. Stödet bör sedan trappas av genom att denna räntesats successivt höjs. Räntesubventionen avses öka med stigande låneränta och minskas med sjunkande för att helt upphöra om låneräntan sjunker till 10 %.

Stödet avses utgå i form av lån. Efter stödperiodens slut bör den del av lånet avskrivas som avser stöd till inventarier. Räntelån till fastighetsköp bör vara återbetalningspliktiga och vid periodens slut eller senare placeras som hypotekslån med statsgaranti. Detta innebär att medel då återförs till systemet och ytterst till regleringsekonomin.

Stödets avskrivningsdel går till den del av kapitalet i ett företag som har relativt kort varaktighet och ej blir föremål för en värdetillväxt. Återbetalningsdelen däremot avser ett kapital med lång varaktighet och som vid normal inflations- och marknadsutveckling årligen ökar i värde.

Etableringsstödet bör omfatta etableringar som gjorts även under 1981 och 1982.

Medelsåtgång vid nuvarande räntenivå, diskonto 10 %, beräknas till

År	Mkr
1982/83	30
1983/84	45

9 ADMINISTRATIONKOSTNADER FÖR FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER

Ett genomförande av de åtgärder som föreslagits i avsnitt 6 - 8 kommer totalt sett att innebära ett administrativt merarbete för JN, lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna. Parterna är ense om att en förutsättning för att åtgärderna skall kunna genomföras är att ökade administrativa kostnader får täckas med prisregleringsmedel.

10 AVBYTARVERKSAMHET, SOCIALFÖRSÄKRINGSSKYDD,
FÖRETAGSHÄLSOVÅRD OCH ANNAN LÅGINKOMSTSATSNING

För låginkomstsatsning m m inom jordbruket har för budgetåret 1981/82 anvisats 420 Mkr med följande fördelning.

1981/82	Mkr
Leveranstillägg för mjölk	135
Smågrisstöd	20
Avbytarverksamhet	95
Företagshälsovård	10
Socialförsäkringsskydd	120
Tillfälligt räntestöd	<u>40</u>
Summa	420

Eventuella besparingar eller överskridanden beträffande beloppen för leveranstillägg och smågrisstöd skall enligt gällande bestämmelser tillföras resp avgå från beloppet för avbytarverksamhet.

JN skall under 1981/82 från anslagsposten ställa 40 Mkr till lantbruksstyrelsens förfogande för tillfälligt räntestöd till jordbruksföretag samt för administration härav. Härutöver disponerar nämnden för tillfälligt räntestöd under 1981/82 återstående medel från 1980/81 samt 15 Mkr anvisat från anslagsposten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner m m.

JN har i anslagsframställningen för 1982/83, under antagandet att inga förändringar av systemet för räntestödet skulle ske, beräknat kostnaderna för det tillfälliga räntestödet för 1982/83 till 75 Mkr. Nämnden föreslog att detta belopp under 1982/83 i sin helhet anvisas under förevarande anslagspost, varvid anslagsposten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner m m skulle kunna minskas med 35 Mkr.

Jordbruksnämnden har sålunda i anslagsframställningen för budgetåret 1982/83 föreslagit att 455 Mkr anvisas till låginkomstsatsning m m.

Nu föreslaget borttagande av stödet till smågrisproducenter och införande av en övre åldersgräns om 65 år för erhållande av leveranstillägg på mjölk innebär att medelsbehovet minskar med ca 35 Mkr.

För det tillfälliga räntestödet har, såsom nyss nämnts, i anslagsframställningen för budgetåret 1982/83 tagits upp en kostnad av 75 Mkr. Med nu föreslagna förändringar och med nu gällande räntenivå (dvs ett diskonto på 10 %) beräknas kostnaderna till ca 55 Mkr. Detta innebär att för budgetåret 1982/83 endast 15 Mkr mot tidigare föreslagna 35 Mkr föreslås bli överförda från anslagsposten Ersättning till följd av livsmedels-subsventioner m m till anslagsposten Låginkomstsatsning m m.

De föreslagna förändringarna innebär ett totalt beräknat medelsbehov för låginkomstsatsningar m m 1982/83 av 435 Mkr. Härvid har parterna förutsatt att de ca 35 Mkr, som sparas genom att vissa stödåtgärder bortfaller, får användas för föreslagna produktionsanpassningsåtgärder inom främst fläsk- och mjölkproduktionen.

För låginkomstsatsning m m inom jordbruket bör för budgetåret 1982/83 anvisas 435 Mkr enligt följande.

1982/83	Mkr
Leveranstillägg för mjölk	120
Avbytarverksamhet	95
Företagshälsovård	10
Socialförsäkringsskydd	120
Tillfälligt räntestöd	55
Produktionsanpassningsåtgärder m m	<u>35</u>
Summa	435

Liksom tidigare bör eventuella besparingar eller överskridanden av beloppet för leveranstillägg tillföras resp resp avgå från beloppet för avbytarverksamhet. Dessutom bör eventuella överblivna medel som avsatts för produktionsanpassningsåtgärder m m få användas för övriga ändamål inom låginkomstsatsningen.

11 PRISREGLERINGEN PÅ OLIKA PRODUKTER

11.1 Tillverkningsavgiften på ersättningsprodukter för grädde

På marknaden har nyligen introducerats ett flytande ersättningsmedel för vispgrädde baserat på vegetabiliskt fett. Produkten är f n med stöd av 7 § k) lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område belagd med en tillverkningsavgift av 125 öre/kg. Avgifterna för ersättningsmedel av denna typ har varit oförändrade sedan slutet av 1960-talet.

För att uppnå en lämplig avvägning i priserna mellan vispgrädde och den nya produkten har parterna bedömt att den nuvarande avgiftsbeläggningen inte är tillräcklig. Vid nuvarande prishållanden torde en avgift av ca 240 öre/kg erfordras för att nå detta syfte.

JN bör därför få bemyndigande att fr o m den 1 juli 1982 få ta ut en högsta avgift om 350 öre/kg. Ett sådant bemyndigande kommer JN att utnyttja för att vid regelutlösningen per den 1 juli 1982 fastställa en avgift som med hänsyn till förändringar i gräddpriser och ändrad prisnivå på vegetabilisk olja ger en lämplig balanspunkt i priset för de två produkterna.

Avgiften bör stå fast under efterföljande halvårsperiod. Omprövning av avgiftens storlek bör ske vid varje regelutlösning, varvid konkurrensläget bör beaktas på i princip liknande sätt som f n sker för smör och margarin.

11.2 Avlösning av 0,8 öres debitering vid leverans av mjölk och grädde i s k säljfärdiga enheter

Parterna är nu ense om att den särskilda debitering med 0,8 öre per liter resp förpackning som enligt statsmakternas beslut (prop 1971:116, JoU 1971:43, rskr 1971:225) får ske vid leverans av s k säljfärdiga enheter (rullpall etc) för mjölk, filmjölk och grädde bör slopas. I stället kommer den s k leveransavgiften att höjas i motsvarande mån.

12 INFÖRSELAVGIFTER M M

Som inledningsvis framförts har regeringen uppdragit åt JN att närmare överväga och framlägga förslag om användningen av införselavgiftsmedlen inom och utom fördelningsplanen.

JN har påbörjat ett sådant arbete och kommer senare att lämna förslag om användningen. För regleringsåret 1982/83 föreslås dock att medlen får tas i anspråk enligt hittills tillämpade principer.

12.1 Införselavgiftsmedel m m för 1980/81

JN har i skrivelse den 9 juni 1981 beräknat de disponibla inkomsterna av införselavgifter till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen för regleringsåret 1980/81 till ca 539 Mkr¹, varav 180 Mkr för fodermedel.

1

Ingår

- Införselavgifter (undantag se nedan) netto, d v s minus restitutioner m m (1980/81 = 39,5 Mkr).
- Räntor från 1981.

Ingår ej

- Införselavgifter för sockerregleringsvaror, brödsäd och vissa livsmedelsindustriprodukter.
- Fettvaruavgifter som tillförts SOI.
- .. Minskningar i inflytande avgiftsmedel som föranleds av att införselavgiften i vissa fall, t ex för ost, har sänkts av marknadsmässiga skäl (bl a genom nedsättning av avgiften för visst parti).
- Återbetalning av marknadsmässiga skäl av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost. Dessa återbetalningar redovisas bland posterna under rubriken ändamål utanför fördelningsplanen och uppgick 1980/81 till 6,6 Mkr.

De definitiva inkomsterna av införselavgifter (minus återbetalning m m) utgjorde totalt 791,2 (678,3)¹ Mkr, varav 572,3 (538,6) Mkr till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen. Införselavgifter för fodermedel, som ingår i nämnda belopp, utgjorde 190,4 (160,8) Mkr. Utöver nämnda 572,3 Mkr ingår i totalsumman införselavgifter för brödsäd med 27,8 (13,7) Mkr, vilka enligt gällande regler har överförts till regleringsföreningen Svensk spannmålshandel för s k utbyteshandel. Vidare ingår fettvaruavgifter med 180,7 (116,1) Mkr. Dessa hänför sig till av statsmakterna beslutad avgiftshöjning och har enligt gällande regler överförts till regleringsföreningen Sveriges Oljeväxtintressenter (SOI). I totalsumman ingår även införselavgifter på vissa livsmedelsindustriprodukter (blandvaror). Dessa uppgick till 10,4 (9,9) Mkr och har fördelats i förhållande till utbetalda exportbidrag. Således har till regleringsföreningarna Svensk Ägghandel, Föreningen för mejeriprodukter och Sveriges potatisintressenter överförts resp 2,1 (2,4), 4,0 (4,6), och 2,7 (2,1) Mkr. Vidare har av införselavgifter för blandvaror 1,6 (0,7) Mkr avseende fettvaror fördelats i enlighet med gällande regler för disposition av fettvaruavgiftsmedel, varvid således den del som hänför sig till av statsmakterna beslutad avgiftshöjning överförts till SOI.

¹ Siffror inom parentes avser belopp 1979/80.

Av nedanstående sammanställning framgår de för fördelning disponibla avgiftsmedlen för de olika varuslagen (efter avdrag för återbetalning m m) för regleringsåret 1980/81.

<u>Disponibla medel av införselavgifter 1980/81</u>	kkkr	
	1980/81	1979/80
Ärter och bönor (för människoföda)	563	161
Potatis	9 986	8 387
Stärkelse och stärkelseprodukter	8 172	6 938
Malt	3 474	2 789
Sällskapsdjursfoder m m	6 392	8 547
Fettråvaror och fettvaror	52 268 ¹	35 417
Mjölk och mejeriprodukter	84 205	90 131
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	204 642	218 765
Ägg och äggprodukter m m	<u>2 535</u>	<u>2 767</u>
Summa införselavgifter exkl fodermedel	372 237	373 902
Fodermedel	190 426	160 797
Räntor från föregående år	9 587	<u>3 166</u>
Överskott från tidigare år ²	<u>0</u>	<u>783</u>
Summa	572 250	538 648

¹ 232 968 ./. till SOI 180 700

² Ej utnyttjade medel för rabatterning av fodersäd samt prisåterbäring till pålsdjursuppfödare.

Fördelningsplanen för 1980/81 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 Mkr samt inflytande avgifter från fodermedelsimporten. Dessa uppgick till 190,4 (160,8) Mkr. Fördelningsplanen blir därmed 457,6 (428,1) Mkr. För ändamål utanför fördelningsplanen kan således disponeras (572,2-457,6=) 114,6 (110,5) Mkr.

Av nedanstående sammanställning framgår närmare hur fördelningen till olika ändamål inom jordbruksregleringens ram har skett.

<u>Fördelningsplan 1980/81</u>	kkr	
	1980/81	1979/80
Svensk spannmålshandel	2 000	3 000
Sveriges potatisintressenter	19 500	34 500
Sveriges oljeväxtintressenter	0	44 700
Svensk kötthandel	105 000	18 000
Svensk kötthandel, utbyteshandel	304	4 928
Föreningen för mejeriprodukter	192 923	208 700
Svensk ägghandel	70 500	48 500
Marknadsreglerande åtgärder för slaktkyckling	0	1 000
Regleringskassan för fågelkött	2 000	0
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige		
- mjölk	15 500	13 500
- kött	0	5 000
- ägg	600	0
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	25 000	25 000
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	2 500	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	1 400	700
Stöd till odling av vallväxtfrö	2 000	0
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500
Reserv till förfogande	9 399	9 077 ¹
Summa	457 626	428 105²

Fördelningen till regleringsföreningarna har skett i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen.

¹ Har tillförts Föreningen för mejeriprodukter.

² I beloppet har inräknats 107 730 kr som avser tidigare år ej utnyttjade medel inom fördelningsplanen för rabatterning av fodersäd.

De definitiva kostnaderna för ändamål utanför fördelningsplanen uppgick till ca 114,6 (110,5) Mkr med fördelning enligt följande sammanställning.

<u>Ändamål utanför fördelningsplanen 1980/81</u>	kkkr	
	1980/81	1979/80
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 948	22 807
Utbyteshandel kött och fläsk	49 696	45 072
Pristillägg får- och lammkött	14 540	13 424
Svensk matpotatiskontroll	4 425	4 272
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	0	1 070
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 353	2 050
Bidrag till Stiftelsen för ackordhäst- organisationens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	288	274
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	2 000	2 500
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000	4 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	300
Restitution av införselavgifter för stycknings- detaljer av kött och fläsk samt av införsel- avgifter för ost	6 599	12 299
Stöd till maltproduktionen	2 000	2 000
Summa	114 624	110 543

Dispositionen av införselavgiftsmedel regleringsåret 1980/81 har sammanförts i tabell under avsnitt 12.4.

12.2 Införselavgiftsmedel m m för 1981/82

För 1981/82 kan f n inkomsterna av införselavgifter som går till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen¹ beräknas till ca 561,5 Mkr - därav 200,0 Mkr för fodermedel - enligt nedanstående sammanställning.

<u>Preliminärt disponibla medel 1981/82</u>	kkkr
Ärter och bönor (för människoföda)	100
Potatis	4 000
Stärkelse och stärkelseprodukter ²	9 000
Malt	3 500
Sällskapsdjursfoder	6 000
Fettråvaror och fettvaror ³	50 000
Mjölk och mejeriprodukter m m	110 000
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	160 000
Ägg och äggprodukter	2 000
Summa införselavgifter exkl fodermedel	344 600
Fodermedel	200 000
Räntor från förgående år	16 974
Summa	561 574

¹ Se not sid 35.

² Dessutom beräknas ca 1 Mkr inflyta av införselavgifter på stärkelse till teknisk industri, vilket belopp enligt regeringsbeslut den 28 januari 1982 skall tillföras regleringsföreningen Sveriges Potatisintressenter (SPI). Enligt samma regeringsbeslut skall importavgift på stärkelsederivat tas ut fr o m den 1 mars 1982 samt tillföras den för råvarukostnadsutjämningen gemensamma utjämningskassan. Det överskott inom kassan som stärkelsederivat beräknas ge, sedan exportbidrag avräknats mot importavgifter, skall föras till SPI. Under år 1981/82 beräknas något sådant överskott inte uppkomma.

³ Exkl del till SOI.

Fördelningsplanen för 1981/82 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 Mkr samt inflytande avgifter för fodermedelsimporten, som nyss nämnts beräknade till 200,0 Mkr. Fördelningsplanen blir därmed 467,2 Mkr. Beräkningsmässigt finns sålunda (561,5-467,2=) 94,4 Mkr att använda för ändamål utanför fördelningsplanen.

JN föreslår i samförstånd med delegationerna och med utgångspunkt från det beräknade fördelningsbeloppet 467,2 Mkr följande preliminära fördelningsplan. Denna skiljer sig i vissa avseenden från den plan som redovisades av JN i skrivelse den 9 juni 1981.

<u>Fördelningsplan 1981/82</u>	kr
Svensk spannmålshandel ¹⁾	2 000
Sveriges potatisintressenter	29 500
Sveriges oljeväxtintressenter	0
Svensk kötthandel	0
Svensk kötthandel, utbyteshandel	12 120
Föreningen för mejeriprodukter	167 000
Svensk ägghandel	65 000
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige	
- mjölk	20 500
- kött	5 000
- ägg	1 400
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete m m	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	25 000
Stöd till odling av konservväxter och andra köksväxter	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	1 400
Stöd till odling av vallväxtfrö	2 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500
Sveriges exportråd	1 500
Reserv till förfogande	<u>123 280</u>
Summa	467 200

Definitiv fördelningsplan för 1981/82 kan fastställas först efter utgången av regleringsåret då de verkliga inkomsterna av införselavgifter för fodermedel är kända.

1) Kvalitetstillägg för vårvete av 1981 års skörd.

Medelsbehovet under regleringsåret 1981/82 för sådana ändamål utanför fördelningsplanen som får täckas av införselavgiftsmedel beräknas till ca 94,4 Mkr i enlighet med följande sammanställning.

<u>Ändamål utanför fördelningsplanen 1981/82</u>	kkkr
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	15 000
Utbyteshandel kött och fläsk	37 880
Pristillägg får- och lammkött	15 500
Svensk matpotatiskontroll	4 875
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 544
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädd	300
Prisåterbäring till pålsdjursuppfödare	4 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300
Restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter för ost	5 000
Stöd till maltproduktionen	1 000
Sveriges exportråd	1 500
Summa	<u>94 374</u>

Ovanstående fördelning skiljer sig på några punkter från de beräkningar som lagts fram i prop 1980/81:190. Sålunda har utbyteshandel nötkött öststaterna minskats med 10 Mkr, utbyteshandel kött och fläsk, som angavs till 50 Mkr, tagits upp med beräknade tillgängliga medel, 37,9 Mkr samt restitution av införselavgifter ökats med 3 Mkr till 5 Mkr. I regleringsbrev den 12 december 1981 angavs att 1,5 Mkr av medel inom fördelningsplanen och 1,5 Mkr av medel utanför fördelningsplanen skulle gå till verksamhet vid Sveriges exportråd rörande främjande av export av högförädlade livsmedel. Bidragen till Svensk matpotatiskontroll respektive Sveriges potatisodlares riksförbund har ökats med 280 kkr respektive 177 kkr då nämnden tillstyrker tilläggsanslag för 1981/82 för lönehöjningar under 1981 med dessa belopp (se vidare avsnitt 12.3, s 143).

Beräknade tillgängliga medel 94,4 Mkr går helt åt till ändamål utanför fördelningsplanen. I den mån tillgängliga medel blir större än 94,4 Mkr bör överskjutande belopp i första hand få användas till att betala utbyteshandel med kött och fläsk upp till ett belopp på 50 Mkr. Därefter eventuellt kvarstående belopp bör användas till ändamål inom fördelningsplanen med hänsyn till att 31,1, 4,8 resp 0,3 Mkr för utbyteshandel med kött och fläsk i brist på medel utanför fördelningsplanen togs från fördelningsplanerna regleringsåren 1979/80 - 1980/81 (jfr prop 1979/80:208 s 20).

Dispositionen av införselavgiftsmedel regleringsåret 1981/82 har sammanförts i tabell under avsnitt 12.4.

12.3 Införselavgiftsmedel m m för 1982/83

Storleken av de medel som inflyter genom upptagande av införselavgifter m m för regleringsåret 1982/83 blir beroende av importens storlek och av de korrigeringar i avgiftssatserna som förutses ske den 1 juli 1982 och den 1 januari 1983. Inflytande medel till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen inklusive räntor från föregående år kan nu beräknas till ca 585,5 Mkr, varav 230,0 Mkr för fodermedel. Det slutliga utfallet kan emellertid komma att avvika väsentligt från denna beräkning.

Med hänsyn till ovissheten om utfallet av avgiftsuppbörden föreslår JN att den rörliga krediten om 120 Mkr på samma sätt som tidigare får ställas till JNs förfogande under regleringsåret 1982/83. Krediten skall, i den mån inflytande införselavgifter inte står till förfogande, kunna användas för finansiering av ändamål inom och utom fördelningsplanen samt för sockerregleringen. Krediten får ej utan regeringens särskilda medgivande användas för finansiering av utbyteshandel med kött och fläsk.

Fördelningsplanen för 1982/83 föreslås uppta samma belopp som för 1981/82 d v s 267,2 Mkr plus beloppet av inflytande avgifter för fodermedelsimporten, enligt ovan beräknade till 230 Mkr, alltså totalt 497,2 Mkr. Liksom hittills blir det definitiva beloppet beroende av de verkliga intäkterna av införselavgifter på fodermedel.

Med hänsyn till ovissheten om den kommande utvecklingen av regleringsekonomi för de olika varuområdena har det inte ansetts möjligt att nu lägga fram någon fullständig plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet. JN avser att återkomma med ett förslag till preliminär fördelning i juni 1982. Ett sådant förslag kan då avges efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen och i samband med att förslag till avgiftsändringar m m fr o m den 1 juli 1982 avges. Det förutsätts härvid att JN liksom hittills skall kunna jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande. Vidare förutsätts att, liksom hittills, Svensk spannmålshandel får tillföras införselavgifter för viss s k utbytesthandel av brödsäd. Det förutsätts även att SOI av inflytande fettvaruavgifter såväl på importerad som inhemska olja får tillföras medel för en kvantitet som motsvarar fettinnehållet i den svenska oljeväxtskörden. Dock får ej mer pengar överföras än vad som skulle motsvara fettvaruavgifter på den totala fettkonsumtionen inom landet.

JN har under nu löpande regleringsperiod bemyndigats att använda införselavgifter till ett antal olika ändamål utanför fördelningsplanen. Nämnden har ovan redovisat de beräkningar som i detta avseende gäller för 1981/82. För 1982/83 föreslås medel få tas i anspråk enligt följande uppställning.

<u>Ändamål utanför fördelningsplanen 1982/83</u>	kkkr
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	15 000
Utbyteshandel kött och fläsk	50 000
Pristillägg får- och lammkött	15 500
Svensk matpotatiskontroll (SMAK)	4 937 (+ 62)
Sveriges potatisodlares riksförbund (SPOR)	2 554 (+ 10)
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300
Prisåterbäring till pålsdjursuppfödare	4 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300
Kollektiva åtgärder inom odlingen av konsumtionsfisk	600
Restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter för ost	5 000
Stöd till maltproduktionen	1 000
Summa	105 666

För utbyteshandel nötkött, öststaterna beräknas 15 000 kkr.

För utbyteshandel med kött och fläsk föreslås samma regler som tillämpats regleringsperioden 1978/79 - 1980/81 samt regleringsåret 1981/82 (bl a prop 1977/78:154, 1978/79:208).

Pristillägg får- och lammkött. Här föreslås oförändrat 15 500 kkr.

Till SMAK¹ har för 1981/82 av medel utanför fördelningsplanen reserverats högst 1 115 kkr för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. SMAK begär att beloppet för 1982/83 höjs till 1 225 kkr (+9,9%) på grund av ökade kostnader (bilaga 2).

Fr o m regleringsåret 1977/78 har ersättning utgått till SMAKs arbete med den officiella kvalitetskontrollen. För 1981/82 har reserverats högst 3 480 kkr för detta ändamål. För regleringsåret 1982/83 har SMAK begärt 3 945 kkr (+13,4%).

SMAK har även begärt ett tilläggsanslag som kompensation för löneökningar som har inträffat under 1981/82 med 448,5 kkr.

JN föreslår efter samråd med lantbruksstyrelsen att SMAK av medel utanför fördelningsplanen tillförs ett tilläggsanslag för 1981/82 med 280 kkr för lönehöjningar under 1981/82 samt anslag för upplysningsarbete och för den officiella kvalitetskontrollen med högst 1 200 kkr resp högst 3 737 kkr för 1982/83. I det senare beloppet ingår 100 kkr för utvecklingsarbete. Beloppen är beräknade utifrån pris- och löneläget i januari 1982. Nämnden avser att återkomma rörande lönehöjningar under 1982/83.

SPOR¹ har för 1981/82 erhållit ett belopp om 2 367 kkr för sin verksamhet med effektivisering av matpotatisodlingen. Förbundet begär nu ytterligare 276 kkr för 1981/82 på grund av löne- och kostnadsökningar som har inträffat under 1981. För regleringsåret 1982/83 begärs 2 960 kkr. Av de tillförda medlen beräknas 60 procent gå till rådgivningsverksamhet och 40 procent till forsknings- och försöksverksamhet på matpotatisområdet (bilaga 3).

JN tillstyrker ett tilläggsanslag för 1981/82 med 177 kkr för lönehöjningar under 1981/82 samt ett anslag om 2 554 kkr för 1982/83. Beloppen är beräknade utifrån pris- och löneläget i januari 1982. Nämnden avser att återkomma rörande lönehöjningar under 1982/83.

¹Vid bedömningen av anslagskraven från SMAK och SPOR har nämnden följt de anvisningar som gäller för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1982/83.

Nedan följer en sammanställning av anslagen 1981/82, föreslagna tilläggsanslag 1981/82 samt förslag till anslag för 1982/83 vad gäller SMAK och SPOR.

	Anslag 1981/82 kkkr	Förslag på tilläggs- anslag 1981/82 (löner) kkkr	Summa anslag 1981/82 kkkr	Förslag på anslag 1982/83, kkkr	Ändring av anslag 81/82-82/83 kkkr
SMAK	4 595	280	4 875	4 937	+ 62
SPOR	2 367	177	2 544	2 554	+ 10

Bidrag till Stiftelsen för ackordhöstorganisationens bevarande.

Här upptas oförändrat 475 kkr.

För bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde beräknas

oförändrat 300 kkr.

JN har bemyndigande att ta i anspråk medel utanför fördelningsplanen för återbäring till pälsdjursuppfödare av den del av priset för inhemskt foder till pälsdjuren som är hänförlig till införselavgifterna på fodermedel. JN hemställer att 1982/83 få disponera högst 4 000 kkr av medel utanför fördelningsplanen för ändamålet.

För stöd till vallfröodlingen utgår 1981/82 8 000 kkr, varav 6 000 kkr utanför och 2 000 kkr inom fördelningsplanen. JN föreslår att 6 000 kkr av medel utanför fördelningsplanen anvisas även 1982/83 för stödet åt vallfröodlingen.

Till fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen har 1981/82 förts 800 kkr, varav 300 kkr utanför och 500 kkr inom fördelningsplanen. Lantbruksstyrelsen har föreslagit att fonden 1982/83 skall tillföras oförändrat 800 kkr. JN föreslår att 300 kkr av medel utanför fördelningsplanen anvisas 1982/83 till fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen (bilaga 4).

Odlingen av fisk för konsumtionsändamål har ökat. Något gränsskydd på konsumtionsfisk finns ej medan producenterna för det

foder som används erlägger ett merpris utöver världsmarknadspriset. JN har med ledning av de avgifter som nu gäller beräknat detta belopp till ca 600 kkr per år. Nämnden föreslår därför att högst 600 kkr av medel utanför fördelningsplanen 1982/83 får användas för kollektiva åtgärder inom odlingen av konsumtionsfisk. Ansökan från Sveriges fiskodlares förening bifogas (bilaga 5).

För stöd till maltproduktionen har 1978/79-1980/81 årligen reserverats 2 000 kkr och 1981/82 reserverats 1 000 kkr. Med hänsyn till att reserverade medel på ca 3 000 kkr finns kvar från tidigare år föreslår JN att för 1982/83 anvisas 1 000 kkr.

Nedan följer en sammanställning av anslagen 1981/82 samt förslag till anslag 1982/83 vad gäller stöd till pälsdjursuppfödare, vallfröodling, biodling, fiskodling och maltproduktion.

	Anslag 1981/82, kkr	Förslag 1982/83, kkr	Ändring, kkr
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	4 000	4 000	0
Stöd till vallfrö- odlingen	6 000	6 000	0
Stöd till bi- odlingen	300	300	0
Stöd till fiskodlingen	0	600	+ 600
Stöd till malt- produktionen	1 000	1 000	0

För restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter för ost beräknas 5 000 kkr.

Sveriges exportråd. JN har för 1981/82 avsatt 1,5 Mkr inom och lika mycket utanför fördelningsplanen. Nämnden har utgått ifrån att dessa medel avses tas i anspråk under 1982/83. I regleringsbrev den 17 december 1981 anges att exportrådet vid tidpunkt som JN efter samråd med rådet fastställer till nämnden skall redovisa hur de anvisade medlen har använts. JN förutsätter att exportrådet inkommer med framställning till nämnden rörande eventuella behov av regleringsmedel för den framtida verksamheten.

12.4 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m m regleringsåren 1980/81 och 1981/82

	1980/81 kkkr	1981/82 kkkr prel
Inkomster		
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	9 587 ¹	16 974 ¹
Under resp regleringsår influtna införselavgifter		
exkl fodermedel	372 237	344 600
fodermedel	190 426	200 000
Summa	572 250	561 574

¹Intäktsräntor från föregående år

Utgifter

a) Av medel inom fördelningsplan		
Svensk spannmålshandel	2 000	2 000
Sveriges potatisintressenter	19 500	29 500
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0
Svensk kötthandel	105 000	0
Svensk kötthandel, utbyteshandel	304	12 120
Föreningen för mejeriprodukter	192 923	167 000
Svensk ägghandel	70 500	65 000
Regleringskassan för fågelkött	2 000	0
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige		
- mjölk	15 500	20 500
- kött	0	5 000
- ägg	600	1 400
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	25 000	25 000
Stöd till odling av konserverter och andra köksväxter	2 500	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	1 400	1 400
Stöd till odling av vallväxtfrö	2 000	2 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500
Sveriges exportråd	0	1 500
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	9 399	123 280
Summa	457 626	467 200

Härefter kvarstående införselavgiftsmedel 114 624 94 374

	1980/81 kkkr	1981/82 kkkr prel
b) Av medel <u>utanför fördelningsplan</u>		
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 948	15 000
Utbyteshandel kött och fläsk	49 696	37 880
Pristillägg får- och lammkött	14 540	15 500
Svensk matpotatiskontroll	4 425	4 875
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 353	2 544
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisa- tionens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	288	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	2 000	4 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000	6 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	300
Restitution av införselavgifter för styck- ningsdetaljer av kött och fläsk samt av in- förselavgifter för ost	6 599	5 000
Stöd till maltproduktionen	2 000	1 000
Sveriges exportråd	0	1 500
Summa	114 624	94 374
Saldo vid utgången av resp regleringsår	0	0

12.5 Kassan för råvarukostnadsutjämningen

I regleringsbrev rörande råvarukostnadsutjämning till viss industri den 16 juni 1981 föreskrivs att JN i anslutning till sin årliga redovisning av användningen av införselavgiftsmedel m m också skall redovisa användningen av utjämningskassan.

Utjämningskassan har f n inte någon skuld till riksgäldskontoret. Räntan på lånade medel år 1981 uppgick till 629 kkr. JN erinrar om att nämnden i sin anslagsframställning den 21 augusti 1981 hemställt att även 1982/83 få disponera den rörliga kredit på 40 Mkr som är avsedd för industrins råvarukostnadsutjämning.

12.6 Rörliga krediter

Som tidigare anförts har regeringen uppdragit åt JN att överväga och framlägga förslag rörande behovet och möjligheterna till samordning av de rörliga krediter m m i riksgäldskontoret som f n står till förfogande för olika ändamål inom jordbruksprisregleringen.

JN har påbörjat detta arbete och kommer senare att lämna förslag i denna fråga. Nämnden kommer i samband härmed även att lämna förslag rörande slutlig finansiering av räntedifferenserna 1979/80 och 1980/81 på lån för tillfällig lagring av smör och köttvaror samt räntedifferenserna 1980/81 på lån för tillfällig lagring av oljeväxtfröer. Dessa räntedifferenser har tills vidare täckts genom lån.

13 HEMSTÄLLAN

Med stöd av det nyss anförde hemställer JN att

- 1 lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område ändras i enlighet med JNs förslag,
- 2 det nu framlagda förslaget om jordbruksprisregleringens allmänna utformning för perioden den 1 juli 1982 - 30 juni 1984 godkänns,
- 3 leveranstillägget på mjölk tas bort för jordbrukare över 65 år fr o m den 1 juli 1982,
- 4 stödet till smågrisproduktionen inom ramen för låginkomstsatsningarna tas bort fr o m den 1 juli 1982,
- 5 nämnden bemyndigas att besluta om övriga förordade åtgärder för produktionsanpassning samt åtgärder för konsumtionsstimulans,
- 6 nämnden bemyndigas besluta att medel som inflyter genom genom upptagande av avgift på handelsgödselmedel får placeras på annan bank än riksbanken och får användas till ändamål inom jordbruksprisregleringen,

- 7 de riktlinjer som föreslås om ränte- och etableringsstöd inom jordbruket godkänns,
- 8 de ökade administrationskostnader som följer av förslagen om konsumtionsstimulans, produktionsanpassning, avgift på handelsgödselmedel samt ränte- och etableringsstöd får täckas med prisregleringsmedel,
- 9 den föreslagna omfördelningen av medel inom anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område godkänns,
- 10 de medel som frigörs genom förslagen under punkt 3 och 4 får användas till produktionsanpassningsåtgärder, varvid eventuellt överskjutande medel får användas för övriga ändamål inom låginkomstsatsningen,
- 11 nämnden bemyndigas att fr o m den 1 juli 1982 med stöd av 7 § k) lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område få ta ut en högsta avgift om 350 öre/kg,
- 12 framlagda förslag om användningen av införselavgiftsmedel m m för regleringsåren 1980/81 - 1982/83 godkänns,
- 13 nämnden bemyndigas besluta om vissa förändringar i debiteringssystemet för mjölk och grädde.

14 BESLUTSMENING

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Brangmo, Hillbom, Kristiansson, Lindfors och Tiberg samt personalföreträdarna Fallquist och Åkerblom efter föredragning av avdelningscheferna Sjöberg och Annerén samt byråcheferna Lebert, Sandqvist och Hansson, envar för sitt sakområde.

Datum	Dnr	
1982-02-05	209-2180/81	1 (14)

Regeringen
Jordbruksdepartementet

Förslag ang prisregleringen på sockerbetor och
socker för regleringsperioden 1982/83

Dnr Jo 1218/81 (delvis), 1940/81

1 INLEDNING

Regeringen uppdrog den 26 november 1981 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med företrädare för sockerbetsodlarna och sockertillverkningen samt jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om utformningen av prisregleringen på sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1982.

I enlighet med riksdagsbeslut angående jordbruksprisregleringen (prop 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103) gäller fr o m regleringsåret 1978/79 följande för prisregleringen på sockerbetor och socker:

- 1 Den direkta anpassningen av bet- och sockerpriserna till de förändringar som äger rum inom EG har upphört. Vid bestämningen av de svenska priserna skall dock förhållandena inom EG analyseras.
- 2 Betprisets nivå skall avvägas med beaktande av kostnadsutvecklingen inom den inhemska odlingen och priserna på övriga vegetabilier. Nivån på sockerindustrins ersättning för sockerframställningen bör av jordbruksnämnden analyseras med hjälp av särskild expertis.

3 Sockerbetsarealen skall fr o m 1978 års odling avpassas så att den vid normalskörd ger ett importutrymme av 10 - 15 procent av Sveriges totala sockerkonsumtion. Om detta på grund av ökande arealavkastning eller vikande konsumtion leder till en minskning av arealen, får denna minskning inte drabba sockerbetsodlingen på Öland och Gotland, där odlingen bedöms ha störst betydelse ur sysselsättnings-synpunkt.

För 1982 har statsmakterna beslutat att 53 000 hektar sockerbetor får odlas. Utökningen med 1 500 hektar i förhållande till jordbruksnämndens överenskommelse med parterna för regleringsåret 1981/82 utgör ersättning för driften av sockerbruket i Karpalund under 1981 och 1982 års kampanjer. Statsmakterna har vidare uttalat att en strävan bör vara att med utökningen på 1 000 hektar 1982 åstadkomma en minskning av arealen fabrikspotatis för stärkelseproduktion.

Med hänsyn till dessa riktlinjer har nämnden dels analyserat kostnadsutvecklingen för betodlingen, dels med bistånd av särskild expertis från statens pris- och kartellnämnd (SPK) granskat Svenska Sockerfabriks AB:s (SSA) ekonomi och kostnadsutveckling. Vidare har konsumtionens storlek och utveckling analyserats. Utvecklingen inom EG har belysts (bil 1 och 2)¹.

Jordbruksnämnden har nu avslutat de föreskrivna överläggningarna. I samförstånd med berörda parter föreslår nämnden att nu gällande överenskommelse förlänges ett år med de ändringar som anges i det följande.

2 AREAL OCH AREALBIDRAG

Statsmakterna har redan fastställt arealen 1982 till 53 000 hektar.

Med anledning av statsmakternas uttalande att en strävan bör vara att genom utökningen av arealen med 1 000 hektar minska

¹Här uteslutna.

arealen potatis för stärkelsetillverkning har nämnden genom en skrivelse (bil 3)¹ till samtliga odlare av potatis för stärkelseproduktion undersökt odlarnas intresse för ett arealbyte. 120 odlare har anmält att de önskar byta sammanlagt 300 hektar fabrikspotatis mot sockerbetor. Hälften av dessa odlare fanns med vid förra årets arealbyte. Det kan nämnas att Sveriges Stärkelseproducenter samtidigt med nämndens brev sände ut en skrivelse med redogörelse för konsekvenserna för föreningen av ett byte av 1 500 hektar stärkelsepotatis mot sockerbetor (bil 4)¹.

Huvudparten av den anmälda arealen finns inom Karpalundsbrukets upptagningsområde. SSA har anmält att betor kan tas emot från högst 150 hektar utöver förra årets odling inom detta område. En överföring av betor till andra bruk kan därför eventuellt bli nödvändig.

Med hänsyn till statsmakternas beslut har parterna enats om att de fabrikspotatisodlare som har anmält intresse för arealbyte i princip skall tilldelas önskad areal sockerbetor om de för binder sig att minska sin fabrikspotatisareal med lika många hektar och att inte leverera fabrikspotatis på motsvarande andelar i stärkelsefabrik. De odlare som bytte fabrikspotatisodling mot sockerbetsodling 1981 bör få odla samma areal sockerbetor 1982 på oförändrade villkor.

Fördelningen av sockerbetsarealen bland odlarna går till så att dessa får göra en förhandsteckning. Om den sammanlagda tecknade arealen överstiger den areal som statsmakterna har fastställt sker en kvotering av arealen. Härvid tilldelas, om statsmakterna har fastställt oförändrad areal för riket, de som har odlat sockerbetor tidigare högst oförändrad areal. Den areal som friställs genom att tidigare odlare slutar odla sockerbetor eller minskar sin areal fördelas sedan mellan nya odlare och tidigare odlare som önskar öka sin areal.

Såväl nämnden som konsumentdelegationen anser det angeläget

¹ Här uteslutna.

att en odling som har begränsats genom statsmakternas beslut inte helt förbehålles en redan etablerad odlarkår. En rimlig möjlighet bör finnas för dem som inte redan odlar sockerbeter att få göra detta. När arealen för riket har hållits oförändrad eller minskats har möjligheterna för nya odlare att komma in av naturliga skäl varit mycket begränsade. Parterna är överens om att ökade möjligheter bör ges för nya odlare vid kvoteringen av 1982 års areal. Kvoteringen bör underställas nämnden för godkännande.

Cirka en tredjedel av odlingen skall kontrollmätas. Mätningen bekostas av Sveriges Betodlares Centralförening (SBC).

Arealbidraget föreslås oförändrat 200 kr/ha till odlarna på fastlandsdelen av Mörbylångadistriktets upptagningsområde (exkl Östergötland), 400 kr/ha till odlarna på Öland och 500 kr/ha till odlarna på Gotland. I de fall arealen vid arealkontrollen befins vara mindre än den kontrakterade, bör bidraget utgå efter den uppmätta arealen.

3 ERSÄTTNING TILL BETODLARNÄMNDEN

Ersättningen till betodlarna för ökningen av produktionsmedelspriserna har liksom tidigare räknats fram med utgångspunkt från de delindex som ingår i produktionsmedelsprisindex (PM-index) för jordbruket i övrigt. Vid sammanvägningen av indextalerna för de olika delposterna har kostnadsandelarna enligt en av jordbruksnämnden upprättad normkalkyl för sockerbetsodlingen använts som vikter. Denna index har multiplicerats med den totala kostnadsvolymen för förnödenheter, tjänster, kapital och lejt arbete i sockerbetsodlingen. Index registrerar inte förändringar i kostnaderna för den lejda arbetskraften. Kostnadsökningen har enligt tillämpad index varit 13,35 procent mellan oktober 1980 och oktober 1981. Under samma tid har kostnaderna för lejd arbetskraft inom sockerbetsodlingen ökat med 6,80 procent. Eftersom skillnaden är relativt stor har ersättningen för lejt arbete beräknats efter 6,80 procent. Ersättningen till betodlarna

för kostnadsökningar under perioden oktober 1980 - oktober 1981 har beräknats till totalt 49 963 200 kr.

Beloppet bör korrigeras för ändringar i SSA:s ersättning till odlarna för den melass och betmassa som bolaget har köpt av odlarna. Parterna har enats om att härvid ta hänsyn även till värdeändringen på melass som odlarna har återtagit. I fråga om betmassa har liksom förra budgetåret korrigering gjorts för halva värdeförändringen på återtagen kvantitet. Eftersom SSA p g a förändringen av världsmarknadspriserna har sänkt ersättningen bör odlarnas ersättning korrigeras upp med 1 945 600 kr.

Vid föregående överläggningar användes en preliminär index för kostnadsförändringen. Den definitiva siffran blev 0,62 procentenheter högre varför odlarna bör tillföras ytterligare 2 447 500 kr.

Upprättade bidragskalkyler visar att lönsamheten inom sockerbetsodlingen i förhållande till annan jämförbar vegetabilieproduktion har minskat under senare år. Sockerbetsodlingen visar emellertid fortfarande en högre relativ lönsamhet än jämförbara grödor. De speciella omständigheter som f n är förknippade med sockerbetsodling motiverar en något högre lönsamhet för denna odling.

Betodlarna bör i princip få lika stor procentuell ökning av arbets- och kapitalinkomsterna i betodlingen som tillerkänns jordbruket i övrigt. Odlarna bör därför nu få samma ökning som jordbruket fick per den 1 juli 1981 och den 1 januari 1982.

Mot denna bakgrund har parterna nu enats om att sockerbetsodlarnas inkomster för eget arbete och kapital bör räknas upp med 3,61 procent, vilket ger 2 741 300 kr. Totalt bör betodlarna således tillföras 57 097 600 kr enligt följande:

Ersättning för kostnadsökningen oktober 1980 - oktober 1981	49 963 200 kr
Tillkommer för intäktsminskningen för biprodukter	1 945 600 "
Tilllägg för revidering av index- förändring oktober 1979 - oktober 1980	<u>2 447 500 "</u>
	54 356 300 kr
Inkomstföljsamhet	<u>2 741 300 "</u>
Att tillföras betodlarna, totalt	57 097 600 kr

Med utgångspunkt från det nyss anförda bör grundpriset för sockerbetor med 16 procent sockerhalt höjas med 2,42 kr per 100 kg, vilket motsvarar en partiprishöjning av socker med 18,81 kr per 100 kg (5,6 %).

4 ERSÄTTNING TILL SOCKERBOLAGET

4.1 Allmän översikt

Alla beräkningar och analyser som avser SSA har utförts av SPK.

Prisregleringen bör liksom tidigare avse endast strösocker. Av verksamheten vid raffinaderiet i Arlöv bör ingå raffineringen av såväl inhemskt som importerat råsocker samt konsumentförpackningen av strösocker.

SSA bör kompenseras för inträffade kostnadsökningar. Beräkningen av kostnadsändringarna (exkl oljekostnaderna) baseras så långt möjligt på en generell bransch kalkyl. För ändringar i oljekostnaderna görs preliminära justeringar av sockerpriset när priset på olja har ändrats med minst 160 kr/m³. För året 1980/81 görs nu en slutjustering. Alla beräkningar bygger på en normerad skördevolym och sockerhalt.

4.2 Korrigerig av sockerpriset p g a ändringar i oljepriset _____

4.2.1 A conto-justering

Sockerpriset bör justeras när oljepriset enligt ett löpande 30-dagarsgenomsnitt av Rotterdammnoteringen (inkl bikostnaderna) har ändrats med minst $\pm 160 \text{ kr/m}^3$. Denna regel har hittills under regleringsåret 1981/82 lett till en prishöjning på 4 kr per 100 kg den 8 oktober 1981.

4.2.2 Definitiv justering av oljekostnaderna för 1980/81

SSA:s oljekostnader under perioden november 1980 - oktober 1981 har överstigit baskostnaderna med 31 231 000 kr. A conto-ersättningen har enligt utförda beräkningar tillfört SSA 22 409 000 kr, varför SSA som ett engångsbelopp bör tillräknas ytterligare 8 822 000 kr. Härifrån skall dock dras förra årets engångsbelopp 3 397 000 kr, varför bolaget bör tillföras ytterligare 5 425 000 kr.

4.3 Korrigerig av sockerpriset p g a ändringar i andra kostnader än oljekostnaderna _____

Sockerpriset bör den 1 juli 1982 justeras p g a ändringar i andra kostnader än oljekostnaderna enligt i huvudsak tidigare modell. Denna innebär att man utgår från en normerad kostnadsvolym om totalt 384 697 000 kr. Kostnadsändringen har fastställts i procent genom jämförelse mellan produktionsmedelspriserna under oktober 1980 och oktober 1981. Löneändringarna för kollektivanställd personal har till skillnad från tidigare år beräknats med utgångspunkt från branschavtalet mellan SAF (allmänna gruppen) och Svenska Fabriksarbetareförbundet. Ändringarna för de skilda kostnadsslagen har vägts samman med respektive kostnadsvolymer som vikter. Den så beräknade genomsnittliga ändringen - uttryckt i procent - har multiplicerats med den totala kostnadsvolymen. För beräknad produktivitets-

förbättring har avdragits 2,5 procent av kostnaderna för kollektivanställd personal. Det sålunda erhållna beloppet har fördelats på den normerade sockerproduktionen.

Ersättningen för kostnadsökningarna exkl olja har beräknats till 27 864 000 kr. Beräkningen av förändringen i personalkostnaderna har baserats på en jämförelse mellan vägda genomsnitt för tolv månadersperioderna 1 maj 1980 - 30 april 1981 och 1 maj 1981 - 30 april 1982 med 1 januari 1982 som sista mätvärde. I kompensationsbeloppet ingår avskrivningar med 5 671 000 kr och i fråga om personalkostnaderna en engångsersättning om 678 140 kr för tjänstemän. Avdrag har gjorts för tidigare erhållna engångsbelopp. Den totala kostnadskompensationen till SSA (definitiv kompensation för oljekostnaderna samt kompensation för övriga kostnadsökningar) blir 33 289 000 kr, vilket motsvarar 10,99 kr per 100 kg socker (3,2 %).

4.4 Ersättning för merkostnaderna vid bruken på Öland och Gotland -----

I kostnadskompensationen ingår viss ökad ersättning för merkostnaderna vid öbruken. Den del av sockerpriset som tillerkänns SSA för dessa merkostnader för regleringsåret 1982/83 är 4,28 kr per 100 kg socker, vilket vid normal produktionsvolym blir ca 13 milj kr. Dessutom tillkommer 4,3 milj kr ur sockerregleringsfonden.

4.5 Ersättning för raffinering av importerat råsocker

Ersättningen för raffinering och lagring av importerat råsocker höjs för inträffade kostnadsökningar med 13,49 procent till 64,69 kr per 100 kg.

5 REGLERINGSEKONOMIN

Underskottet i sockerregleringsfonden beräknas den 30 juni 1982

uppgå till ca 45 milj kr.

Regeringen har uppdragit åt nämnden att lämna förslag till dels hur underskottet i fonden skall avvecklas, dels hur sockerregleringen i fortsättningen skall finansieras.

Större delen av utgifterna i sockerregleringsfonden utgör regionalpolitiskt motiverat stöd till sockernäringen. Det är nämndens och parternas principiella uppfattning att sådana utgifter bör bäras över statsbudgeten.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget har parterna nu enats om att underskottet i sockerregleringsfonden den 30 juni 1982, under vissa villkor i fråga om odlingens omfattning, bör avvecklas under de närmaste 4 åren genom bidrag från de olika intressenterna enligt följande:

	<u>Totalt, milj kr</u>	<u>Per år, milj kr</u>
Konsumenterna	14	3,5
SSA	15	3,75
Betodlarna	16	4,0

Under 1982/83 bör således konsumenterna betala in 3,5 milj kr, SSA 3,75 milj kr och odlarna 4,0 milj kr. Konsumenternas bidrag tas från de försäljningsavgiftsmedel som finns fonderade hos nämnden. Betodlarnas andel dras från betpriset. SSA bör svara för inbetalningen av odlarnas och bolagets andelar.

Om 1977 års jordbrukspolitiska beslut om 85 - 90 procents självförsörjning för socker inte ändras och som en följd härav högst 51 500 hektar får odlas 1983 bör inbetalningarna till fonden upphöra. Resterande underskott torde då kunna täckas genom inflytande införselavgifter.

För att underskottet i sockerregleringsfonden inte skall öka 1982/83 bör SSA och odlarna, om skörden 1982 överstiger

312 000 ton vitsocker, inbetala ett belopp till sockerregleringsfonden som motsvarar beräknade införselavgifter för den import som överskottet undantränger. Beräkningen görs i februari 1983 och baseras på en prognos av 1982 års skörd och de genomsnittliga världsmarknadspriserna på råsocker under månaderna oktober 1982 - januari 1983. Inbetalningen bör göras senast den 1 mars 1983. Om skörden understiger 312 000 ton vitsocker bör de införselavgifter som flyter in för ökningen av importen sättas in i en särskild fond för näringen. Både inbetalningen av medel vid högre skörd än 312 000 ton och de fonderade medlen vid lägre skörd bör fördelas med 60 procent på odlarna och 40 procent på SSA.

6 JORDBRUKSNÄMNDENS FÖRSLAG TILL PRISREGLERING PÅ
SOCKERBETOR OCH SOCKER FÖR REGLERINGSÅRET 1982/83

Jordbruksnämndens förslag till sockerreglering för perioden 1 juli 1982 - 30 juni 1983 har till alla delar biträtts av konsumentdelegationen. SBC har godtagit förslaget i de delar det rör betodlarnas villkor och SSA i de delar som avser bo-
laget. Förslaget kan sammanfattas i följande punkter:

- 1 Sockerbetsarealen för 1982 års odling har av statsmakterna bestämts till 53 000 hektar. Erforderlig kvotering av odlingen bör godkännas av nämnden. Cirka en tredjedel av odlingen bör kontrollmätas. Mätningen bekostas av SBC.
- 2 Grundpriset på sockerbetor, som avser 16 procent sockerhalt, föreslås bli 24,18 kr per 100 kg. Härifrån dras odlarnas bidrag till sockerregleringsfonden.
- 3 Till de odlare i Småland och Blekinge som levererar betor till bruket i Mörbylånga föreslås utgå ett oförändrat arealbidrag om 200 kr/ha kontrakterad areal. Till odlare på Öland föreslås arealbidraget bli oförändrat 400 kr/ha och till odlare på Gotland oförändrat 500 kr/ha. I de fall

arealen vid arealkontrollen befinns vara mindre än den kontrakterade, bör bidraget utgå efter den uppmätta arealen. Bidraget bör finansieras med medel ur sockerregleringsfonden.

- 4 SSA:s nettopris för baskvaliteten i sortimentet, strösocker K5 i säck om 50 kg, föreslås vid oljepriset 1 413 kr/m³ vara 367,27 kr per 100 kg. Priset justeras när oljepriset har ändrats med \pm 160 kr/m³.
- 5 Gränsskyddet för socker bör utgå enligt de grunder som hittills gällt. Detta innebär att en införselavgift tas ut för importerade kvantiteter under perioder då världsmarknadspriset understiger det fastställda avräkningspriset på socker ur svenska betor. De uppburna medlen bör - liksom hittills - tillföras sockerregleringsfonden. Som världsmarknadspris på färdigt socker bör därvid gälla Parisbörsens spot-notering för vitsocker. Denna notering bör ökas med kostnader för frakt m m till svensk hamn samt korrigeras för kvalitetsskillnad mellan den svenska baskvaliteten och den kvalitet Parisnoteringen avser. Fraktkostnadens och kvalitetskorrektionens storlek bör till skillnad mot tidigare fastställas av jordbruksnämnden. Som mått på världsmarknadspriset på råsocker bör gälla den nominella Londonnoteringen på råsocker. Båda noteringarna skall omräknas till svensk valuta enligt den säljkurs som gäller noteringsdagen.

Införselavgiften för färdigt socker bör utgöra skillnaden mellan SSA:s nettopris enligt punkt 4 och världsmarknadspriset på färdigt socker, mätt på nyss angivet sätt.

Införselavgiften för råsocker föreslås anpassas så att svensk raffineringsindustri, som köper in råsocker till gällande Londonnotering och säljer den raffinerade varan till SSA:s nettopris enligt punkt 4, erhåller en ersättning för raffineringen som inkl ersättning för säckkost-

nader och viss utfrakt samt lagringsbidrag uppgår till 64,69 kr per 100 kg raffinad. Raffineringen bör härvid förutsättas medföra ett svinn om 8 procent.

Införselavgiften för sirap, sockerlösningar och sockerkulör bör liksom hittills motsvara avgiften för färdigt socker, varvid hänsyn tas till produktens torrsubstanshalt.

Införselavgifterna bör förutom vid svenska prisändringar i princip justeras en gång varje månad för ändringar i de internationella priserna samt dessutom vid större variationer i de utländska priserna.

- 6 Vid behov bör jordbruksnämnden få ta ut en försäljningsavgift på allt socker som säljs inom landet. Därvid kommer det inhemska partipriset att höjas med ett belopp som motsvarar försäljningsavgiften. De insamlade medlen bör användas för att subventionera sockerimport när världsmarknadspriset är högre än det svenska.
- 7 Sockerregleringsfonden föreslås få användas för fraktsubventionering till de fyra nordligaste länen och Kopparbergs län med 1,2 milj kr. Ur fonden bör dessutom tas dels arealbidraget till de odlare som i enlighet med punkt 3 ovan levererar betor till öbruken till en beräknad kostnad av 3,5 - 4,0 milj kr, dels den ersättning om 4,3 milj kr som skall utgå för SSA:s merkostnader för driften vid dessa bruk. Vidare bör regleringsföreningen Svensk Sockerhandels administrationskostnader täckas ur fonden. Fondmedlen används också till exportbidrag för safter och sylter m m.
- 8 Föreslagna prisändringar skall i princip gälla fr o m den 1 juli 1982. När det gäller socker har erfarenheten visat att kännedom om prishöjningar resulterar i forcerade inköp under tiden närmast före höjningen och motsvarande stark

nedgång i inköpen under tiden närmast därefter. Jordbruksnämnden bör därför bemyndigas att medge att prisändringarna fördelas i tiden på ett sådant sätt att minsta möjliga störning uppstår på marknaden. Systemet bör utformas så att varken SSA eller dess kunder kalkylmässigt gör någon vinst eller förlust.

- 9 Vid utgången av innevarande budgetår beräknas underskottet i sockerregleringsfonden vara ca 45 milj kr. Underskottet bör täckas genom bidrag från SSA, odlarna och konsumenterna enligt följande:

	<u>Totalt, milj kr</u>	<u>Per år, milj kr</u>
Konsumenterna	14	3,5
SSA	15	3,75
Betodlarna	16	4,0

Första inbetalningen görs 1982/83. Om 1977 års jordbrukspolitiska beslut om 85 - 90 procents självförsörjning för socker inte ändras och som en följd härav högst 51 500 hektar får odlas 1983 bör inbetalningarna upphöra. Konsumenternas bidrag bör få täckas genom överföring från fonderade försäljningsavgiftsmedel. Odlarnas andel dras från bet-priset och inbetalas av SSA.

För att nytt underskott inte skall uppstå 1982/83 bör SSA för skörd som överstiger 312 000 ton vitsocker inbetala ett belopp som motsvarar beräknade införselavgifter för därav undanträngd import. 60 procent av inbetalningen får dras från likviden till odlarna. Om skörden blir lägre än 312 000 ton vitsocker föreslås införselavgifterna för ökningen i importen sättas in i en fond för näringen, varvid 60 procent skall anses vara odlarnas och 40 procent SSA:s.

Nämnden bör liksom hittills få anlita den rörliga krediten hos riksgäldskontoret för sockerregleringen.

7 BESLUTSMENING

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Brangmo, Hillbom, Kristiansson, Lindfors och Tiberg efter fördragning av byråchefen Sandqvist i närvaro av avdelningschefen Annerén.

Bilagor¹

- Bil 1 Sockerregleringen 1982/83, mapp I
- " 2 " " " " II
- " 3 Jordbruksnämndens skrivelse daterad 1981-12-14
- " 4 Sveriges Stärkelseproducenters skrivelse daterad 1981-12-11

¹Här uteslutna

Bilaga 3

Beredningen för livsmedels-
och näringsfrågor

PM

1(7)

1982-03-29

Sekretariatet

Livsmedelsberedningens verksamhet

Beredningen för livsmedels- och näringsfrågor (livsmedelsberedningen) inrättades år 1978 och påbörjade sitt arbete den 1 januari 1979. Beredningen är ett samrådsorgan och ett forum för överläggningar och diskussioner mellan regeringen och experter på livsmedelsområdet. Ledamöter i beredningen är företrädare för berörda myndigheter, livsmedelsproducenter, livsmedelsindustri, handel, löntagare/konsumenter, näringsexperter och matskribenter.

Beredningen fattar inga beslut om konkreta åtgärder i några frågor, men kan genom sitt arbete presentera bedömningar, prognoser o s v som i sin tur kan ligga till grund för regeringsförslag om utredningar, forskningsprojekt och liknande. Det bör dock understrykas att beredningens uppgift inte är att bereda aktuella ärenden inför regeringens ställningstagande.

Beredningens tre första sammanträden kom främst att ägnas åt översiktlig information om huvudfrågorna på livsmedels- och näringsområdet.

Sålunda gavs vid första sammanträdet den 29 januari 1979 en redogörelse för hur konsumtionen förändrats under de senaste decennierna, hur livsmedelssubventionerna utvecklats sedan de infördes 1973 och vilka effekter de haft på produktion och konsumtion av svenska livsmedel.

Av redogörelsen framkom bl a att vi använder allt mindre av våra disponibla inkomster till att köpa mat. År 1950 gick ca 30 % av privatkonsumtionen till mat, i slutet av 1970-talet (1977) var andelen endast ca 20 % (inkl utgifter för läskedrycker och öl). Konsumenternas utgifter för livsmedel var år 1977 ca 46 miljarder kr varav ca 24 miljarder kr för svenska jordbruksprodukter. Vidare redogjordes för vilka undersökningar som finns av vår livsmedelskonsumtion.

Därvid konstaterades att det idag finns två typer av undersökningar av svenskarnas livsmedelskonsumtion. Dels gör Statens jordbruksnämnd årliga beräkningar, dels undersöker Statistiska centralbyrån (SCB) konsumenternas utgifter för livsmedel, s k hushållsbudgetundersökningar. Dessa görs i regel vart tionde år. Förutom JN:s och SCB:s kartläggningar görs kostundersökningar på vissa grupper eller individer, men de ger sällan någon mer övergripande bild av konsumtionen.

Vad gäller livsmedelssubventionerna konstaterades att dessa gett konsumenterna billigare livsmedel men samtidigt har konsumtionen förändrats i en riktning som inte är gynnsam ur näringssynpunkt. De största ekonomiska positiva effekterna har subventionerna haft för låginkomsttagare och barnfamiljer med medelinkomster. Höginkomsttagare, både med och utan barn, har inte haft lika stor nytta av livsmedelssubventionerna.

Beredningens andra sammanträde den 16 maj 1979 ägnades åt kost- och näringsfrågor. Inledningsvis fick beredningen information av och om socialstyrelsens nämnd för hälsoupplýsning (h-nämnden) och den s k MEK-gruppen, medicinska expertgruppen för kost och motion. Andra föredragningspunkter vid detta sammanträde var:

- Några förändringar i kost- och motionsvanor under 1970-talet.
- Dagens matvanor hos grupper och individer.
- Kostvanor inför 1980-talet.
- Provkökens roll i kost- och näringsinformationen.
- Matskribenternas roll i kost- och näringsinformationen.
- Information om forskningsrådsnämndens arbete.

Vid mötet diskuterades bl a effekterna av den stora tioårs-kampanjen "Kost och motion". Vidare presenterades en sammanställning av svenska kostundersökningar under 1950-, 1960- och 1970-talen, som gjorts på uppdrag av beredningen och en arbetsgrupp inom Forskningsrådsnämnden. Vidare diskuterades de svårigheter som finns för den "seriösa" kost- och näringsinformationen att tränga igenom kören av självutnämnda experter, som uppträder och får stort utrymme i vissa tidningar, på kurser och liknande.

Enighet rådde om att det största problemet nog ändå är att kunna marknadsföra vad vi redan vet och få resultat av en sådan marknadsföring.

Från kost- och näringsexperternas sida presenterades en önskelista inför en kommande livsmedels- och nutritionspolitik i Sverige. Önskelistan innehöll bl a följande punkter:

- Bättre kostundersökningar som belyser hur livsmedelskonsumtionen påverkas.
- Bättre utbildning i kost- och näringsfrågor hos allmänheten.
- Större resurser till human näringsforskning.
- Att näringsfysiologer får delta vid skapande av en samlad svensk livsmedelspolitik.

Vid beredningens tredje sammanträde den 29 januari 1980 gavs information om Statens livsmedelsverks verksamhets- och ansvarsområden. Efter en inledande redovisning av verkets organisation och verksamhet i stort redogjordes för hur livsmedelskontrollen är uppbyggd centralt, regionalt och lokalt. Vidare redogjordes för en utredning som gjorts under 1979 om den offentliga livsmedelskontrollen, vari föreslås mindre bunden provtagning samt ökade kontakter mellan central, regional och lokal myndighet.

Nästa punkt på dagordningen upptog en redogörelse för livsmedelsverkets kontroll av förekomsten av bekämpningsmedel i vegetabilier och animalier. Vidare redogjordes för livsmedelsverkets riskbedömningar av tillsatser och främmande ämnen, liksom kostvanornas betydelse för riskvärderingen.

Avslutningsvis konstaterades att mot bakgrund av den kunskap man har, bedöms hälsoriskerna med tillsatser i allmänhet som små. Den gyllene regeln har länge varit och är fortfarande: Ät varierat. Ät litet grann av allting. Undvik ensidighet. Minska intaget av fett, socker och alkohol.

Beredningens nästa sammanträde den 16 april 1980 ägnades helt åt livsmedelsforskningen i Sverige.

Inledningsvis lämnades en redogörelse för hur livsmedelsforskningen är uppbyggd i Sverige varvid bl a konstaterades att statsunderstödd forskning och privat forskning är ungefär lika stora. Stora brister finns dock när det gäller forskning som rör handels- och distributionsleden. Den statsunderstödda forskningen är huvudsakligen inriktad på råvaruproduktionen medan den privata forskningen mera är inriktad mot förädlings- sidan.

Därefter redogjordes för en rapport från Forskningsrådsnämndens arbetsgrupp för forskningsplanering inom området "Livsmedelsproduktion, konsumtion och kostvanor".

Efter denna redogörelse följde en diskussion över temat: "Har vi den livsmedelsforskning vi behöver idag, främst vad gäller inriktning, organisation och resurser", varvid representanter för industri, handel, myndigheter, forskare och konsumenter gav sin syn på frågan. Vid diskussionen framkom bl a följande.

Från industrins sida framhölls att de ekonomiska resurserna för livsmedelsforskning är alldeles för små och att informationen måste förbättras. En stor brist är att vi vet för litet om sambandet mellan kost och hälsa och att vi saknar kostvaneundersökningar för friska människor.

Handelns representant pekade också på informationsproblemen och framhöll att kunskaperna ofta inte når ut från forskarna. Det krävs även en bättre samordnad livsmedelsteknologisk forskning.

Från berörda myndigheters sida framhölls bl a att det krävs kvalitet på forskningen. Vidare konstaterades att det krävs bättre konsumtionsundersökningar. Hushållsbudgetundersökningarna borde göras oftare och få en annan inriktning.

Forskarrepresentanten efterlyste inte oväntat ökade resurser och ansåg vidare att jordbruks- och socialdepartementen borde ha huvudansvaret för livsmedelsforskningen.

Från konsumentensida framhölls att man borde ägna mer uppmärksamhet åt informationsproblemen. Det forskas en hel del, men får den vanliga konsumenten del av forskarnas kunskaper?

Vet man hur konsumenterna reagerar på de larmrapporter som ofta förekommer? Här krävs ytterligare insatser.

Avslutningsvis konstaterades att det krävs en bättre samordning för att utnyttja tillgängliga resurser på detta område, vilket borde föras vidare till olika forskningsorgan.

Även beredningens sammanträde den 3 december 1980 ägnades åt konsumtions- och prisutveckling och livsmedelssubventionernas effekter för jordbruket och konsumenterna. Skälet till att detta ämne ånyo kom upp på dagordningen var att Statistiska centralbyråns hushållsbudgetundersökning, HBU-78, nyligen presenterats. Efter en presentation av bl a utredningen följde en diskussion kring följande frågeställningar:

- Har livsmedelssubventionerna haft önskad effekt på konsumtionsmönstret, på inkomstfördelningen?
- Vilka styrmedel finns tillgängliga eller bör skapas för att förändra människors konsumtionsvanor?
- Är det önskvärt att förändra människors konsumtionsvanor? Om så är fallet, bör det ske med ekonomiska eller andra styrmedel eller genom råd och upplysning?

Vid diskussionen framfördes ganska kritiska synpunkter mot HBU-78 och konstaterades att man måste vara försiktig när man tolkar materialet. Det borde finnas en särskild hushållsbudgetundersökning på livsmedelsområdet.

Det konstaterades vidare att livsmedelssubventionerna haft en inkomstomfördelnde effekt. Däremot är det svårare att konstatera vilken effekt subventionerna haft på konsumtionsmönstret. Enighet rådde om att råd och upplysning är det styrmedel som bör användas för att förändra människors konsumtionsmönster.

Beredningens första sammanträde 1981 hade temat: "Fodermedelstillsatser i modern animalieproduktion". Sammanträdet inleddes med en omfattande faktainformation med bl a följande punkter:

- Användning av kemoterapeutika och andra effektivitets-
höjande komponenter i foderblandningar till husdjur.
- Profylax och sjukdomsbehandling med s k högdosfoder.
- Behandling av mastiter.
- Fodervarulagen.
- Veterinära bestämmelser.
- Kontroll av rests substanser i livsmedel.
- Problem och risker.

Därefter följde en diskussion utifrån följande frågeställningar:

- Vem och vad styr användningen.
- Vilka är riskerna för miljön, djuren och människan?
- Krävs åtgärder för att:
 - a) minska användningen.
 - b) förbättra kontrollen av användningen
förbättra kontrollen av livsmedlen
- Vilka alternativ finns:
 - a) bättre hygien i djurstallarna
 - b) ändrad livdjursförmedling
 - c) mindre djurbesättningar

Vid diskussionen framkom bl a att s k högdosfoder närmast är att betrakta som läkemedel och att det inte torde krävas åtgärder att förbättra vare sig kontrollen eller minska användningen. Däremot förekom viss tveksamhet till behovet av s k lågdosfoder som används i tillväxtbefrämjande syfte. Det borde även krävas åtgärder för att följa upp den långsiktiga effekten vid användningen av lågdosfoder liksom resistensriskerna hos människan. Även på detta område konstaterades att informationen borde förbättras.

Nästa sammanträde med beredningen, den 9 juni 1981, hade temat: Bestrålade livsmedel. Dagordningen upptog följande punkter:

- Beskrivning av strålningsmetoder, tekniska krav m m.
- Beskrivning av effekter på livsmedlen, risker m m.
- Behov och nytta av strålkonservering.

Vid den följande diskussionen framkom bl a att strålkonservering är en konserveringsmetod som är speciellt lämplig för utvecklingsländerna. Konserveringsmetoden är ej tillåten i Sverige för närvarande. Däremot har en ansökan inlämnats till livsmedelsverket att få bestråla kryddor. Enighet rådde om att man snarast bör besluta sig för om man ska godkänna denna konserveringsmetod i Sverige.

Beredningens sista sammanträde 1981 anordnades i samarbete med svenska FAO-kommittén i form av ett symposium om Sveriges roll i den globala livsmedelsförsörjningen. Symposiet hölls den 16 oktober 1981 (Världslivsmedelsdagen) i närvaro av HM Konungen. Följande dagordningspunkter fanns på programmet:

- Globala försörjningsläget i fråga om livsmedel.
- Sveriges jordbruk i internationellt perspektiv.
- Sveriges internationella bistånd på jordbruks- och livsmedelsområdet.

Därefter följde en paneldebatt med ämnet: "Kan Sverige göra en bättre insats i kampen mot svält och undernäring".

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till lag om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område	2
Förslag till lag om upphävande av lagen (1953:397) om avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m.	5
1 Inledning	6
2 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område den 1 juli 1981 – den 30 juni 1982, m. m.	8
2.1 Justering av mittpriser, m. m. den 1 juli 1981	8
2.2 Justering av mittpriser, m. m. den 1 oktober 1981 och den 1 januari 1982	9
2.3 Sammanfattning av mittpriser, subventioner, m. m. fr. o. m. den 1 januari 1982	11
3 Föredragandens överväganden	13
3.1 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker	13
3.2 Införselavgiftsmedel m. m.	24
3.3 Prisregleringen på sockerbetor och socker	28
3.4 Prisstödet till jordbruket i norra Sverige	31
3.5 Lagstiftningsfrågor	33
4 Hemställan	35
5 Anslagsfrågor för budgetåret 1982/83	37
6 Beslut	40
Bilaga 1 Förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för perioden den 1 juli 1982 – 30 juni 1984, m. m.	41
Bilaga 2 Förslag ang. prisregleringen på sockerbetor och socker för regleringsperioden 1982/83	100
Bilaga 3 Livsmedelsberedningens verksamhet	114

